ROST

cultural, politic, religios

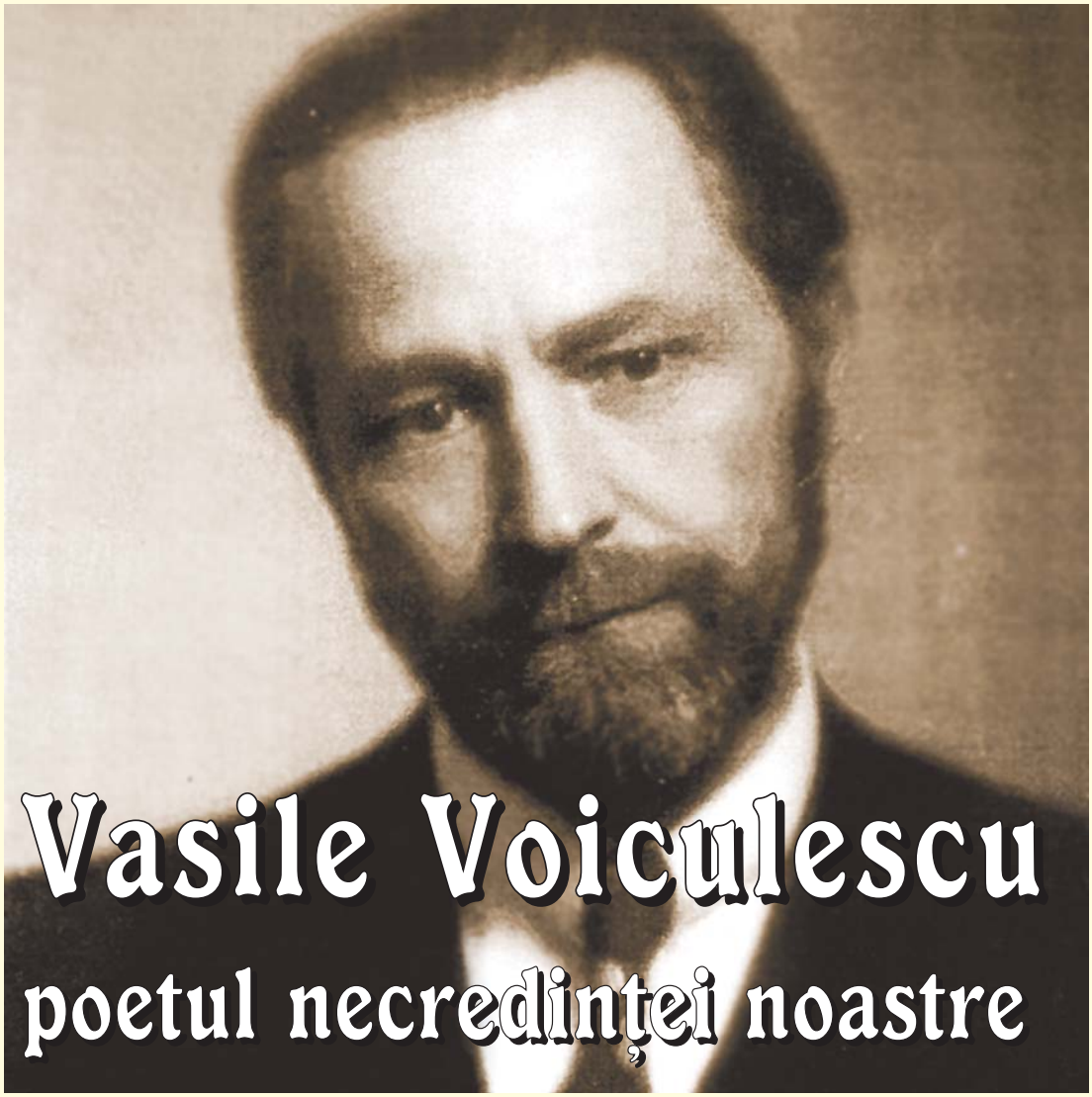

Vasile Voiculescu
poetul necredinței noastre

În dezbatere:
criza de la Tanacu
de Pr. Gh. Calciu, Pr. Prodromos, Radu Preda şi Mihai Câşlariu

Doctorul de desfrânare
de Octavian Vasile Dărmănescu

Pentru o istorie intelectuală a „Criterionului“
de Constantin Mihai

Răspunsul țăranilor la teroarea istoriei: cîrciuma
de Claudiu Târziu

an III • nr. 30 • august 2005 • 70 pagini • 3 lei noi • 30.000 lei www.romfest.org

Coperta I: Vasile Voiculescu

sumar

numărul 30 • august 2005

EDITORIAL
Răspunsul țăranilor la teroarea istoriei: cîrciuma
de Claudiu Târziu.....3

FIR DIRECT
Scrisorile cititorilor noştri nu rămân nedeschise.....4

MARTORI AI VEACULUI
Fapte, vorbe, gînduri.....5

REPERE
Poezia religioasă a lui Vasile Voiculescu
de C.D. Zeletin.....10

Naturalețea credinței lui Voiculescu
de Constantin Mihai.....13

Vasile Voiculescu, medicul
de Richard Constantinescu.....15

Închisorile lui Vasile Voiculescu
de Adrian Nicolae Petcu.....20

Prigonitorii comuniști contra poetului creștin
de Claudia Buruiană.....24

SOCIETATE
Conflictul între generații – o problemă fără rezolvare?
de Laurențiu Dumitru.....26

Alcoolismul, o boală ce devastează România (II)
de Mihail Albişteanu.....28

ÎN DEZBATERE
Criza Tanacu şi ierarhia responsabilităților
de Radu Preda.....30

Cazul Tanacu, dincolo de aparențe
de Mihai Câşlariu.....33

Cazul Tanacu, o prevenire şi o denunțare
de Pr. Gheorghe Calciu.....36

Nu vă fie frică!
de Pr. Prodromos.....39

CEALALTĂ ROMÂNIE
Totul despre românii din Timoc (III)
de Viorel Dolha.....40

Harta gulagului comunist din România
de Gabriel Gherasim.....43

ESENȚIAL
Despre limitele şi incertitudinile rațiunii umane
de Antonio Aroneasa.....45

Călugări şi demoni
de Corina Bistriceanu.....47

Despre modestie în lumea spiritului
de Dan Mazilu.....50

HISTORIA
Diplomația românească la începutul Războiului Rece (II)
de Paul Nistor.....52

Vara lui 1940, sfîrşitul unui vis
de Silviu Aronet.....56

IN MEMORIAM
Emil Cioran sau drama de a rămâne român
de George Popescu Glogoveanu.....58

DECANTĂRI
Pentru o istorie intelectuală a „Criterionului"
de Constantin Mihai.....62

Pe urmele Zeului
de Prof. Tudora Patrichi.....64

Modelele seduc, modelele se duc...
de Richard Constantinescu.....68

Doctorul de desfrânare: Cristian Andrei
de Octavian Vasile Dărmănescu.....70

Abonamente

ROST
cultural, politic, religios

Abonamentele se fac trimițînd un mandat poştal (în care specificați citeț numele, adresa completă şi perioada de abonament) pe numele Târziu Claudiu Richard, CP 62, OP 66, Bucureşti.
Prețul unui abonament: ❍ 6 luni: 180.000 lei (18 lei noi)
❍ 12 luni: 360.000 lei (36 lei noi).
Pentru abonații din Europa abonamentul este de 50 Euro, iar pentru cei de pe celelalte continente, 70 USD pe an. Taxele poştale sunt incluse în preț.
Prețul abonamentelor deja încheiate nu se modifică.

ROST
cultural, politic, religios

Fondată 2002

Revistă națională editată de Asociația ROMFEST XXI

DIRECTOR
Claudiu TÂRZIU
tel.: 0740.103.621
rost@romfest.org

RELAȚII PUBLICE
Nicu BUTNARU
tel.: 0723.504.807
romfest@romfest.org

COORDONATOR DISTRIBUȚIE
George STRUNGĂ

REDACȚIA
Mihail ALBIŞTEANU
George ENACHE
Cristi PANTELIMON
Mircea PLATON

COLABORATORI PERMANENȚI
Antonio ARONEASA
Corina BISTRICEANU
Alexandru BOER
Pr. Gheorghe CALCIU
Răzvan CODRESCU
Dumitru MANOLACHE
Paul NISTOR
Viorel PATRICHI
Adrian Nicolae PETCU
Marcel PETRIŞOR
Nicolae STROESCU-STÎNIŞOARĂ
Varujan VOSGANIAN

DTP
Omni Press & Design
omnipress@rdslink.ro

EDIȚIE INTERNET
Dragoş DORAN

CORESPONDENȚĂ
C.P. 62, O.P. 66 – Bucureşti

DIFUZARE
Hiparion Distribution SA
Rodipet SA

ABONAMENTE
La redacție sau prin Rodipet SA
(nr. catalog 4843-VI)

ISSN
1583-6312

www.romfest.org/rost

Reproducerea unor articole apărute în revista ROST este permisă numai cu acordul scris al redacției.
ROST este difuzată în țară şi în comunitățile româneşti din Europa, SUA şi Canada.

Răspunsul țăranilor la teroarea istoriei: cîrciuma

După viitură, satul românesc duhneşte a moarte şi a rachiu. Unii beau de necaz, ceilalți, de plictiseală. Nu dreg ce-au rupt apele, că, vorba ceea, pierd din timpul de băut. Primii zic să le dea statul case noi. Restul spun bogdaproste că nu i-a lovit pe ei nenorocirea.

Claudiu Târziu

Un pîlc de băşti vechi şi de baticuri înflorate aşteaptă cuminte *ajutoare*. De obicei, maşinile sînt asaltate de femei şi copii. Astăzi, însă, bărbații au binevoit să iasă din cîrciumă şi să se apropie şi ei de camioane, căci, pe lîngă zahăr, ulei, pîine şi apă minerală, le-au fost aduse şi materiale de construcție. Şi astea nu se lasă urnite decît de mîinile aspre ale bărbaților şi de spinările lor deprinse cu povara.

Primarul, pîntecos şi nădugit, împărățeşte peste pomană. Atîta lucru poate să facă şi el: să zică cine şi cît să primească. N-are buget să repare ce-au stricat puhoaiele şi nici putere să adune țăranii la vreo clacă, să preîntîmpine o nouă catastrofă.

Oamenii înşfacă tăcuți milostenia şi dispar, cu tot cu damful de rachiu, pe ulițe. Pe la colțuri, cîte două, trei cumetre cîrtesc. Că ăla a primit prea mult, că ăluilalt nu i-a luat apa nimic şi trăieşte acu', din ajutoare, mai bine ca înainte, că primaru-i hoț, că popa nu face nimic pentru ei.

Mîine, cu toții vor pîndi venirea altor convoaie de binefacere. De două săptămîni, de cînd viitura a înghițit cîteva case şi o bucată de drum, nimeni nu mai munceşte în sat. Păi ce, sînt proşti să lucreze? O zi de muncă nu face nici cît o sacoşă cu hrană *de la ajutoare*. Şi-apoi, ştiu ei bine, fiecare inundație i-a căpătuit pe cîte unii. Poate a venit şi rîndul lor.

Între descărcatul maşinilor de ajutoare, umplu crîşmele – că sînt vreo şapte în sat, măcar că toți se plîng de lipsa banilor. Unii beau de necaz, că torenții le-au ucis vreo rudă sau i-au lăsat pe drumuri. Ceilalți, de plictiseală. Însă, nici unul n-ar pune mîna, feresca Sfîntu'!, să dreagă ce-au rupt apele. Primii zic să le facă statul case noi şi drumuri. Restul spun bogdaproste că nu li s-a întîmplat lor. Aici a ajuns satul românesc. Am văzut cu ochii noştri, în Vrancea, cît de mult s-a pervertit țăranul. Dar peste tot în România e cam la fel.

Satul, altădată cetate a bunului-simț, tărîm al solidarității fireşti şi temelie de viață sănătoasă, se afundă tot mai mult în mocirla unei existențe ticăloase. Țăranul exemplar este pe cale de dispariție. Locul îi este luat de un soi de proletar de nevoie al ogorului, cu rădăcini incerte, care şi-a uitat tradiția şi a cărui credință e o superstiție tîmpă. Grav e că pe acesta nici nenorocirea nu-l mai trezeşte. Pentru că Dumnezeu ne bate uneori – cum se vede că a făcut-o şi prin inundațiile devastatoare din primăvara şi din vara acestui an – ca să ne readucă pe calea bună, spre mîntuirea noastră. Dar dacă nu înțelegem nimic din această corecție divină şi nici în cele mai dramatice momente nu ne putem depăşi micimile sufleteşti, înseamnă că am decăzut cumplit. Pînă în marginea speranței.

În majoritatea satelor, singurul răspuns al românilor la teroarea istoriei este cîrciuma. Odinioară, suferința aproapelui îl mişca pe țăran, iar durerea proprie îl mobiliza. Arareori a primit răsplata ce i se cuvenea pentru jertfa sa, şi mai rar a fost ajutat să trăiască decent. Însă, nimic nu l-a făcut să-şi lepede credința şi rosturile sale. Pînă cînd l-a năpădit comunismul. De-atunci s-a viclenit, a învățat să întindă mîna şi îşi ostoieşte frustrările în crîşmă mai abitir decît înainte vreme.

Spunem toate acestea cu mîhnire şi nelinişte, dar şi cu nădejdea într-o grabnică îndreptare.

Starea țăranului român ne priveşte pe toți, căci are influență asupra întregii societăți. Mai bine de jumătate din România este rurală. Iar reperele esențiale ne-au venit întotdeauna din vatra satului.

Scrisorile cititorilor noştri nu rămîn nedeschise

Această pagină este dedicată dialogului cu cititorii. Aici vă răspundem la întrebări legate de teme sau subiecte tratate în revistă şi tot aici vă veţi putea exprima opiniile şi frămîntările faţă de realitatea românească.

Stema noastră ungurească

Vă scriu acestea pentru a atrage atenţia asupra unui fapt regretabil în ceea ce priveşte Stema României, despre care au scris mai mulţi istorici. Dar nu au fost luate măsuri reparatorii. Mai exact, partea de stemă a Transilvaniei este preluată din simbolistica ungară şi reprezintă cele trei naţiuni privilegiate din nedreptul Unio Trium Natiorum, adică ungurii, saşii şi secuii.

Este cu totul surprinzător ca aceasta să apară chiar pe simbolul nostru naţional, iar nepăsarea sau necunoaşterea nu trebuie perpetuate într-o problemă atât de importantă. (*Călin Ghişe, Maramureş*)

O critică fără rost

„Am citit cu mare atenţie «Războiul nevăzut» din revista ROST nr. 28/2005, dar, dincolo de un anumit ton care veştejeşte pietismul leşinat şi «angelismul şi laşitatea» de care ne vorbea monahul Nicolae Steinhardt, restul fondului de articol nu e în regulă...“ – îşi începe lunga sa scrisoare d-na Theodora Dolores Oprişan (Poarta Albă – Constanţa) către Mircea Platon, autorul articolului menţionat.

Stimată doamnă Oprişan, măcar dintr-un punct de vedere veţi fi satisfăcută: aţi avut dreptate, nu vă publicăm scrisoarea. Motivul nu este însă că nu suportăm criticile, ba, din contra, le încurajăm, că numai aşa ne putem îndrepta cu toţii. Însă, nu publicăm scrisoarea dvs. pentru că: 1. Este scrisă într-un limbaj şi pe un ton nepotrivit; 2. Nu se referă la fondul articolului, ci la ceea ce v-aţi imaginat dvs. că a vrut să spună autorul. În plus, Mircea Platon are dreptate: Evanghelia nu ne cere toleranţă, ci dragoste, care-i altceva. Iar practica şi scrierile Sfinţilor Părinţi ai Bisericii îl îndreptăţesc să ceară implicarea tuturor creştinilor autentici în războiul nevăzut. În textul lui Mircea Platon nu se pomeneşte nimic despre legionari, deci nu înţelegem de ce ţineţi să faceţi nenumărate precizări, judecăţi de valoare şi să daţi sentinţe în privinţa Mişcării Legionare şi a mai multor legionari. În discuţie era o chestiune de trăire a credinţei, nu o problemă politică sau istorică. Şi a trecut vremea (comunistă) cînd a fi creştin era egal – în faţa autorităţilor politico-securiste – cu a fi legionar. Din tot ce aţi scris este adevărat un lucru. Unii, ca dvs., sînt adepţii rugăciunii, ascezii şi... atît. Alţii, ca noi, cred că la rugăciune şi asceză trebuie adăugată acţiunea. Credem că această diferenţă nu ne opune. În rest, s-auzim de bine! (ROST)

„Cazul Tanacu“, pro şi contra

Articolele noastre despre „cazul Tanacu“ din numărul pe iulie al revistei ROST au stîrnit reacţii diverse. Majoritatea celor care ne-au scris sau ne-au telefonat ne-au transmis că împărtăşesc punctul nostru de vedere şi ne-au felicitat „pentru curaj“. Acestora le mulţumim şi le spunem că nu e nevoie de curaj pentru a spune adevărul, ci doar de conştiinţă.

Au fost însă cîţiva cititori care ne-au certat pentru că i-am fi ţinut partea lui Daniel Corogeanu – fostul preot de la Tanacu, caterisit, eliminat din monahism şi cercetat pentru crimă – şi că ne-am fi răzvrătit contra ierarhiei Bisericii Ortodoxe.

Noi nu credem că a cere acordarea prezumţiei de nevinovăţie, dreptate şi respectarea canoanelor bisericeşti sînt dovezi de rebeliune. Am solicitat ca Biserica să facă în acest caz o anchetă responsabilă şi să-şi pună propriile concluzii, fără a fi influenţată de dezlănţuirea mediatică sau de presiunile „societăţii civile“. Sfîntul Sinod s-a spălat însă pe mîini, hotărînd că Daniel Corogeanu este vinovat, fără a-l fi ascultat şi fără a fi întreprins o cercetare amănunţită a faptelor. Dacă justiţia statului va dovedi că Daniel Corogeanu nu este vinovat de moartea acelei femei, cum va repara Sfîntul Sinod nedreptatea ce i-a făcut-o?

După cum veţi vedea, în acest număr al ROST continuăm să publicăm luări de atitudini în cazul Tanacu. Iar în numerele următoare, pornind de la acest caz, vom încerca să analizăm toate slăbiciunile şi tendinţele din BOR. O facem cu dorinţa sinceră de a ajuta la îndreptare, nu pentru distrugere. Aşa să ne ajute Dumnezeu! (ROST)

Fapte, vorbe, gînduri

Inundațiile, provocate de necredința noastră

Părintele Calistrat Chifan şi-a publicat pe Internet părerea despre cauzele inundațiilor. Iată care sînt acestea, în opinia Sfinției Sale: „Liberalizarea avorturilor, aprobarea concubinajelor, marşurile homosexualilor, predarea sexualității la gradiniță şi în clasele primare, ideea de scoatere a religiei din şcoală, libertinajul religios, rugăciunile comune ale ortodocşilor cu păgînii, propaganda ecumenistă, programele mass-media cu caracter ateu şi cu sfaturi şi învățături contra lui Dumnezeu, discreditarea Bisericii, discreditarea clericilor şi a monahilor, neîncrederea în cuvîntul lui Dumnzeu, neascultarea față de poruncile sfinte". Şi întreabă Părintele Calistrat, iar noi o dată cu el: Cîte sfinte biserici nu stau goale în sărbători şi duminici? Cîte sfinte liturghii ignorate, slujite doar de preot şi de cîntăreț? Cîte tîrguri deschise în sărbători? Cîte întreprinderi private în care sărbătorile creştine nu sînt respectate? Cîtă agoniseală nedreaptă, fără Dumnezeu, cămătării,

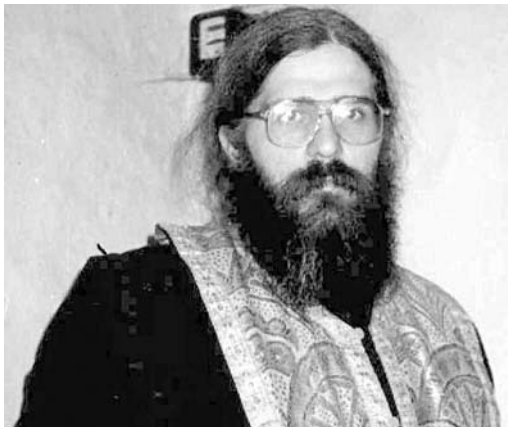

credite false, înşelarea aproapelui, asuprirea văduvelor sărace şi a orfanilor, asuprirea slugilor şi a muncitorilor – sursă de îmbogățire pentru cei care cred că lumea este nepieritoare şi Dumnezeu nu există?

Greu de demis

În timp ce vreo patru județe gemeau sub puhoaie, premierul Călin Popescu Tăriceanu – acest „hopa Mitică" al politichiei româneşti –

a „demisionat" şi şi-a retras demisia de mai multe ori. Carevasăzică, la 7 iulie, după ce Curtea Constituțională a respins pachetul de legi privind justiția pe motiv de neconstituționalitate pe ici, pe colo, Tăriceanu a zis că aşa afront nu suportă, dă cu demisia de pămînt şi declanşează alegeri anticipate. A tăcut cîteva zile, vreme în care colegii de partid şi tătucul Băsescu l-or fi urechit că a ieşit la rampă fără să se consulte cu ei. La 12 iulie, Tăriceanu a fost chemat la Cotroceni, cu publicul asigurat de PSD, PRM, PUR (zis PC) şi UDMR. La ieşire, a declarat că nu mai este cazul să demisioneze. A doua zi însă, sculat pare-se cu fața la cearşaf, a scos din nou demisia din teacă. A amînat s-o semneze pînă după vizita la Bruxelles, unde avea să ceară opinia comisarilor. Pe 18 a fost la Bruxelles, iar a doua zi a declarat pompos că-şi asumă responsabilitatea de a salva România de potop, ca un patriot veritabil, şi nu mai demisionează. La ora cînd scriem aceste rînduri nu ştim sigur dacă apariția revistei noastre pe tarabă nu-l va găsi debarcat pe Tăriceanu. Straşnic de hotărîtă şi demnă clasă politică avem!

Britanicii devin atenți la musulmani

Britanicii încep să se întrebe dacă nu cumva sînt cam prea toleranți cu emigranții. Rezerva față de modelul de viață multicultural le-a fost provocată de atentatele recente de la Londra (7 iulie), venite pe fondul radicalizării tinerilor din comunitatea, de circa 1,5 milioane, de musulmani din Marea Britanie. Au mai fost dezbateri publice pornind de la ideea că stilul de viață multicultural al britanicilor poate avea efecte perverse. Discuțiile au fost determinate de alte două crize: cazul Rushdie, de la sfîrşitul anilor '80 şi atentatele de la 11 septembrie 2001 din Statele Unite. Cazul Rushdie a schimbat

percepția asupra comunității musulmane. Arderea în public, la Bradford, a romanului scriitorului Salman Rushdie *Versetele satanice* a reprezentat un şoc imens. Acest caz a ilustrat imensa diferență dintre musulmani – care credeau că respectiva carte le insulta religia şi profetul – şi populația liberală, indignată de interzicerea şi mai ales de gestul arderii unei cărți. Imigrarea masivă a musulmanilor în Marea Britanie a început după al doilea război mondial. Musulmani din Pakistan, Bangladesh şi India reprezentau mînă de lucru ieftină pentru industria textilă din nordul Angliei. Mai multe probleme – naționale şi internaționale –

au provocat radicalizarea opiniei publice musulmane. Printre acestea au figurat *Intifada* palestiniană, războiul din Golf din 1991 şi războiul interetnic şi interreligios din fosta Iugoslavie. În acelaşi timp, mulți tineri musulmani din Marea Britanie se confruntau cu probleme ce țineau de situația internă: infracționalitatea, drogurile, şomajul şi prejudecățile.

Expoziție prețioasă pe simezele bucureştene

Cea mai mare expoziție de pictură franceză prezentată în Europa Centrală şi de Est după 1945 – „Umbre şi lumini. Patru secole de pictură franceză. Secolele XVII-XX“, un periplu original în peisajul pictural francez, prin intermediul a 77 de lucrări reprezentative pentru arta din țara hexagonului, s-a deschis la 14 iulie, de ziua Franței, la Muzeul Național de Artă al României din Bucureşti. Este cea mai importantă manifestare expozițională cu patrimoniu artistic din străinătate găzduită de țara noastră după ’90. Reuneşte semnături faimoase precum Georges de la Tour, Nicolas Poussin, Jean-Baptiste Chardin, Jean-Honore Fragonard, Jacques Louis David, Jean-Auguste Dominiques Ingres, Eugene Delacroix, Alfred Sisley, Paul Cezanne, Henri Matisse ori Pablo Picasso. Tablourile au fost asigurate pentru 240 de milioane de euro.

Centru pentru alinarea bolnavilor de cancer

Fundația „Sfînta Irina“ construieşte în Voluntari, lîngă Bucureşti, un Centru de Terapia Durerii pentru asistarea medicală, socială şi spirituală a bolnavilor de cancer în stadiu avansat. Aşezămîntul este unul de filantropie creştin-ortodoxă. El se află în curs de finalizare şi dotare. Pentru a fi desăvîrşit, însă, e nevoie încă de bani. Cei care vreți să dați un mic ajutor, pentru alinarea suferinței unor oameni grav bolnavi, pot telefona la 0 900 90 00 60 şi astfel vor dona doi euro.

Academia are grija lui „â“

Academia Română a lansat, recent, noul *Dicționar ortografic, ortoepic şi morfologic* al limbii române (DOOM). În treacăt spunem că în DOOM sînt „legalizate“ cîteva expresii cu totul aiurea, ca de pildă: *„cireşi“* (în loc şi alături de *„cireşe“*), *„căpşuni“* (*„căpşune“*); mai sînt preluate o mulțime de cuvinte străine (care se citesc cum se scriu în limba română) pentru care avem echivalent în româneşte; şi sînt făcute noi reguli fără noimă: *„nici un“* şi *„nici o“* se pot scrie, după DOOM, şi *„niciun“* şi *„nicio“!* Dincolo de acestea, Academia, prin vocea preşedintelui său, Eugen Simion, a făcut un apel către toate instituțiile din România şi către toți reprezentanții culturii româneşti în favoarea respectării, în producțiile cu caracter public, a normelor de scriere cu „â“ şi „sunt“. Academia crede că „laxismul în acest domeniu riscă să agraveze, mai ales la generația tînără, tendința nerespectării oricăror norme, nu numai a celor lingvistice“. ROST a arătat de ce nu este corect să scriem cu „â“ şi „sunt“, încă de la primele sale numere. Totuşi, am permis autorilor care vor să scrie după cum spune Academia s-o facă. Acum, însă, după insistențele Academiei, probabil că vom reveni cu explicațiile de rigoare şi vom institui regula lui „î“ şi a lui „sînt“ în toată revista.

Biserica respinge eutanasia

Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române respinge *eutanasia*, considerînd că orice acțiune prin care s-ar încerca ridicarea vieții cuiva şi orice

modalitate prin care cineva ar încerca să-şi ia viața sînt împotriva moralei creştine. O declarație în acest sens a fost făcută de Patriarhie imediat după întrunirea Sfîntului Sinod la 5-6 iulie a.c. Potrivit Declarației drepturilor omului, „prin eutanasie se înțelege o acțiune sau o omisiune care, prin natura sa sau prin intenții, provoacă moartea în scopul eliberării de orice durere". Eutanasia se situează deodată la nivelul intențiilor şi al metodelor folosite. „Eutanasia este expresia unei mentalități secularizate care are pretenția că omul are dreptul să dispună de viața lui şi a altuia. Eutanasia este şi expresia unei etici hedoniste şi utilitariste care nu vede rostul suferinței. Medicul (şi nimeni altcineva) nu are dreptul să ridice viața vreunei persoane. Cel care nu poate da cuiva un drept, nu i-l poate lua; aşadar, cel care nu poate da cuiva viață nu i-o poate lua. Ca instrument şi mijlocitor prin care Dumnezeu lucrează, medicul (valorificînd vocația şi menirea sa) este dator să aline suferințele, dar nu are dreptul să grăbească intenționat procesul natural al morții" – se arată în comunicatul Patriarhiei. Moartea fizică este o realitate prin care trece orice ființă creată. Atunci cînd survine în viața omului, cu sau fără suferință, aceasta trebuie privită ca mijloc de unire cu Dumnezeu. În cazul bolilor incurabile, Biserica recomandă folosirea tuturor mijloacelor în vederea uşurării durerii provocate de boală: în primul rînd a celor de natură spirituală, înțelegîndu-se prin aceasta administrarea Sfintelor Taine, consilierea duhovnicească, rugăciunea şi susținerea morală, iar în al doilea rînd, de natură medicală, prin administrarea tratamentelor normale, prin asigurarea igienei corespunzătoare şi a tratamentelor paleative. Creştinismul nu exclude suferința. Aceasta este o realitate pe care Mîntuitorul Hristos n-a negat-o, n-a suprimat-o, ci şi-a asumat-o. Pierzînd sensul transcendent al ființei umane, omul modern nu mai este capabil să recunoască valoarea inviolabilă a propriei vieți, ajungînd, astfel, în situația de a propune eliberarea de viață ca şi cum ea ar fi un simplu obiect.

Dreapta vine la putere şi în Polonia

Formațiunile de dreapta sînt net favorite la alegerile legislative poloneze, în timp ce Partidul Social-Democrat, aflat la putere, este cotat cu doar 8% din intențiile de vot, potrivit celor mai proaspete sondaje. Cu două luni înaintea alegerilor legislative din Polonia, Partidul Drept şi Justiție (PiS, dreapta catolică) se bucură de susținerea a aproximativ 26% dintre alegători, devansînd partidul liberal Platforma Civică (PO), creditat cu 21% din intențiile de vot. Cele două formațiuni de opoziție, care discută deja pe tema unei coaliții guvernamentale, sînt urmate în sondaje de partidul populist Samoobrona (Autoapărarea), creditat cu 14% din voturi. Liga Familiilor Poloneze (LPR), partid radical catolic şi naționalist, beneficiază de 10% din voturi. Pe lîngă formațiunile menționate, ar mai intra în viitorul Parlament de la Varşovia un partid social-democrat disident SDPL (5%). Alegerile legislative din Polonia vor fi urmate, la 9 octombrie, de alegerile prezidențiale, un al doilea tur de scrutin pentru acestea fiind prevăzut, dacă va fi cazul, 15 zile mai tîrziu. Sondajele îl dau ca favorit la alegerile pentru funcția supremă în stat pe candidatul social-democrat Wlodzimierz Cimoszewicz, fost premier, fost ministru de Externe şi actual preşedinte al Dietei (Camera Inferioară a Parlamentului).

Lege nedreaptă pentru majoritatea luptătorilor anticomuniști

Guvernul a decis, în şedința de la 7 iulie, facilitarea demersurilor prin care foştii deținuți politici îşi vor recupera bunurile confiscate de regimul comunist, prin adoptarea unui proiect de Lege care modifică OUG 214/1999 privind acordarea calității de *luptător în rezistența anticomunistă*. Decizia privind constatarea calității de luptător în rezistența anticomunistă poate fi folosită ca probă în fața instituțiilor care dispun restituirea bunurilor confiscate. Legislația în vigoare stipulează că bunurile luptătorilor în rezistența anticomunistă, confiscate în perioada 6 martie 1945 – 22 decembrie 1989, vor fi restituite în natură sau, dacă nu este posibil, prin echivalent. Calitatea de luptător în rezistența anticomunistă este recunoscută persoanelor condamnate din motive politice sau supuse din motive politice unor măsuri administrative abuzive în perioada 6 martie 1945 – 22 decembrie 1989. Nu se recunoaşte calitatea de luptător în rezistența anticomunistă persoanelor condamnate pentru *infracțiuni împotriva umanității* sau celor care au desfăşurat *activități cu caracter fascist*. Calitatea de luptător în rezistența anticomunistă va fi constatată, pe baza unei cereri făcute de cel în cauză, de către o comisie specială. În cazul în care cererea nu este însoțită de actele doveditoare necesare, Comisia este obligată să solicite documente, date sau informații de la

instituțiile publice care le dețin. În acest caz, cererea va fi soluționată în termen de cel mult 30 de zile de la primirea datelor solicitate. Proiectul prevede un nou termen, de şase luni de la intrarea în vigoare a acestei inițiative legislative, pentru depunerea cererilor de constatare a calității de luptător în rezistența anticomunistă. E bine că onor guvernul s-a gîndit şi la puținii foşti luptători anticomuniști care mai sînt în viață. Însă, liberalo-pediştii, pe urmele criptocomuniştilor din FSN-PSD, continuă să nedreptățească majoritatea luptătorilor din rezistența anticomunistă, care au fost legionari. Ca şi cum ei nu ar fi dat cea mai mare jertfă – în închisori şi în munți – în lupta contra regimului comunist. Sigur, în textul legii nu se spune că această calitate, de fost luptător, le este refuzată legionarilor, ci doar celor care au avut „activități fasciste". Autoritățile noastre – ignorante sau pur şi simplu rău voitoare – au dovedit însă că nu fac nici o diferență între fascişti şi legionari. Ar fi bine ca, înainte de a vota textul final al legii, parlamentarii să facă o socoteală simplă: cîți foşti luptători anticomuniști mai rămîn, dacă sînt dați deoparte legionarii. Sau, de fapt, aici e schepsisul, să rămînă cît mai puțini din cei care îşi pot recupera bunurile.

Bolșevicii ruși, în afara legii

Partidul Național Bolşevic (grupare rusă de buzunar cu vederi radicale) a fost interzis de un tribunal din Rusia, după ce procurorii i-au acuzat pe liderii grupării că doresc să formeze o organizație paramilitară care să invadeze Kazakhstanul. Preşedintele partidului, excentricul scriitor Eduard Limonov, a negat totul, acuzînd în schimb tribunalul că acționează la ordinele Kremlinului. Purtătorul de cuvînt al Procuraturii a afirmat că, în ultimii cinci ani, național-bolşevicii au încălcat repetat legea organizațiilor politice şi legea care sancționează extremismul. Oficialul a negat totodată existența oricăror motivații politice în decizia luată de judecători. Deşi mic, partidul a căpătat notorietate prin virulența protestelor împotriva puterii, în cursul cărora zeci de activişti au fost arestați. Însuşi Limonov a fost condamnat la patru ani de închisoare pentru posesie ilegală de arme de foc, acuzație negată vehement de acesta.

Canonizarea unui cărturar al Bisericii

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române (BOR) a aprobat propunerea Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei de canonizare a fostului mitropolit Dosoftei, primul traducător în limba română al cărților de slujbă religioasă. Dosoftei, mitropolit al

Moldovei în perioada 1671-1686, a fost unul dintre cei mai mari cărturari români din secolul al XVII-lea, fiind cunoscut ca primul poet național, primul traducător în limba română al cărților de slujbă religioasă, primul versificator al Psaltirii în tot Răsăritul ortodox, primul tălmăcitor în româneşte al unor cărți din literatura dramatică şi istorică universală, primul cărturar român care a copiat documente şi inscripții. Mitropolitul Dosoftei mai este cunoscut drept o personalitate a vieții culturale şi spirituale româneşti şi pentru traducerile sale din literatura patristică şi pentru contribuția la formarea limbii literare româneşti.

Homosexualii îşi continuă acțiunile de prozelitism

Asociația homosexualilor „Accept" a căpătat curaj după marşul de pe străzile Bucureştiului şi îşi continuă acțiunile prin care încearcă să-i sminteasca şi pe alții. Acum, băieții cu apucături pidosnice vor să-i determine pe profesori să îi învețe pe elevi că homosexualitatea este o opțiune sexuală ca oricare alta. Ei au editat o broşură destinată dascălilor care predau educația sexuală, pe care au început s-o împrăştie prin şcoli. În „manual" scrie că homosexualitatea este o orientare nici mai bună, nici mai rea decît heterosexualitatea. Acolo sînt şi teste prin care elevii „să-şi poată defini orientarea sexuală"! La capitolul date statistice, homosexualii mint de îngheață apele. Aceştia pretind că „la nivel mondial infectarea cu HIV se produce în raport de 70% prin raporturi sexuale între bărbați şi femei" şi numai 10% prin raporturi între bărbați. Evident că inițiativa gay-lor a stîrnit controverse. Iar unele personalități au luat deja poziții publice ferme împotriva „manualului". De pildă, reputatul

psihanalist ieşean prof. dr. Constantin Romanescu a declarat pentru „Ieşeanul“: „Mă întreb cum ar putea un profesor teafăr, care combate fumatul şi alcoolul, care sînt simple obiceiuri, să promoveze în clasă viciul şi devierea instinctului speciei? Este clar o tentativă de a culege prozeliţi şi este cu atît mai condamnabil că se încearcă în şcoli, acolo unde adolescenţii au, la o anumită vîrstă, o opţiune bipolară“. Noi am atras atenţia că pederaştii nu se mulţumesc doar să-i tolerăm, ci că vor să facă prozeliţi şi că o să atace mai ales copiii.

Cotele sărăciei în România

Un sfert din populaţia României trăieşte cu mai puţin de 1 dolar pe zi, iar opt români dintr-o sută *trăiesc* cu mai puţin, situîndu-se sub pragul sărăciei severe, a declarat Maria Molnar, cercetător la Institutul de Economie Naţională, coautor al studiului „Dimensiuni ale sărăciei în România – o evaluare din perspectivă multidimensională“. Banca Mondială a definit iniţial sărăcia absolută ca fiind situaţia în care un om trăieşte cu mai puţin de doi dolari pe zi, pentru

ca ulterior să ridice pragul la 4 dolari. Luînd ca bază de calcul această sumă, la noi rata sărăciei în mediul rural, de 13,9%, este de patru ori mai mare decît cea din mediul urban. Zona cea mai săracă a ţării este Moldova, la polul opus situîndu-se Ardealul. Conform studiului „Dimensiuni ale sărăciei în România“, cel mai mare grad de sărăcie se înregistrează în gospodăriile unde persoana de referinţă este agricultor, are numai educaţie primară, are între trei şi patru copii în întreţinere şi locuieşte în mediul rural. Cel mai scăzut grad de sărăcie se înregistrează în gospodăriile unde persoana de referinţă este patron sau salariat, are studii universitare, un copil şi trăieşte în Bucureşti.

Site dedicat „creaţionismului ştiinţific“

Recent, asociaţia Altermedia a lansat un nou site: www.creationism-stiintific.ro. Potrivit iniţiatorilor site-ului, „creaţionismul ştiinţific este o teorie ştiinţifică asupra apariţiei vieţii din perspectivă creştină“. N-am prea înţeles cum devine chestia asta cu demonstratul ştiinţific al existenţei lui Dumnezeu şi de ce, dacă ştim că viaţa pe pămînt i se datorează Lui, deci acceptăm adevărul evanghelic, mai căutăm explicaţii „ştiinţifice“. În orice caz, merită să vă aruncaţi, măcar de curiozitate, un ochi pe site-ul cu pricina.

Foştii PCR-işti, profesori de europenism

La Timişoara, studiile europene sînt predate de foşti secretari PCR (trecuţi în PSD după mişcările din decembrie 1989) şi de militari acuzaţi că au comis crime la Revoluţie. Societatea civilă din Timişoara a protestat recent, printr-un memoriu trimis Ministerului Învăţămîntului şi Senatului Şcolii de Înalte Studii Europene Comparative de la Universitatea de Vest – Timişoara, împotriva faptului că generalul (r) Paul Vasile este profesor în această instituţie. Paul Vasile este acuzat că a condus un dispozitiv militar care a ucis şi rănit mai multe persoane în decembrie 1989 la Timişoara. Semnatarii protestului arată că Parchetul Militar a încheiat ancheta în cazul implicării fostului maior Paul Vasile în reprimarea revoluţiei din decembrie 1989. „Concluziile procurorului Dan Voinea, care a instrumentat cazul, şi la care noi subscriem, atestă pe deplin vinovăţia lui Paul Vasile. Acesta s-a sustras instanţei de judecată printr-o manevră nedemnă de un cadru militar, obţinînd în acest fel un iluzoriu statut de nevinovat. (...) Pe de altă parte, considerăm că generalul în rezervă nu deţine nici calificarea profesională care să îi permită să predea la Universitate. Persoana în cauză a fost atestată de către minister ca profesor în domeniul Ştiinţelor Militare, domeniu care nu există printre specializările de la Universitatea de Vest – Timişoara.“ Memoriul de protest este semnat de Memorialul Revoluţiei, Societatea Timişoara, Atelierul civic Ariergarda şi ALTAR 1989.

Poezia religioasă a lui V. Voiculescu

C.D. Zeletin

Locul lui V. Voiculescu în literatura românească este propriu: el a fost traversat, dar nu ocupat. Străină riscului luciferic al lui Arghezi, retoricii fără iluminare a lui Panait Cerna, îndoielii fără accent ori zvâcnet a lui Dimitrie Nanu, degajării ortodoxe a lui Nichifor Crainic, poezia sa este a unui creştin care, transgresând zona practicii religioase, respiră în spaţiul iniţierii sacre: *Simt că sunt mai mult decît ştiu să fiu, / Am putinţe mai mari decît pot, / Trăiesc şi altfel decît în acest chip viu / Trec dincolo de marginile trupescului sicriu. / Carne, suflare, minte, nu m-alcătuiesc tot...* Mişcarea vieţii poetului e concentrată exclusiv în absolutul Dumnezeirii. Nu-şi îngăduie altă aspiraţie, astfel încât poezia rămâne o însoţitoare, element conex al gravei experienţe spirituale, al itinerariului său de foc. Nu arta e problema, ci Dumnezeu. Poetul o spune de la bun început: *...coborând lăuntrica mea scară / Mă sprijin în condei ca în toiag.* În felul acesta, citirea poeziei lui ori exprimarea impresiilor e operă de pietate din care trebuie excluse fascinaţia şi gratuităţile jocului.

Poezia Nebunul, din volumul *Călătorie spre locul inimii* (1994), oferă cheia poeziei sale religioase: poetul nu-i cere lui Dumnezeu Slava ca îngerii, Lauda ca sfinţii, Nemurirea ca martirii, Hrana ca pustnicii ori Nava asemeni cuvioşilor, ci doar nebunia de a-i fi totul. Nu numai lumină, ci şi – vai, profeţie ce avea să se adeverească! – primejdie, bezna şi cazna. Căci scriitorul a ieşit mai mult mort decît viu din temniţele comuniste... El şi-a părăsit vechea identitate, *y compris* aceea de poet, în nădejdea arzătoare a naşterii din nou. A unei *Vita Nova*, ca Dante. În nădejdea unei vieţi noi, matrice fundamentală a creştinismului, reductibilă la simbolul învierii. Credinţa firavă a poetului e asemeni unui prunc la vârsta când învaţă să vorbească: el stâlceşte, cum e şi firesc, numele lui Dumnezeu, pe care-L invocă rugându-L să-1 ia pe genunchi. Mai târziu îi va cere să-i cureţe de păcat miezul făpturii, aşa cum păstorul scobeşte inima lemnului ca să-1 prefacă în fluier prin care să curgă slobod suflul dumnezeiesc... Tânjind după integrarea în Absolut, poetul deprinde limba universală a rugăciunii şi-L roagă să-i adune în El risipa vieţii. Şi spune că soseşte – atenţie! – de pe tărâmul artei care, oricât de înaltă, e stearpă. Deci, abandonează esteticul pentru universul, valoric superior, al credinţei. Vine dinspre stearpa artă, se neagă pe sine, dar rămâne în fruntariile ei, întărind-o într-un fel nou pe dinăuntru, conferindu-i prin noua sevă o turgescenţă sublimă, asemeni colţului de plantă ce urcă în spinarea firavă piatra. Gândul renaşterii prin credinţă îi smulge din inimă versuri puternice: *Doamne, pe măsură ce cred şi Te iubesc / Îmbătrînesc în lume şi întineresc în Tine.* Aceeaşi impresie o trăia şi Michelangelo Buonarroti, îndumnezeindu-se prin contemplarea frumuseţii omeneşti, ca într-o naştere din nou: c*ome serpe al sasso si discoglia*, ca şarpele ce năpârleşte pe stâncă... O dată cu *sterilitatea* artei, poetul leapădă şi îngâmfările ştiinţei, văzând în devoţiunile pentru ea o trădare iscarioteană. Nou născutul se părăseşte pe sine şi ca artist şi ca medic. Un efort patetic de a plia cuvântul, pentru care e oarecum indiferent, pe ideea arzătoare trădează exact momentul acestui abandon. Martori stau cîteva admirabile stîngăcii dosofteiene şi o anume rigiditate verbală care-i altceva decât perfecţiunea prozodică. Un tern monahal, o fugă de efect şi de emfaza exterioriţăţi lor sclipitoare ajută la circumscrierea zbaterii eului în temniţa trupească. Spaţiu insuficient pentru mişcarea, oricît de liberă, într-un acvariu. Prea multă lumină nu pătrunde aici, căci marea lumină e moartea, pe care poetul nu a consumat-o încă. Moartea este, spune el substantivând o locuţiune adverbială, „o dincolo de fire“, unirea cu Dumnezeu, singura iubire şi, dacă-i aşa, nici o lumină n-o poate întrece cît omul e viu...

Aşadar, V. Voiculescu bătrânul schimbă pitorescul creştin al viziunii paradiziace din *Poeme cu îngeri*, carte scrisă spre amiaza vieţii, cu viziunea hipocromă a gândului concentrat exclusiv în mântuire. Cromaticul din tinereţe a cedat dramaticului. Problema fundamentală a liricii sale e tocmai anularea viziunii (văz, auz, amintire). Ea stă la baza artei şi tre-

buie să se nege pe sine la contactarea Absolutului, impunîndu-se ca artistul să renunțe la accederea la Dumnezeire prin simțuri. Prin ele luăm cunoştință de efectele Dumnezeirii, cu Creația deci, nu cu Creatorul. Părăsirea lor îl sperie: *Cine-ar putea vreodată-nțelege / Misterioasa, groaznica Ta simplitate? (Crucea-înălțare).* In altă parte mărturiseşte faptul de a fi ispitit de către Dumnezeul pur („gol"), dezlegat de minuni: *Înspăimîntătoarea Ta abstractitate (Necontenit, Doamne!).*

Prevalarea metafizicii asupra moralei, cele două fundamente ale religiei creştine, îl apropie inițiatic de comuniunea cu Absolutul, în care multitudinea şi felurimea reperelor dispar: *Tânjesc după o faptă să-mi dea desăvârşirea, / Râvnesc o subțiime în care să mă torc, / O stare fără trepte, mai sus ca fericirea, / O luminare-n sine mai pură ca iubirea, / Un fără loc din care să nu vreau să mă-ntorc (Babei).*

Nu-l mai izbăveşte metafora, ci numai atingerea unei anumite valori a tensiunii de contemplare a Creatorului. Părăsind exuberanța picturală ori muzicală, menestrelul credincios din tinerețe a trecut într-un schimnic monocord, într-un puritan ce vrea să mistuie, prin mijlocirea iubirii dumnezeieşti, gunoaiele lumii.

Abstragerea e cel mai valoros exercițiu spiritual pentru poet, creator – în cîteva cazuri – de idei teologice originale. Astfel, strigându-şi dintre ruine dorul de Dumnezeu, V. Voiculescu se socoteşte a patra Lui ipostază, aserțiune care, raportată la conceptul creştin al Sfintei Treimi, ar putea fi privită ca o erezie, dacă n-ar fi salvată de metafora omului dezdumnezeit: *Dă-mi înapoi ceea ce am avut, / Intregeşte-mă şi întregeşte-Te, Doamne, iar cu mine (De profundis).* Tânjind după comuniunea cu Dumnezeu, râvneşte să fie un stâlpnic, însă nu într-o pustie, ci în sacra înălțime a lui Dumnezeu, din care pentru nimic în lume n-ar mai vrea să coboare în imperiul *Negrei labe* a păcatului *(Stâlpnicul).* Combustia ce-i asigură justa direcționare e focul jertfei, emanciparea spiritului prin suferință: *Sunt slab, sămânță care-o suflă vîntul / Pe stepele vieții îndelung / Dar el mă suflă unde vreau s-ajung! (Contemporan).* Poetul nu vrea să-i fure lui Dumnezeu nici o bogăție concretă (jilț de aur, potir de mărgăritare, raiul etc.), ci numai dragostea Lui: *Cum Teaş prăda! Cucernic tîlhar, / Aş sări hoțeşte pe-o fereastră / În împărătească Ta bazilică albastră / Să jefuiesc dumnezeiescul altar (Tîlhar).* Este optica omului de la țară, animat nu de a fi, cât de a avea: a poseda averea supremă ca pe un bun gospodăresc.

Prevalarea moralei asupra metafizicii îl recomandă pe săteanul din poet, cufundat într-o adâncă smerenie ortodoxă şi în munca onestă. El este un virtuoz al armoniilor, urcuşurile pe care trebuie să le ia în piept i-au imprimat ritmurile efortului şi al poticnelilor. Copilul de altădată migrează la oraş, departe de Pârscovul natal, urmează şcoli înalte, dar poartă cu el în depărtări talismanul arhaismelor, uneori locale, impregnate adeseori de smirna cățuii şi a cădelniței, termeni pentru care a avut toată viața o slăbiciune (*stâncă chialbă, dosădit, aripă rudă, celarele pântecului, podóbia lumii, niriardă, a diortisi, gadină, seul păcatelor* etc). Ele se extrapolează inventivismului unor rime ca: *clisă / ci să, adineaur' / aur, arcei / chiar cei, ulcer / să nu-l cer, iar pe / şarpe*, nu prea multe, într-adevăr, rime care l-ar aminti pe Eminescu din surprinzătoarea, dar foarte naturala rimă *Circe / te miri ce*, dacă ceea ce francezii numesc *l'enjambement* (ingambamentul, încălecarea versurilor, de fapt ruperea lor pentru rimă) nu le-ar imprima stri-

denţă de artificial. Acestea sunt halte în elaborarea artistică, poetul se află însă în plin zbor dinspre fascinaţiile artisticului, pe care îl ignoră în bună măsură, spre înălţimea simplificată a spiritualului. Pe măsură ce gândul se cufundă mai puternic în contemplarea lui Dumnezeu, în aceeaşi măsură nu mai scontează pe efectele artistice ale stilului. Interesat numai în mântuire, duce o simplă viaţă creştinească, în speranţa că moliftele din părinţi, adăugate rugăciunilor lui, vor izbuti să nu-I hărăzească scrâşnirilor din dinţi... Astfel de eforturi stilistice, puţine, rămân stângăcii interesante ale meşteşugarului, sforţări estetice, şi pot părea naturale numai raportate la sinceritatea nedisimulării, nu la arta poetului, pe care ele îl exprimă mai mult psihologic decât artistic.

Zisei săteanului i se adaugă zisa doctorului. Ea evocă, *în poezia Amenti, camphora veacurilor ce vin*, camforul, aroma terpenică din dispensarele de odinioară. Poetul medic foloseşte drept metaforă a durerii (tânjirii) după Dumnezeu simptomul de „membru fantomă" al amputatului *(Amputatul)*, iar pe jivina inimii o simte jumătate roşie, *jumătate albastră (Din pietre grele. Lui Andrei Scrima)* urmând expresia medicală *inimă stîngă / inimă dreaptă*, prima consacrată sângelui arterial, a doua sângelui venos. Psihanalitic, atât rimele ingambament cât şi prozaismele ştiinţifice denotă, prin ostentaţia lor obosită, sila de întârzierile în exact ceea ce vrea să depăşească în înălţarea lui spre Absolut: arta literară şi arta medicală. Ele trebuiesc socotite mai mult inconsecvenţe decât repere în evoluţia artistului ce se consacră ascezei. Altfel, poetul vrea să rămînă *...ca pomul, iarna, în grădină: / În pământ genunchii mi-i înfig / Şi cu inima-nălţată spre lumină / Tac şi-aştept ca soarele să vină... / Iar în viscole, mă vaier şi Te strig (Strig).*

Emancipat de ispitirile cărturăreşti şi de el însuşi, părăsindu-1 şi pe medicul scriitor, poetul liliialelor *Poeme cu îngeri* de odinioară scrie la bătrâneţe ca un ţăran ce se mişcă lesne în milenara lui cultură arhaică, într-o devoţiune totală faţă de rosturile cosmice şi în permanentă rugăciune. Asumându-şi complet destinul, el îl smulge întâmplării şi nu-1 lasă nearticulat cu raţiunea divină. Metaforele sunt de obârşie săteească şi comprimă concepte pe care doctorul le-ar fi putut foarte bine exprima prin mijloacele unui limbaj intelectualizat. Ceea ce în Noul Testament e parabola, aici e metafora. Un şirag de metafore trecut printr-un suflet adînc, grav, fierbând sub turmentarea credinţei. Ele îi sunt proprii, aşa că îl fac recognoscibil: *În dârdora de patimi, năpraznica ruşine; ori Simt frînghiile cărnii grăbit cum se dezleagă* etc.

Teribilă mi s-a părut în această poezie de senectute liniştea spirituală, împlinită de-asupra sedimentărilor sufleteşti. Cu ea poetul escaladează versanţii himalaieni ai Dumnezeirii şi priveşte calm în neant. Spre a o ilustra, ar fi de-ajuns să reproduc următorul distih, unul din cele mai puternice pe care le cunoaşte poezia românească: *De-alunec în prăpăstiile-Ţi sfinte, / Ce-mi pasă, tot în Tine cad.*

Vasile Voiculescu, Bîrlad 1918

Naturaleţea credinţei lui Voiculescu

Constantin Mihai

Elita intelectuală interbelică, în marea ei majoritate, o dată cu venirea comunismului, a înţeles să nu îşi aservească conştiinţa noii puteri prosovietice, preferând, cum bine remarca Virgil Ierunca, temniţa sau exilul, în dauna pseudoAcademiei, o instituţie a lipsei de demnitate şi onoare pe care unii dintre cărturari au ales-o. În volumul publicat, la începutul anilor' 90, la Humanitas, „Româneşte", Virgil Ierunca, încercând să refacă portretul moral al unui mare poet şi intelectual, deopotrivă, Vasile Voiculescu, care, trecut prin detenţia comunistă şi ulterior marginalizat datorită opţiunii sale de necolaborare cu conducerea comunistă a ţării, relatează o scenă cutremurătoare întâmplată poetului, ce i-a fost povestită de un martor, din perioada ultimilor ani de viaţă ai poetului. Bătrân, bolnav, găsindu-se într-o odaie neîncălzită, în plină iarnă bucureşteană, Vasile Voiculescu primeşte vizita lui Tudor Vianu, care încerca să-l convingă pe poet să accepte publicarea unor poeme sub auspiciile Noului Regim. Vianu urmărea să-l determine pe Voiculescu să renunţe la asceza pe care şi-o asumase şi impusese ostentativ în ochii autorităţilor. Răspunsul poetului a fost unul categoric negativ. „Vasile Voiculescu s-a uitat adânc în ochii foarte gândiristului de altădată şi i-a spus un nu atât de răspicat, atât de greu, încât Ispititorul a trebuit să plece repede, foarte repede" (p. 34). „Turcirea intelectualilor" de care vorbeşte Ierunca nu este una totală, ea cuprinde numai regula (Sadoveanu, Arghezi, Călinescu ş.a.), în afara căreia există o serie de excepţii notabile (tăcerea lui Blaga şi a lui Dan Botta, ispăşirea crucificată a lui Noica, martiriul lui Vasile Voiculescu şi al atâtor intelectuali de marcă ai generaţiei interbelice: criterioniştii, gândiriştii şi nu numai).

Vasile Voiculescu figurează în literatura română ca un veritabil poet religios, fapt esenţial „dar şi nou, deoarece până la el şi până la câţiva dintre poeţii Gândirii (trebuie să amintim nu numai de Crainic, Pillat sau Adrian Maniu, dar şi de Sandu Tudor, Paul Sterian sau Em. Bucuţa), întâlnim un religios conceptual şi nu trăit" (Ierunca, op. cit., p.35).

Într-o mărturisire făcută studenţilor de la Facultatea de Teologie din Bucureşti şi publicată în „Gândirea" (Anul XIV, nr. 8, din octombrie 1935, p. 400-405), mărturisire redată de Ierunca în volumul său, Vasile Voiculescu defineşte credinţa drept mod de viaţă firesc, un dat ontologic fundamental: „Credincioşia e de aceeaşi natură morală cu caracterul. Căror structuri biologice şi psihice se încorporează aceste structuri spirituale, de credincioşie, şi de necredincioşie, nu ştiu dacă se va cunoaşte vreodată. Eu mărturisesc aceste lucruri ca pe nişte fantezii ale mele, deşi le simt sau le presimt ca reale... Domnilor, n-am nici un merit să cred, m-am născut aşa! Caut în trecutul meu şi nu găsesc nici o întâmplare care să mă ducă silnic la credinţă, nici o nenorocire care să mă răstoarne, nici o suferinţă care să mă întoarcă cum întorci o mănuşă, nici un foc alchimic care să topească şi apoi să mă topească şi apoi să mă transmută în alt metal. Dacă am încetat uneori a crede, am făcut-o liniştit, aşa cum mi se întâmplă deseori să uit a respira când sunt prea plecat asupra unei lucrări. Dar numaidecât nevoia de aer îmi dilată iar pieptul fără ştirea şi voia mea. M-am născut, cred, un tip de credincios, organic credincios, şi îndrăznesc să spun credincios chiar dacă nu aş fi religios. Dumnezeu este simplu pentru cine-l prinde dintr-o dată" (p. 35).

Există o unitate perfectă între Creator şi creaţie, cu condiţia să fie vorba de valori fundamentale. Pan M. Vizirescu, într-un admirabil text, intitulat „Vasile Voiculescu, poet creştin" şi publicat în „Gândirea" (Anul XXII, nr. 7, august-septembrie, 1943, p. 400-403), realizează un portret al poetului gândirist: „Chipul său de o dulce spiritualizare, blând ca o icoană bizantină şi cu nu ştiu ce sfială ca de amvon în priviri, are ceva de evanghelie şi pelerin al chemărilor sfinte. E multă evlavie în toată înfăţişarea poetului Vasile Voiculescu, dar o evlavie de nuanţă subtilă şi delicată până la refuzul de a se mărturisi. Nimic grav, nimic solemn sau exclamativ. Poetul Voiculescu este omul interiorizării depline. Acolo în taina ştiută numai de el, îşi plămădeşte propriul său univers, la a cărui desăvârşire lucrează pentru o încântare în care vom surprinde întreaga raţiune a existenţei lui. Nu e

Vasile Voiculescu împreună cu Tudor Vianu

uşor să-l poţi înţelege şi defini". Universul său poetic este modulat de două dimensiuni fundamentale: copilăria şi dumnezeirea care formează un spaţiu unitar. Credinţa se amestecă cu copilăria poetului prin duhul sărbătorilor trăite ca în Evanghelii. Credinţa constituie pentru poet suportul creaţiei şi al desăvârşirii. Experienţa ştiinţifică n-a reprezentat o rătăcire şi o închidere a orizontului creativ. Poetul Vasile Voiculescu n-a găsit în medicină negarea lui Dumnezeu şi nici dezvăluirea misterului. Dimpotrivă, *anabasis*-ul devine principiul de ordonare atât al actului creaţiei, cât şi al fiinţei sale, aflată într-un raport permanent cu Creatorul.

Întreaga operă voiculesciană este un „fel de armonie suitoare, ea nu arde nici o treaptă, nu se fereşte de un adevărat ciclu al sporurilor spirituale" (Ierunca, p. 36). Dacă în volumul „Poeme cu îngeri" (1927) poetul ia cunoştinţă de prezenţa aproape decorativă a făpturilor lui Dumnezeu: de la dobitoc până la înger, în volumele ulterioare: „Destin" (1933) şi „Urcuş" (1937), asistăm la confruntarea religioasă decisivă a sufletului cu trupul, în vederea atingerii desăvârşirii. Acest proces implică o luptă continuuă a fiinţei cu propria conştiinţă, o încercare de transgresare a păcatului, în „urcuşul" *ontos*-ului, fiind ferit de „noaptea grea a căderii". Volumul „Întrezăriri" (1939) realizează o potenţare în taina ortodoxă a poetului, „cu lumina pe care aceasta o presupune, în zarea de albă întâietate, de feciorie cerească pe care poetul o vede, o primeşte, o revarsă peste lucruri, peste sine şi peste oameni. E treapta de unde se întrezăreşte absolutul, de unde chemările pământeşti dispar răpuse de tărâmul celălalt" (Ierunca, p. 36). Simbolistica Androginului devine esenţială în înţelegerea viziunii poetice, în acord cu întreaga tradiţie patristică. Perspectiva înnoitoare a refacerii libertăţii originale, a stării de dinainte de păcatul adamic, îl situează pe poet într-un spaţiu al angelologiei, din care zâmbeşte ontologic lumii. Astfel, poemele sunt purificate de orice „păcat estetic" şi topite în creuzetul duhovnicesc al ritmului rugăciunii.

Orizontul religios rămâne un palier important al operei voiculesciene, căreia i se pot subsuma alte teme precum: mitologia populară, istoria, spaţiul copilăriei ca refacere a unităţii edenice originare etc. Ceea ce trebuie să accentuăm este dimensiunea profund religioasă a poetului Vasile Voiculescu, unul dintre scriitorii străluciţi ai literaturii române moderne a cărui operă se cuvine s-o revizităm fie şi pentru a-i cinsti cu bucurie şi umilinţă, deopotrivă, memoria sa.

V. Voiculescu, medicul

Medicul, filtru ce absoarbe tragicul, scrie; scrisul, înrudit cu lacrima, cuvintele cu suferința. Scriitorul-medic se definește neîncetat prin experiență, transformând-o în conștiință. Ca și în medicină, în artă, „tot ceea ce merită să fie făcut, merită să fie făcut bine", în consecință, eliberat de o rigidă dependență de lumea obiectivă, prin condeiul său, scriitorul-medic face apel la eternitate.

Richard Constantinescu

La câtă suferință asistă, medicul are scrisă, în suflet, în fiecare zi, câte o carte. Cartea vieții și a morții. A o așterne pe hârtie este pentru el o odihnă. Suferința este materialitatea vieții sale. Boala îl obligă să fie profund, îl „osândește la profunzime". Înțelegând oare durerea înțelege totul? Ar fi un păcat ca medicul să nu mărturisească aceasta în scris. Atât moartea cât și durerea îi sunt familiare medicului, ca „activist al suferinței" aflat permanent, raportat la acestea, într-o „spovedanie neterminată". Durerea și moartea, ca o simfonie eternă, trăite total, profund, oferă medicului esența. Pentru medic, arta nu este refulare, cum se afirmă de obicei; scrisul, pictura, muzica disciplinează. „Fiecare vers e o experiență". (R.M. Rilke)

Stilul existenței artistului-medic este bipartiția, viața lui evoluează pe o „tragică bisectoare" (C.D. Zeletin), între medicină și artă. Medicina și arta (ca limbaj al sufletului) împletite produc în acesta *metanoia*. „Fiecare poet este, într-un anumit fel, un doctor de suflete și fiecare medic trebuie să fie, într-un anumit fel, poet, căci altfel nu va putea citi într-o ființă străină." (Egon Friedell)

Societatea Medicilor Scriitori și Publiciști din România, prin președintele acesteia, scriitorul și medicul C.D. Zeletin, la prima sa conferință națională din 1991, l-a sărbătorit pe scriitorul-medic V. Voiculescu, a lansat o medalie, a dezvelit câteva plăci memoriale: în holul central al U.M.F. „Carol Davila" București, la Casa Memorială din Pârscov – Buzău, la dispensarul V. Voiculescu din București.

Poezia din medicină

Viața lui V. Voiculescu, cariera de medic este una fără artificii și lumini false. Structură polimorfică, atât sub aspectul creației literare cât și sub aspectul celorlalte laturi (de medic, participant la campanii militare, realizator de radio, creator de reviste), pentru V. Voiculescu trecerea de pe tărâmul poeziei pe cel al eseului științific, de patologie medicală și medicină socială, se face de la sine, pe neobservate, ca și planarea peste genuri care nu presupune nici un soi de dificultate.

Dacă inițial a fost atras de Facultatea de Litere ale cărei cursuri le-a urmat un an, ulterior a început studiul medicinei (1903), unii malițioși afirmând că acest viraj spre știința vindecării a fost determinat de familie din rațiuni financiare. Iată cum comentează fiul său, Ion V. Voiculescu, această alegere: „Poate o să vi se pară ciudat, dar tatăl meu a practicat medicina nu pentru că se simțea îndeobște atras de această îndeletnicire. Se știe că avea fobia microbilor. Ceea ce l-a pasionat în mod deosebit a fost *latura sentimentală a profesiei*, pe care a practicat-o cu *rară conștiință a datoriei*, neîntrerupt de la absolvirea facultății și până în anii din urmă ai vieții. Vocația sa permanentă a fost însă scrisul. Dar nu e mai puțin adevărat că activitatea de medic i-a permis scriitorului să întreprindă interesante investigații asupra psihologiei umane...".

A rămas mult timp marcat de orele petrecute în sălile de disecție ale Facultății de Medicină din București, unde, alături de colegii săi, studia „pe trupuri de prostituate asasinate sau culese de pe calea ferată sau pe trupuri de cerșetori, adunați de pe sub podurile Dâmboviței" (Romulus Dianu, *Despre V. Voiculescu*, Ramuri, an. VII, 1970, nr. 11/15 nov). Cu același dezgust olfactiv, vizual și tactil a rămas și tânărul Brâncuși după ce a disecat, împreună cu anatomistul Dimitrie Gerota, zeci de cadavre la Facultatea de Medicină și la prosectură pentru a realiza pentru studenții școlii de Arte Frumoase din București un material necesar studiului anatomiei – celebrul *Ecorșeu*. Această experiență îl va determina pe Voiculescu să

afirme: „[...] nici sub muşchi, nici sub scoarța creierului, nici în bolnavul spitalelor nu era Dumnezeu. Studiul era aşa de mecanizat în nerv, de meschinizat în celulă, aşa de ucis în semnul clinic, încât adevăratul, primul bolnav e cel pe care-l întâlneşti după ce scapi de şcoală.“ (V. Voiculescu, „Confesiunea unui scriitor şi medic“, *Gândirea*, 1935, nr. 8)

Urcușul în carieră

Îşi cunoaşte viitoarea soție la Pârscov, şi ea studentă la medicină, care o însoțea pe o colegă suferind de tuberculoză (venită la țară pentru o „cură de aer“). Este solicitat în cursul unei nopți, când tânăra are un episod de hemoptizie, medicinistul Voiculescu sosind imediat şi acordând îngrijirile necesare. Maria Mitescu, după ce s-a căsătorit în 1910 cu V. Voiculescu, din pricina copiilor care se născuseră şi a războiului, a fost nevoită să renunțe la studiile de medicină.

Vasile Voiculescu obține diploma de *doctor în medicină şi chirurgie* în 1909, după susținerea lucrării „Rezecția intestinului cu sutură termino-terminală în herniile strangulate“, şi totodată dreptul de a profesa. Cariera de medic o începe în Circumscripția Ocolul, județul Gorj, la 15 iunie 1910, unde cunoaşte îndeaproape patologia şi problemele sanitare şi sociale cu care se confrunta satul românesc de la acea dată. Simțindu-se izolat de familie şi de mediul cultural, Voiculescu trimite pe 20 octombrie 1910 o petiție... în versuri directorului general al Serviciului sanitar solicitându-i transferul la o circumscripție mai aproape de Bucureşti. „[...] Vai, cărei soarte înverşunate, cărui blestem şi cărei uri / Am meritat exilul, Doamne, tocma-n Petreştii-Vărsături!... / [...] ... blestem destinul surd şi crud / şi mă revolt pe lumea-ntreagă, mă jur să demisionez... / Mă-năbuş, mor de nostalgie, mă ofilesc şi vegetez!... / Vreau viață, muzică, lumină, vitrinele de librării / Cu cărți ce râd, ca flori la geamuri, albastre, roşii, aurii...“ (Ene Ileana, *Farmecul discret al manuscriselor*, vol. I, Ed. MLR, Bucureşti, 1998) Nu înțelege de ce se opune transferului său doctorul Lupu şi cere să fie mutat măcar la Jilava, unde exista un post vacant. Urmare a cererii sale, după câteva zile este mutat într-o circumscripție din județul său, la Câmpu (Buzău).

Răspundea necondiționat oricărei solicitări şi chiar cumpăra din banii săi medicamente bolnavilor nevoiaşi. „[...] Sunt zece ceasuri dimineața, abia am sosit din Izvoare, unde m-a chemat un bolnav, bineînțeles – pe gratis – chiar eu vreau să se învețe lumea aşa, de aceea le spun la toți să nu se sfiască a mă chema, în cazuri mai grave, căci vin degeaba“, scria soției sale medicul „fără de arginți“ V. Voiculescu. Lucruri ca acestea l-au făcut pe Stroe Slătineanu să afirme: „Totul în el concorda cu profesia de medic, dar şi de duhovnic. Ştia să asculte, ştia să încurajeze“.

De-a lungul anilor, cariera medicală l-a purtat prin numeroase locuri din țară: Hotarele (Ilfov) – noiembrie 1910, Bezdead (Dâmbovița) – noiembrie 1911, 1912 – 1913, Bucureşti (Casa culturală a Creditului şi asigurărilor muncitoreşti) – mai 1913, Tătărani – mai 1914, Buftea (Ilfov) – mai 1915, Budeşti (Ilfov) – 1916, Cocioc (Ilfov) – decembrie 1916, de aici ajungând la Bârlad în vara lui 1917. În 1913 a participat la campania militară din Bulgaria, fiind decorat în ianuarie 1914 cu „Medalia Avântul țării“, primind astfel brevet de veteran – acordat numai celor ce au luat parte la această campanie.

În perioada cât a funcționat ca medic la Buftea – unde avea domiciliu temporar la acea vreme familia regală a României –, a cunoscut-o pe prințesa Nadejda Ştirbei, o apropiată a reginei Maria, legând o sinceră prietenie, în urma căreia a rămas şi o consistentă corespondență între cei doi. A fost medicul familiei Ştirbei care l-a recomandat şi reginei, Majestatea Sa solicitându-i o consultație pentru prințul Mircea (care nu a putut fi salvat). Regina Maria i-a trimis medicului Voiculescu un ceas de buzunar pe care erau gravate pe lângă însemnele Casei Regale şi câteva cuvinte ca semn al recunoştinței Majestății Sale.

Doctorul fără de arginți

Activitatea medicală a lui V. Voiculescu se împarte în trei perioade: cea dinainte de mobilizarea în primul război mondial, perioada bârlădeană şi cea până la pensionarea sa, desfăşurată în Bucureşti vreme de peste două decenii.

Fiind mobilizat, cu gradul de căpitan („îmbrăcat într-o haină soldățească, de culoare kaki, purta pe umeri trese de tablă albă şi o cruce roşie pe guler“), soseşte în iunie 1917 la Bârlad, unde va fi numit medic la Casa Centrală de pe lângă Corporația „Sfinții Constantin şi Elena“, medic-şef al Spitalului Militar nr. 472, la 20 iunie, medic la Atelierele Centrale ale Confecției Armatei, pentru ca în data de 26 ianuarie 1918 să devină medic-şef al oraşului. A locuit într-o şcoală a cărei modestă cancelarie îi oferea găzduire.

Numărul locuitorilor Bârladului creştea datorită refugiaților, aprovizionarea cu alimente era destul de dificilă, o iarnă foarte grea încât Spitalul Beldi-

man şi Spitalul Israelit, precum şi multe din locuinţe adăposteau „bolnavi de tifos şi icter, de gripă spaniolă şi de inaniţie“. Voiculescu contactează tifos exantematic în timpul epidemiei, dar continuă să-şi îngrijească pacienţii, refuzând concediul medical la care avea dreptul. Amintindu-şi de vremea războiului, când se afla în preajma sa în calitate de colaborator, academicianul Iuliu Nitzulescu (de asemenea scriitor-medic) afirma într-un interviu: „L-am cunoscut pe V. Voiculescu îndeosebi sub aspectul său de medic şi, aş accentua, de eminent şi adevărat medic, care îşi iubea profesia şi se devota cu tot sufletul celor suferinzi. [...] Am fost adânc impresionat de seriozitatea, căldura, efortul neobosit depus de V. Voiculescu pentru îngrijirea bolnavilor noştri. [...] În fiecare dimineaţă făceam o vizită prelungită şi aceasta, în afara prescripţiilor şi intervenţiilor terapeutice necesare, era însoţită întotdeauna de expresia unei adânci înţelegeri sufleteşti şi a unor sentimente cu adevărat părinteşti.“ (*Cronica*, nr. 11, 1970). Pansa pe soldaţii răniţi, îi îmbărbăta şi se deplasa prin locuinţele bârlădenilor sfătuindu-i, făcând „mai ales operă de igienist, decât de medic curant, fiindcă medicamentele lipseau“.

Virginia Cartianu relatează privitor la perioada bârlădeană a medicului Voiculescu: „Din amintirile mamei, în timpul primului război mondial, Vasile Voiculescu fusese numit medic-şef al unui spital militar înfiinţat la Bârlad, post de mare răspundere pentru un tânăr medic generalist, care îşi începuse cariera la ţară, cu şase ani mai înainte. La spital se aduceau ostaşi grav răniţi şi adeseori trebuia intervenit imediat, de teama complicaţiilor. Chirurgii nu ezitau să procedeze la amputări pentru a salva viaţa răniţilor; dar viaţa aceluia avea să rămână a unui invalid. Această grijă a avut-o şi faţă de sublocotenentul Nicu Stănescu, tatăl meu, pronunţându-se împotriva chirurgului care socotea necesară amputarea unui picior. Transferat pentru tratament la Iaşi, tatăl meu a fost salvat de la o tristă infirmitate pe restul vieţii graţie medicului Vasile Voiculescu.“

Ştefan Zeletin, filosof şi sociolog, prieten şi pacient al doctorului V. Voiculescu (se cunoscuseră la Bârlad), avea să-i scrie pe volumul său de proză „Retragerea“ din 1926: „D-rului V. Voiculescu în semn de recunoştinţă pentru bunăvoinţa până la jertfă pe care mi-a acordat-o cu prilejul atât de deselor mele păcate fizice. Şt. Zeletin“

Ministerul de Război îi va acorda un brevet – ÎDR prin care „Majestatea Sa Regele a binevoit a conferi Ordinul «Coroana României» cu spade în gradul de Ofiţer medicului Voiculescu Vasile pentru rolul şi devotamentul excepţional cu care a dat îngrijiri medicale bolnavilor din spitalul său în anul 1917“.

Publicistul

După război este transferat ca medic al oraşului Bucureşti, pentru ca după numai două luni să primească decizia de a se întoarce la Buftea, de unde, după câteva luni, va pleca spre judeţul Dâmboviţa, pentru a participa la o campanie de eradicare a unei epidemii de tifos exantematic. În comunele unde a fost repartizat face vizite dese, examinează pacienţii cu tifos exantematic (96 de cazuri), depistând şi ale boli infecţioase la care aplică tratamentul cuvenit, iar pe cei care au nevoie îi duce la spital. În urma acţiunii întreprinse, Serviciul sanitar din Ministerul Muncii şi Prevederilor Sociale, îi comunică: „Ne-am convins de imensa şi rodnica dumneavoastră activitate în combaterea epidemiilor din judeţul Dâmboviţa, în cursul lunii iulie 1919 şi vă exprimăm adânca noastră satisfacţiune.“

La 6 ianuarie 1920, Majestatea Sa Regele îl numeşte medic al Domeniilor Coroanei (face numeroase deplasări în ţară pentru diverse probleme de asistenţă medicală). 1922, îi aduce lui Voiculescu numirea de medic şi profesor de igienă la Institutul „Pompilian“ din Bucureşti. Ulterior va deveni „medic definitiv de circă urbană“. Urmează numirea ca medic-şef al Secţiunii sanitare de pe lângă Primăria Sectorului III Albastru (ianuarie 1930), delegat redactor şi şef al propagandei sanitare în Direcţia educaţiei poporului din Ministerul Muncii şi Prevederilor Sociale, medic-şef al Sectorului III Albastru (aprilie 1939), membru pentru patru ani în Consiliul Eforiei sanitare şi de ocrotire a Municipiului Bucureşti, Director al Centrului de sănătate nr. 4 (februarie 1940), post din care demisionează în 4 decembrie 1943, pentru ca la 11 decembrie 1943 să fie pensionat. Această enumerare a posturilor ocupate de medicul V. Voiculescu are menirea de a arăta că şi în domeniul medical scriitorul a avut o activitate deloc de neglijat.

Anii aceştia sunt rodnici pentru medicul V. Voiculescu, acum aflat şi în ipostaza de publicist în domeniul medical. A colaborat şi înainte cu materiale privind igiena şi sănătatea publică în „Duminica poporului – foaie săptămânală pentru ridicarea poporului“ (director Simion Mehedinţi) şi „Lamura“ (director Alexandru Vlahuţă). Între 1922 – 1925, îl regăsim cu numeroase articole de specialitate în revista „Albina“, la rubrica „Sfatul medicului“. Revista înfiin-

ţează un cabinet în anul 1925, pe care doctorul Voiculescu îl conduce, iar singurul onorariu, indiferent de numărul prezentărilor, era un abonament la revistă. Revista „Farul căminului“ găzduieşte între 1933 – 1938 rubricile „Actualităţi medicale“ şi „Spicuiri medicale“, în care abordează de la probleme de strictă specialitate la teme medicale de interes public. „Tribuna medicală“, „Pagina medicală“ sau „Leacuri“ sunt rubrici pe care le-a semnat din septembrie 1927 până în ianuarie 1936 în revista „România administrativă“. Susţine conferinţe pe teme de educaţie sanitară la radio, cu teme precum: *Educaţia igienică a săteanului şi muncitorului*, *Apele minerale*, *Sângele*, *Buruienile de leac* etc.; iniţiază la radio emisiunea „Sfatul medicului“ – rubrică medicală pentru persoanele de la sate.

Îi este conferită decoraţia „Crucea Meritului Sanitar“, în octombrie 1925, pentru merite deosebite în activitatea depusă în domeniul sanitar.

În 1928, V. Voiculescu, împreună cu publicistul Gh. D. Mugur, inaugurează o colecţie de popularizare „Cartea vieţii“ – ce aborda o paletă largă de teme, de la economie, istorie, artă, etnografie, la igienă şi medicină socială. Dintre lucrările publicate sub forma unor broşuri, tipărite în tiraje mari, unele apărute în mai multe ediţii, amintim: *Boala cea nouă. Poliomielita acută sau paralizia copiilor* (în colaborare cu G.D. Ionăşescu, Bucureşti, 1927), *Sifilisul (îndreptar pentru cei bolnavi şi pentru cei sănătoşi)* (Bucureşti, 1930), *Tuberculoza* (oftica) (Bucureşti, 1930), *Cunoaşterea social-medicală a mediului. Educaţia igienică a săteanului şi muncitorului* (Cultura Sănătăţii, Bucureşti, 1933), *Călăuza farmaciei căminului cu leacuri de întâiul ajutor pentru conducătorii căminelor culturale şi Igiena Satelor* – în colaborare cu dr. Manoliu (Editura Fundaţiilor Regale), *Toate leacurile la îndemână* (Editura Fundaţiilor Regale, 1935), *Apăraţi-vă de boli*.

O prioritare: igiena socială

V. Voiculescu s-a plasat în linia unor gânditori, precum Jean Jacques Rousseau, care, în 1754, prin scrierea, *Discours sur l'origine et les fondements de l'inégalité parmi les hommes*, susţinea ideea condiţionării sociale a unor boli, sau J.P. Frank, cel care a fundamentat igiena modernă prin opera sa, cu profund caracter reformist (editată în şase volume între anii 1779 – 1819) *System einer vollständigen medizinischen Polizey* (*Sistemul unei poliţii sanitare complete*), care afirma: „Combaterea prejudecăţilor celor mai dăunătoare pentru viaţa şi sănătatea poporului este în cea mai mare parte opera medicilor“, ori a „curentului Tissot-Faust“ al sec. al XVIII-lea, bazat pe educaţie şi o popularizare a cunoştinţelor de igienă. Igiena socială a fost unul din domeniile prioritare despre care a scris, abordând noţiuni precum: factori sociali, mediu social, boală socială, patologie şi terapie socială.

În „Igiena satului“, lucrare încă de actualitate, sublinia că „Problema igienei satului este cea mai gravă, cea mai complexă pentru România şi totuşi este cea mai platonic privită de oamenii de stat. Trăim în zodia economiei naţionale, a industriei şi a altor entităţi financiare, nevăzute, dar simţite, mistice şi aproape divine. Dar dacă un popor nu poate exista fără economia naţională şi fără capitaluri – cum ar putea rezista slab, degenerat, redus, adică fără capitalul uman mare şi puternic? Or igiena socială tocmai acest lucru îl are ca obiectiv: apărarea, creşterea, întărirea capitalului naţional de oameni şi valorificarea lui integrală... fiindcă igiena este acţiunea conştientă de păstrarea, apărarea şi creşterea sănătăţii individuale, cât şi obşteşti“.

Ţinea să fie informat la zi din punct de vedere ştiinţific, fiind un adversar al polipragmaziei şi un promotor al medicinei populare. „Ca medic, scriitorul continua să se ţină totdeauna la curent cu progresele ştiinţei, citind regulat presa de specialitate

din țară și de peste hotare. Era un adversar hotărât al excesului de medicamente; prescria adeseori produse ale farmacopeii tradiționale în care avea mare încredere și despre care a scris un volum apreciat ca una din primele contribuții în acest domeniu din țara noastră.“ (Virginia Cartianu)

Este un adversar al falșilor vindecători „care sfătuiesc pe bolnavi să nu se arate la medici și îi amăgesc cu fel de fel de leacuri nepotrivite și vătămătoare“ astfel nu fac decât să întârzie un diagnostic și să scadă șansele de vindecare pe care le-ar fi avut dacă s-ar fi prezentat din timp la medicul adevărat. „Un om cu mintea întreagă nu-și dă trupul pe mâna babelor și a vracilor, cum nu-ți dai ceasornicul să ți-l dreagă un copil“, gânduri valabile și în vremurile actuale când s-au înmulțit clarvăzătorii și vindecătorii.

Cu toate acestea era adeptul *vis medicatrix naturae*, folosite adecvat și numai în cazurile unde se impunea terapia naturală. „[...] pe Ion Marin Sadoveanu l-a vindecat în trei zile, prin medicamentație homeopatică, de un imens furuncul, cu ocazia unei excursii prin Munții Tatra, aplicându-i o loțiune obținută din fierberea câtorva plante culese de el“ (George Sbârcea, *Cafeneaua cu poeți și amintiri*, Ed. Dacia, Cluj – Napoca, 1989). Ne întrebăm dacă acesta să fi fost diagnosticul și pacientul să fi avut șansa de a fi vindecat fără sancțiune chirurgicală...

De nenumărate ori V. Voiculescu se consulta cu doctorul Jovin, radiolog specializat în laboratoarele Mariei Curie din Paris, primul ce a introdus în țară tratamentul cu raze X, în privința unor cazuri dificile, mărturiile acestuia confirmând intuiția de fin clinician și teraput de succes a scriitorului-medic.

Spălarea creierului

Edificatoare pentru medicul și pentru scriitorul V. Voiculescu dar mai ales pentru noul sistem care tocmai se instala este o povestire inspirată de o barbară practică medicală a anilor ’30-’40 ai secolului trecut. V.Voiculescu redă modalitatea cea mai brutală de „spălare a creierului“, în povestirea *Lobocoagularea prefrontală* scrisă în 1948, text revelator tocmai pentru duritatea perspectivei și pentru actul de pionierat demistificator. Lobocoagularea prefrontală este operația creată de Perfectul Prezidiu permanent al Popoarelor Păcii (lagărul comunist) cu scopul de a imuniza individul din punct de vedere emotiv; operația are loc de 3 ori, la naștere, în copilărtie și la majorat; fiecare cetățean trebuie să posede un certificat care să ateste tripla operație; în caz contrar, are loc are loc expulzarea. Operația urmărește sterilizarea afectivă a pacientului, vizând mai ales centrii nervoși ai neliniștii și ai revoltei, iar coronița de lobocoagulare existentă în fiecare locuință este un exemplu de atestare a loialității. Prin operația de lobocoagulare se obține un cetățean model, individul pierzându-și conștiința de sine, deoarece eul său devine amorf. Deși cărțile interzise au fost arse, deși copii cresc în „educatorii“ publice, deși erosul este repartizat științific, iar nu anarhic, totuși tinerii dau semne de nelinişte, ca și cum nu ar fi fost operați, descoperind frumusețea, iubirea, credința etc. Pentru a stopa epidemia de libertate, autoritățile instituie sterilizări și chiar „căptușirea creierelor cu plăci de plumb“ sau extirparea epifizei, de unde se bănuiește că este generat microbul revoltei. Dar, după o perioadă de acalmie, epidemia izbucnește din nou, încât prezidiul hotărăște experiențe colective masive, ajungându-se până la coagularea totală a creierului, inamicul principal al autorităților fiind, după cum recunosc acestea, însuși Spiritul. Deși populația este idiotizată în masă, epidemia reizbucnește, iar sediul organic al instigării la libertate se dovedește a fi o inimă cu fibre nervoase, care a preluat funcția creierului epurat. Finalul povestirii lui V.Voiculescu este intenționat paranoic, deoarece Prezidiul hotărăște operația asupra inimii, reducând populația la structura unor trupuri vidate de organele esențiale (creierul și inima); totuși, epidemia poate oricând să reapară, în cazul în care microbul revoltei se va refugia într-un alt organ integru.

Viziunea autorului este radicală: Voiculescu imaginează o „spălare a creierului“ de natură fizică, implicând toate consecințele ei, până al confecționarea unui homunculus uman, epurat organic de creier și inimă. Tranșant, autorul sugerează că aparatul de represiune ar putea ajunge la extirparea tuturor organelor vitale ale omului, pentru a obține un individ vid pe dinăuntru, alcătuit doar din sânge și limfă. În ultimă instanță, operația de lobocoagulare prefrontală, prelungită la infinit, este o metodă de extincție științifică, în care individul este ucis cu încetinitorul, iar nu împușcat de un pluton de execuție.

În finalul vieții, afectat de o tragică scădere a auzului, scriitorul-medic suporta cu stoicism durerea... Cu câteva zile înainte de a se sfârși, spunea familiei: „Nu mă ispitiți, lăsați-mă să mor!“

Pentru tot ce a făcut științific și cultural, dar mai ales pentru calitățile sale umane, marea sa modestie, „demnitatea care nu căuta să se impună“, Pan M. Vizirescu propunea: „Ca și Eminescu, ar trebui beatificat!“.

Închisorile lui Vasile Voiculescu

Adrian Nicolae Petcu

Vasile Voiculescu s-a născut, potrivit mărturiilor celor din familie, în noaptea de 12 spre 13 octombrie 1884, în familia lui Costache şi Sultana Voicu. Numele de Voiculescu îl va căpăta din primele foi matricole şcolare. Urmează şcoala din comuna Pleşcoi şi liceele „BP Haşdeu" din Buzău şi „Gheorghe Lazăr" din Bucureşti. După un an de studiu la Facultatea de Litere şi Filosofie, urmează cursurile Facultăţii de Medicină, pe care le va termina în 1909, susţinându-şi teza de licenţă, în anul următor, în chirurgie. Îşi va continua specializarea în Medicină internă şi Epidemiologie[1].

Încă din Gimnaziu „devorează" literatura română, apoi, în liceu, cărţile în limba franceză şi arta poetică a lui Eminescu. Descoperă Psihologia şi Morala, citind din Schopenhauer şi Upanişade, apoi orice este legat de spiritualitate, după cum mărturisea în 1935: „Din anii întâi de litere, psihofizica şi psihopatologia, dincolo de Sergio, Wundt şi Hofding, m-au dus la medicină, pe urmele lui Vaschide, ale lui Pierre Janet şi ale lui Wiliam James, cu experienţa lui religioasă. [...] Am alergat la tot ceea ce atunci [...] ispitea o minte înţărcată de credinţă şi hrănită ştiinţificeşte: materialism, pozitivism, evoluţionism, Littré, Claude Bernard, Aug. Comte, Darwin, Spencer. La începutul lumii, ziceam cu ei, va fi fost Dumnezeu, aşa cum la începutul pomului a fost sămânţa. Dar cine mai caută sâmburele în haosul teluric din care a răsărit tulpina? Dumnezeu stă sus, în roadele ramurilor noastre. La o parte, deci, cu fastele şi arhivele cosmologiilor divine. Dar ramurile îmi rămâneau mai sterile. Nemulţumit, am dezertat şi am trecut la vrăjmaş. Am cunoscut Kabala din studii, mai ales ale lui Frank şi Karpe, am citit Seferul cu comentariile lui, am practicat pe rozcrucienii lui Péladan, am cercetat iluminismul filosofului necunoscut; am rămas îndelung la Teosofie, de la Gnoză şi Pista Sofia, prin Fabre d'Olivet, Saint Yves d'Alveidre, Eliphas Lévy şi Papus până la modernii Schuré, Rudolf Steiner, madame Blawatzky, Annie Bessant şi câţi alţii.

Dar nu m-am afiliat la nici o societate secretă, n-am aderat la nici o sectă şi nu sunt un iniţiat, de teamă să nu-mi îngrădesc libertatea.

[...] Ceea ce pot afirma, sfârşind, este că pregătirea ştiinţifică, studiile medicale, cunoştinţele de Filosofie şi tot câştigul meu în celelalte domenii de cultură, artă, literatură, în loc să mă depărteze, m-au apropiat de credinţă. Unilateral, aş fi fost poate ateu naiv, un simplist negatic. Cu cât mai poliedric, cu atât au avut loc pe unde să străbată experienţe complete, puncte de vedere noi, interferenţe de doctrine, putinţa de comparaţii, lumină mai multă. Iar din toate, sinteza că neapărat credinţa trebuie să stea la temelia spiritului omului normal"[2].

La 21 februarie 1910, Vasile Voiculescu se căsătoreşte cu domnişoara Maria Mitescu, studentă la Medicină, cu care va avea cinci copii. În acelaşi an, este numit medic într-o localitate din judeţul Gorj, după care va participa la Războiul de Reîntregire ca şef al Spitalului mobil nr. 6. Acum se va îmbolnăvi de tifos exantematic, de frebră tifoidă şi de icter, pentru că îngrijise bolnavii de aceste boli, aflaţi în refugiul din Moldova, cu toate că refuzase să plece în concediu pentru refacere[3]. Pentru curajul său dovedit în timpul războiului, Vasile Voiculescu primeşte decoraţia „Steaua României cu spade". Tot pentru meritele sale în slujba sănătăţii poporului, în 1925 primeşte decoraţia „Crucea Meritul Sanitar", clasa I.

Profesarea medicinii cu responsabilitate îi aduce celebritatea lui Vasile Voiculescu. De altfel, el va ţine o serie de conferinţe la radio, cu temă directă igiena populaţiei şi va publica mai multe volume de farmacologie verde. Pentru Voiculescu, după cum mărturisea, „medicina nu este o profesiune, ci o pasiune". De altfel, era supranumit „medicul fără de arginţi" şi era foarte căutat. Pentru Voiculescu misiunea era de a-i căuta pe bolnavii săraci, să-i ajute pe cât îi stătea în putinţă, pentru a le alina durerile. „Îmi

[1] Vasile Voiculescu, *Opera literară. Proza*, ediţie îngrijită, prefaţă şi cronologie de Roxana Sorescu, Editura Cartex 2000, Bucureşti, 2003, p. 21-28.

[2] Vasile Voiculescu, *op. cit.*, p. 28-29.

spuneaa adesea, mărturiseşte Constantin Daniel despre Voiculescu, că nu se cuvine să lăsăm să treacă o zi fără fapte bune, medicul fiind din acest punct de vedere într-o poziție privilegiată prin însăşi natura profesiunii sale, căci poate face foarte uşor asemenea fapte, fără să caute prea mult“[4].

„Tratamentele sale depindeau în bună măsură de ceea ce se numea «diagnostic existențial», care stabilea modul cum se răsfrânge tulburarea somatică în viața psihică a bolnavului, ce cauze sociale ar fi putut genera boala, ce abuzuri, ce vicii, ce deprinderi rele sau bune are suferindul... ca şi medicii germani de la începutul secolului al XX-lea, el admitea că o boală poate fi folositoare şi trebuie deci utilizată de medic; de exemplu, o pneumonie acută putea fi invocată spre a-l determina pe un pacient să se lase de fumat, de abuzuri alcoolice ori de alte deprinderi dăunătoare“. Doctorul Voiculescu nu îi comunica bolnavului un diagnostic savant, în termeni sofisticați, ci în apelația populară a bolii lui şi mai cu seamă îi spunea ce îl doare, ce îl supără şi unde este suferința, iar apoi care sunt simptomele afecțiunii sale. De aceea, tratamentul prescris era urmat cu sfințenie, aşa explicându-se multe din succesele terapeutice pe care doctorul Voiculescu le-a obținut în țară, dar şi la Bucureşti[5].

Sihastru în lume

În 1922, va ajunge medic şi profesor de igienă la Institutul Pompilian din Bucureşti şi şef al Circumscripției 12 medicale din Capitală. Despre activitatea medicală în acest capitol al vieții sale, aflăm din mărturia doctorului Constantin Daniel: „Ceea ce izbea în persoana lui Vasile Voiculescu era bunătatea serafică pe care ştia să o arate orişicui: nici nu critica pe nimeni, nu găsea defecte nimănui şi nu blama pe nimeni, aflând întotdeauna scuze şi înțelegându-l pe fiecare. Simpatia pe care o arăta pentru fiecare bolnav pe care îl consulta era lesne receptată de pacienții lui, care îl adorau. [...] îi examina cu atenție, le prescria medicamente, pe care de multe ori le aducea chiar el, le spunea cuvinte de îmbărbătare şi nu uita niciodată să le lase un mic dar, fie în bani, fie în alimente sau îmbrăcăminte“[6].

În ceea ce priveşte activitatea literară, Vasile Voiculescu debutează în „Convorbiri literare“, cu poezia „Dorul“, în 1912, iar în 1916 cu volumul „Poezii“, publicat la Editura Poporul. După publicarea mai multor volume de poezii, în 1920 devine membru al „Societății Scriitorilor Români“. Din 1922 este director al Fundației Culturale, iar între 1927-1944 colaborează la „Gândirea“ lui Nichifor Crainic, unde nr. 7 din 1943 îi dedică un număr omagial. Tot în 1927, lui Voiculescu i se pune în scenă piesa „Măiastra fără inimă“. Din 1934, Vasile Voiculescu este director de programe culturale la Radio România, până în 1946, când, după unele mărturii, se pare că a fost epurat[7].

La 22 noiembrie 1946, îi moare soția de hemoragie cerebrală. În acest episod din viața marelui poet, fiul său Ion Voiculescu îşi aduce aminte de următorul dialog: „În ziua când a murit mama de congestie cerebrală, el, care ştia deznodământul, m-a luat la farmacie şi pe drum, printr-o ploaie măruntă şi deasă, pe cheiul gârlei, țin minte că m-a oprit şi mi-a spus: «Vreau să te rog ceva şi promite-mi că vei încerca să mă asculți: *Să crezi în Dumnezeu!* (subl. n., ANP)». După moartea mamei, [...] tata şi-a schimbat felul de viață, s-a sihăstrit. Nu mai ieşea decât prin împrejurimile casei, pentru plimbarea zilnică, sau în Cişmigiu. Într-o zi mi-a spus că îşi propusese mai demult ca de la o vârstă să renunțe la carne, dar spre regretul lui vede că nu are de ales, că mănâncă ce se găteşte şi ce i se găteşte. Îşi propusese să ducă o viață lipsită de distracții şi plăceri şi chiar de comodități normale. Soba şi-a blocat-o cu cărți şi nu s-a mai făcut foc în ea timp de 10 sau 11 ani“. De altfel, de acum începe ultima etapă a vieții lui Vasile Voiculescu, deoarece până la sfârşitul vieții nu va mai publica nimic[8].

[3] Sabina Măduță, *Vasile Voiculescu şi Rugul Aprins*, Bucureşti, Editura „Florile Dalbe“, 2001, p. 34. Tot pentru statura sa morală, aici putem preciza că atunci când Voiculescu a primit Premiul Național de Poezie, în 1941, el n-a conceput să folosească banii primiți pentru nevoile familiei şi, în ciuda protestelor mamei, mărturiseşte fiica sa Gabriela Delfour, i-a donat unei biserici din Ardeal, pentru cumpărarea unui clopot. Considera poezia o ofrandă, nu un mijloc de câştig (*Ibidem*).

[4] Sabina Măduță, *op. cit.*, p. 148.

[5] *Ibidem*, p. 151-152; Vasile Voiculescu, *op. cit.*, p. 29-31.

[6] Sabina Măduță, *op. cit.*, p. 155-156.

[7] Sabina Măduță, *op. cit.*, p. 24; Florentin Popescu, *Detenția şi sfârşitul lui Vasile Voiculescu*, Bucureşti, Editura Vestala, 2000, p. 20.

[8] Vasile Voiculescu, *op. cit.*, p. 32-35. Fiica sa, Gabriela Delfour Voiculescu, spune despre acest moment din viața poetului: „A iubit-o foarte mult şi cred că «Sonetele» sunt inspirate de marea lor iubire distilată în retortele timpului. Scria tot timpul, mânca puțin. În biroul lui se pripăşise un şoricel, dar nu ne-a lăsat să-i punem cursă. Nici ochiul de geam spart de la camera sa nu ne-a lăsat să-l reparăm, pentru că în el îşi țesuse pânza un mare păianjen cu cruce, pe care nu concepea să-l deranjeze, să-l alunge. Iubea mult animalele şi copiii“ (Sabina Măduță, *op. cit.*, p. 33-34).

Despre figura de autentic creştin a lui Voiculescu, avem descrierea scriitorului Vlaicu Bârna, care l-a cunoscut în 1934, pentru a-i solicita o colaborare la revista „Azi“ a lui Zaharia Stancu: „Nu mai ştiu în amănunt cum a decurs această întâlnire, dar am fost profund mişcat de acel om a cărui înfăţişare era însăşi bunătatea întruchipată, în figura uscăţivă a unui bărbat al cărui obraz semăna cu sfinţii din icoane. Barba şi mustaţa le avea tuşinate, scurt, fiind înspicate cu alb tot aşa de bine putea să pară profilul unui rege asirian într-o stampă, despovărat şi drept în rasa unui anahoret. Avea privirea dreaptă, deschisă, vorba măsurată, degajând şi ea ca şi trăsăturile fine ale chipului său o cuceritoare amenitate“[9].

Dragostea de semen este o altă caracteristică constantă la Voiculescu, după cum am arătat mai sus. Potrivit mărturiei aceluiaşi scriitor Vlaicu Bârna, marele poet a ajutat evrei în perioada conducerii antonesciene: „Scriitorul Ury Benador a pomenit o dată în paginile «Gazetei literare» cum, în anii războiului, Voiculescu i-a dat o întâlnire prin subsemnatul, ca să-i poată înmâna în secret o sumă de bani obţinută de la Radio pe un alt nume pentru că scriitorii de origine evreiască nu mai aveau acces nici în presă, nici la emisiunile radiofonice. Acelaşi lucru îl făcuse pentru Peltz, Alfred Margul Sperber, pentru Mihail Sebastian, Aderca, Şerban şi alţii“[10].

Încă din 1946 Vasile Voiculescu frecventează cercul religios „Rugul Aprins“ de la mănăstirea Antim. Aici încheagă o prietenie cu părintele Agaton Sandu Tudor, cu Alexandru Mironescu[11], Benedict Ghiuş şi, mai târziu, cu Andrei Scrima. De altfel, când tânărul teolog Scrima era bibliotecar la Biblioteca Patriarhiei, în perioada 1953-1956, Vasile Voiculescu îl vizita aproape zilnic, chiar dacă asociaţia „Rugul Aprins“ fusese desfiinţată de autorităţile statului în 1948. În cartea sa, *Timpul rugului aprins*, Andrei Scrima îşi aduce aminte de prezenţa lui Voiculescu la întrunirile intelectualilor de la Antim: „Dincolo de prestigiul recunoscut al unei personalităţi de cultură, descopeream îndeaproape omul, în prezenţa lui de gingăşie şi de eleganţă intelectuală“[12].

Închisoarea, îndurată cu demnitate

Pentru păstrarea acestor legături cu intelectuali ce odinioară frecventaseră „Rugul Aprins“, în noaptea de 4 spre 5 august 1958, Vasile Voiculescu va fi arestat de către Securitate în lotul „Teodorescu Alexandru şi alţii“, pentru infracţiunea de „uneltire contra ordinii sociale“, prevăzută şi pedepsită de articolul 209, din Codul Penal.

În timpul interminabilelor şi severelor interogatorii, Voiculescu răspunde ferm: „Eu n-am desfăşurat nici un fel de activitate împotriva regimului democrat popular din RPR“. Ancheta a încercat să-l învinuiască de „activitate fascistă“ pentru colaborarea cu revista „Gândirea“ şi că ar face parte dintr-un „grup contrarevoluţionar“, al cărui cap ar fi ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor. Poetul a susţinut neclintit în continuare că nu a făcut politică antistatală, iar întâlnirile sale din casa lui Alexandru Mironescu cu Sandu Tudor şi alţi foşti din Rugul Aprins erau doar cercuri literare şi religioase[13].

După anchete interminabile şi chinuitoare, în procesul din 8 noiembrie 1958 Tribunalul Militar al Regiunii a II-a Bucureşti, prin Sentinţa nr. 125, îl va condamna pe Vasile Voiculescu la 5 ani temniţă grea şi 5 ani degradare civică şi confiscarea totală a averii[14]. În timpul detenţiei Voiculescu a fost purtat prin închisorile de la Jilava şi Aiud. Aici el va contacta un TBC la coloană, fiind imobilizat de boală.

Despre comportamentul lui Vasile Voiculescu în puşcărie deţinem câteva mărturii valoroase. Istoricul Vasile Boroneanţ îşi aduce aminte de întâlnirea sa cu marele poet şi de comportamentul acestuia: „Eram istovit de puteri, iar în salon era linişte. [...] După o

9 *Ibidem*, p. 24.

10 *Ibidem*, p. 29-27. Primul şi al treilea vor fi solicitaţi în calitate de martori de către Voiculescu în procesul care i s-a intentat în anul 1958.

11 În acest sens a se vedea poemele dedicate lui Daniil Sandu Tudor şi Alexandru Mironescu, în Vasile Voiculescu, *Opera literară. Dramaturgia. Documente biografice. Manuscrise sechestrate-manuscrise regăsite*, ediţie îngrijită, prefaţă şi cronologie de Roxana Sorescu, Editura Cartex 2000, Bucureşti, 2003, p. 735, 861, 949.

12 Andrei Scrima, *Timpul rugului aprins. Maestrul spiritual în tradiţia răsăriteană*, ediţia a II-a, volum îngrijit de Anca Manolescu, Editura Humanitas, 2000, p. 135.

13 Florentin, Popescu, *op. cit.*, p. 52-65.

14 Ibidem, p. 73-74. Documente din dosarul „Alexandru Teodorescu şi alţii“ (Rugul Aprins) au fost publicate în Vasile Voiculescu, *Opera literară. Dramaturgia. Documente biografice. Manuscrise sechestrate-manuscrise regăsite*, ediţie îngrijită, prefaţă şi cronologie de Roxana Sorescu, Editura „Cartex 2000“, Bucureşti, 2003, p. 565-665, fără respectarea normelor ştiinţifice de editare a unor astfel de izvoare istorice.

vreme, când m-am trezit fără să mă pot mişca, am rotit doar ochii prin încăpere încercând să mă familiarizez cu locul. Am zărit atunci într-un pat din colţul salonului, un bătrân cu părul alb, purtând parcă o aură de sfânt. Atitudinea şi figura lui iradiau linişte şi blândeţe. Acesta a fost momentul întâlnirii mele cu cea mai scumpă şi dragă persoană din câte am cunoscut în cei zece ani de închisoare, poetul Vasile Voiculescu. Am resimţit dintr-o dată o mare atracţie pentru el. Simţămintele au fost reciproce, pentru că, spre seară, l-am auzit întrebând: «Cine e tânărul care a fost adus la noi? Ajutaţi-mă să ajung la el». În scurt timp s-a aşezat pe marginea patului adus de câţiva fraţi de suferinţă, printre ei şi Jidveanu. M-a întrebat cu blândeţe cine sunt şi de unde vin. Abia ţinându-mi respiraţia de durere, i-am răspuns, apoi am schimbat câteva vorbe, după care a plecat bucuros, spunându-mi că, deşi se simte neputincios, o să mai vină la patul meu".

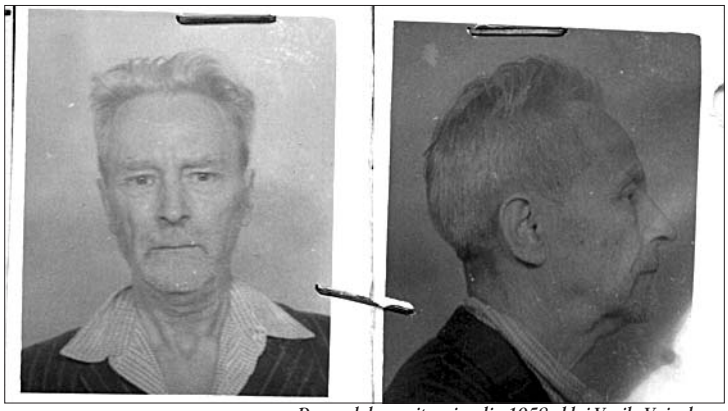

Dosarul de penitenciar din 1958 al lui Vasile Voiculescu

În continuare, acelaşi fost deţinut politic spune despre Voiculescu: „Era impresionantă purtarea lui de faţă de toţi cei din jur. Se hrănea parcă din Duh sfânt şi era un creştin desăvârşit. Nu-l interesa prea mult hrana, împărţind-o cu ceilalţi. Se crease în jurul lui un cerc de profitori, care uneori îi luau mâncarea fără ca măcar să-l întrebe. Într-o zi, un bolnav, deşi operat, s-a repezit să-i ia mâncarea pe care i-o aduseseră deţinuţii de drept comun. Răspunsul lui la riposta colegilor a fost: «Lăsaţi-l, şi el este creatura lui Dumnezeu şi dacă s-a repezit s-o ia, înseamnă că el are nevoie mai mare decât mine de această mâncare». Cuvintele lui mi-au rămas pentru totdeauna în memorie. Era sumumul de sublimare a fiinţei umane!"[15].

Alt fost deţinut politic care a avut ocazia să-l întâlnească pe Voiculescu în puşcărie este Aristide Dobre. Acesta îşi aminteşte de momentul întâlnirii în trenul de deţinuţi care îi transporta la Aiud: „Acolo, printre deţinuţii care veneau de la Bucureşti, m-a impresionat figura de Crist a unui om mai vârstnic cu care am intrat în vorbă. Stătea pe banchetă şi, văzându-mă atât de chinuit, mi-a oferit locul lui. Ne-am împrietenit în cele două zile şi jumătate cât a durat drumul până la Aiud. Aveam să aflu mai târziu că omul acela plin de blândeţe şi bunătate era marele scriitor Vasile Voiculescu. [...] Ca şi în prima clipă când l-am întâlnit: blând, îndatoritor, liniştit şi resemnat. Se ruga şi el, dar nu cu voce tare, nu ostentativ. Mai mult bănuiam că se roagă, când îl vedeam într-o anumită atitudine. Cu mine se purta ca un adevărat părinte. [...] Îl întrebam uneori: «Domnule doctor, oare de ce trebuie să pătimiţi la vârsta dumneavoastră?» Şi îmi răspundea: «Domnule Dobre, asta mi-a fost crucea pe care trebuie să mi-o duc»"[16].

La 2 mai 1962, Voiculescu a fost eliberat, însă a trebuit să fie ajutat, deoarece el nu mai putea merge.

Internat de mai multe ori, grav bolnav, mai ales din cauza bolii contactate în puşcărie, în noaptea de 25 spre 26 aprilie 1963, Vasile Voiculescu trecea la Domnul.

Bibliografie

Izvoare edite: MĂDUŢĂ, Sabina, *Vasile Voiculescu şi Rugul Aprins*, Bucureşti, Editura „Florile Dalbe", 2001; VOICULESCU, Vasile, *Opera literară. Proza*, ediţie îngrijită, prefaţă şi cronologie de Roxana Sorescu, Editura Cartex 2000, Bucureşti, 2003.
Lucrări speciale: POPESCU, Florentin, *Detenţia şi sfârşitul lui V. Voiculescu*, Bucureşti, Editura Vestala, 2000; VOICULESCU, Vasile, *Opera literară*, în trei volume, ediţie îngrijită, prefaţă şi cronologie de Roxana Sorescu, Editura Cartex 2000, Bucureşti, 2003.

[15] Sabina Măduţă, *op. cit.*, p. 28-29.

[16] *Ibidem*, p. 45. Atât această mărturie, cât şi cea anterioară se confirmă, atâta vreme cât Leonte Radu din Sibiu, un fost deţinut politic, spune următoarele: „[Voiculescu, n.n.] era firav şi aşa suferea destul. Crucea şi-a purtat-o cu mare demnitate şi bravada n-o cunoştea. Era nu modest, ci în toate smerit. N-a suferit de foame că nu era mâncăcios, dar a suferit de frig, căci pe el, peste oase şi piele, zeghea vărgată nu-l încălzea şi o pătură nu era voie să o ţină pe spate să se încălzească (*Ibidem*, p. 135).

Redactarea textelor de persecuție în „dosarul Vasile Voiculescu“

Prigonitorii comuniști contra poetului creștin

„Recunosc că am scris şi am difuzat poezii. Începând din anul 1947 şi până în prezent eu am scris multe poezii cu conținut religios, de îndemn la o viață duhovnicească...“ *(V. Voiculescu, Extras din Interogatoriu). Este o declarație cu totul surprinzătoare. Astfel de „recunoaşteri“ nu au loc în mod obişnuit, nici în viața cotidiană, nici în tribunale sau situații de anchetă obişnuite. Pentru a putea înțelege cum a scrie versuri devine o „vină“ şi cum ar putea fi cineva condamnat pentru aceasta, trebuie descris întreg „contextul persecutor“.*

Claudia Buruiană

De exemplu, Radu Gyr, deşi mai suferise condamnări anterioare şi fusese eliberat, în 1958 este din nou arestat pentru poezia „Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!“ şi condamnat la moarte. Aici descrierea contextului persecutor (a condițiilor în care scrierea unei poezii devine o acuzație care justifică persecuțiile) trebuie să țină seama de o serie întreagă de evenimente care se petrec în 1958, când au loc noi valuri de arestări.

Interogatoriul lui Vasile Voiculescu este o ilustrare a metodei de punere în scenă a persecuțiilor comuniste în epocă. Textul trădează întreaga dramaturgie a actelor de persecuție comuniste, fiind redactat astfel încât „acuzatul“ este condus în mod „logic“ la concluzia vinovăției sale. Astfel, interogatoriul debutează cu surprinderea poetului însuşi în fața acuzațiilor care i se aduc:

„5 august 1958, între orele 8.15–12

Locotenent major Mihăilescu Gheorghe, anchetator penal de Securitate: Arată anchetei activitatea duşmănoasă pe care d-ta ai desfăşurat-o împotriva regimului democrat popular din RPR!

V. Voiculescu: Eu n-am desfăşurat nici un fel de activitate împotriva regimului democrat popular din RPR!“.[1]

În producerea textelor de persecuție atribuirea de formule stereotipe acuzaților era o practică obişnuită. Se urmărea practic ca documentele de anchetă să consemneze nu atât declarațiile acuzaților despre fapte, cât convingerea lor pas cu pas că sunt vinovați de acuzațiile care li se aduc, iar pedeapsa pe care o vor primi este meritată. Neverosimilul se produce atunci când acuzaților li se atribuie utilizarea etichetelor incriminante politic în epocă. Este practic exclus ca Vasile Voiculescu să fi formulat, în finalul aceluiaşi interogatoriu din 5 august 1958, un astfel de răspuns: „Declar că în afara celor declarate n-am mai desfăşurat altă activitate duşmănoasă regimului din RPR.“[2] Cum concluzionează şi alți cercetători care s-au aplecat asupra documentelor din Dosarul „V. Voiculescu“, „redactarea textelor aparține, fără nici un dubiu, organelor de anchetă: limbajul de lemn stereotip (cu formule consacrate), pe de o parte, consemnarea faptelor care sunt recunoscute de către învinuiți, pe de alta, sunt argumente de netăgăduit în acest sens. Ar fi, desigur, absurd să credem că poetul însuşi şi-ar fi putut caracteriza propriile creații ca fiind „mistico-reacționare“, iar pe prietenii lui de o viață i-ar fi etichetat drept „elemente reacționare“, care aveau – se putea altfel!? – o „concepție reacționară“ (vezi *Proces verbal de interogator*).“[3]

Poeziile creştine – „piese“ la „dosar“

În timpul interogatoriilor lui V. Voiculescu, în timp ce poetul încearcă să se apere de acuzațiile adu-

[1] Piese din dosarul penal al lui V. Voiculescu, publicate în F. Popescu, *Detenția şi sfârşitul lui V. Voiculescu*, Ed. Vestala, Bucureşti, 2000, Anexa 3, p. 131-145, p. 132.

[2] Ibidem, p. 133.

[3] F. Popescu, op. cit., p. 146. Considerațiile sunt făcute pe marginea documentelor referitoare la coinculparea lui V. Voiculescu în procesul C. Noica şi alții.

se, iar anchetatorul repetă insistent şi insinuant „Arată adevărul!“ şi „Arată anchetei activitatea duşmănoasă...!“, este adusă o mapă cu poezii: „Răspunsul d-tale nu corespunde realităţii deoarece din materiale ce le posedă ancheta reiese că ai desfăşurat activitate duşmănoasă regimului din RPR fapt pentru care ancheta revine.“ „Ancheta îţi prezintă o mapă cu poezii scrise la maşină şi de mână – cu cerneală – care a fost ridicată la percheziţie de la Mironescu Alexandru. (...) V. Voiculescu: Da. Mapa cu poezii ce mi se prezintă îmi aparţine.(...) Pe mapă-i scris: «Poezii duhovniceşti ale d-rului V. Voiculescu».“[4]

Anchetatorul nu poate fi de acord cu această caracterizare, „poezii duhovniceşti“ insistând de aceea ca acuzatul să recunoască faptul că „în această mapă sunt cuprinse şi acele poezii cu caracter duşmănos faţă de regimul democrat din RPR“. Documentul fabrică mai departe declaraţia poetului conform căreia poeziile au circulat într-un anume grup şi, mai mult chiar, s-au bucurat de aprecierea celor care le-au citit (A. Mironescu, călugărul Andrei Scrima, Benedict Ghiuş), „declaraţii“ folosite mai departe în condamnarea întregului grup cu care poetul a avut „legături duşmănoase regimului“ şi „discuţii duşmănoase“ la adresa regimului. Ceea ce, de altfel, „Rechizitoriul“ consemnează: „Activitatea duşmănoasă desfăşurată este recunoscută de către învinuit (dosar fila 402-404) şi declaraţiile sale se coroborează prin depoziţiile coînvinuiţilor (...) şi prin materialele corp delict (...).“[5]

„Sentinţa“ concluzionează faptul că „Inculpatul Voiculescu Vasile, după 23 august 1944 a scris o seamă de poezii pe teme mistice, care aveau un caracter duşmănos faţă de regimul democrat popular... a participat de mai multe ori la discuţiile ce au avut loc în locuinţa lui Mironescu Alexandru, pe marginea unor lucrări scrise de el, cât şi de către inculpatul Teodorescu Alexandru, manifestându-şi nemulţumirea că aceste lucrări nu pot fi publicate, afirmând în mod duşmănos că în RPR n-ar exista libertate (...) recunoaşte că a scris o serie de poezii pe teme mistice (...)“. Faţă de încărcătura acuzatoare a discurului persecutor, iată ce „atestă“ în realitate discursul victimei, conform unuia dintre „materialele corp delict“, adică unul dintre poemele lui Vasile Voiculescu care au devenit piesă la dosar şi capăt de acuzare:

„Edera
Ca edera spre dreptul stejar, aşa-mi întind
Isuse către tine iubirea-mi arzătoare;
Cu slabe mreji de gânduri cutez să te cuprind
Şi orice rugăciune e o îmbrăţişare.

Împărtăşit tot timpul din seva ta fierbinte
Să nu-mi mai spulber frunza în viscole şi ger,
Ci-ncolăcit de-a pururi pe trunchiul milei sfinte
Urcând, s-ajung la vârful dumnezeiesc din Cer.“

Ce atestă de fapt documentele

Regimul care l-a acuzat şi condamnat pe V. Voiculescu pentru poezia sa religioasă, pe care o considera o „activitate duşmănoasă împotriva regimului democrat din RPR“, nu interzicea creaţia în general; de aceea trebuie să vedem – faţă de poezia de atitudine religioasă – pe care o interzice – ce tip de „atitudine nouă“ urmărea regimul să cultive în om. Cu alte cuvinte, ce fel de „realitate“ nouă este proiectată a fi zidită de un regim politic care interzice poezia religioasă, imnurile acatiste şi rugăciunea?

Este semnificativ cât de des cercetătorii care se apleacă asupra documentelor celor urmăriţi politic se arată surprinşi de nevinovăţia celor condamnaţi[6]. Surprinde tocmai lipsa de temei a acuzaţiilor care sunt aduse; ceea ce „Tribunalul militar X“ condamnă sunt tocmai lucrurile cele mai înalt valorizate de poet, viziunea lui creştină despre lume – care devine un capăt de acuzare în schema de referinţă a persecutorului comunist.

Tocmai prin aceasta se justifică interpretarea şi deci valorificarea documentelor de anchetă ca texte de persecuţie. Prin urmare, deşi sunt pure ficţiuni juridice (unele documente sunt „creaţia“ pură a organelor de anchetă „specializate“ în redactarea textelor de persecuţie), documentele care „justifică“ persecuţiile unei întregi generaţii de gânditori şi creatori creştini sunt foarte interesante privite din alt unghi de vedere. Analiza textului persecutor devine un instrument, o cale de acces la viziunea persecutorului, la intenţiile acestuia faţă de victime, dar, şi mai larg, de acces la viziunea lui despre lume – pe care intenţiona de fapt să o transfere victimei, cum vom vedea în analiza etapelor procesului de reeducare comunistă.

[4] Interogatoriul din 5 august 1958, în loc. cit., p. 133.

[5] Rechizitoiul, publicat în F. Popescu, op. cit., Anexa 3, p. 140.

[6] Analizând piesele din dosarul V. Voiculescu, F. Popescu îşi arată şi el surprinderea faţă de acuzaţiile formulate la adresa poetului: „La o judecată mai serioasă nici fragmentele reţinute de noi din interogatoriile celorlalţi implicaţi în procesul lui C. Pillat nu aduc argumente convingătoare spre a putea conduce la o condamnare cât de cât meritată.“ (op. cit., p. 146)

Conflictul între generații – o problemă fără rezolvare?

Oricum s-ar fi manifestat în trecut veşnicul conflict dintre generații, cu siguranță nu a avut vreodată valențele timpurilor noastre. Acest conflict, care se transformă în multe situații în ruptură între generații*, e una din problemele acute şi actuale ale societății noastre, aflată într-o necontenită şi haotică reformă.*

Laurențiu Dumitru

Este de ajuns să deschizi televizorul ca să afli „starea națiunii". Cei mai derutați şi lipsiți de repere sunt tinerii. Ei au la dispoziție toate condițiile ca să-şi dea viața peste cap. „Nu ştiu ce aş fi făcut eu la vârsta lor, într-un asemenea mediu", îmi spunea deunăzi un prieten.

Delincvența juvenilă, creşterea ratei prostituției, abandonul şcolar, avorturile în rândul tinerelor sau nebunia drogurilor sunt rezultate „fireşti" ale acestui haos generalizat, sunt o crudă realitate. Părinții tinerilor adolescenți de astăzi, cunoscând toate aceste pericole latente, nu ştiu ce să facă mai întâi pentru a-şi proteja odraslele.

E de ajuns ca părinte să arunci întâmplător un ochi spre televizor pe TV K-lumea sau MTV la emisiunile ce transmit imagini din cluburile Capitalei, ca să înțelegi dezlănțuirea şi descătuşarea tinerilor prin discoteci, ca să vezi ce înțeleg majoritatea dintre ei prin distracție. Dacă apoi comuți pe ştirile de la ora 5.00 sau afli de la vreun vecin că fiul lui se droghează sau că este homosexual, înțelegi că azi nu-i nimic mai greu decât să fii părinte. Mii de griji, de temeri şi, să o spunem sincer, în cea mai mare parte justificate.

Tinerii de azi au o mai mare disponibilitate spre nou şi, atât timp cât părinții nu vor pricepe ce-i un modem, un mIRC, un download, un skater, un ringtone sau un A6, dialogul se leagă greu. Ei arată compasiune „babacilor", nu mai iau în seamă ce spun aceştia, îi găsesc cicălitori, nedrepți, răi... Adolescenții vor să fie înțeleşi înainte de a fi judecați şi să li se acorde mai mult credit. Dar cum să acorzi mai mult credit copilului când nu ai încredere în el?

Părinții văd pe stradă tineri de-o vârstă cu fata sau băiatul lor vorbind murdar, făcând diferite gesturi obscene... şi se îngrozesc; aceştia sunt copiii altor părinți, unor părinți ca şi ei. Cum să faci ca părinte să te apropii de copil şi să-l faci să priceapă că teribilismul sau bădărănia nu-s o bună carte de vizită? Cum să faci să nu-l laşi să se dea singur cu capul de pragul de sus pentru a înțelege că un lucru nu merită făcut?

Îmi amintesc că, într-o pauză dintre ore, o tânără elevă de liceu m-a întrebat ce să facă să-şi convingă părinții să o lase sâmbătă seara în club. I-am răspuns că trebuie să-i convingă că totul e în regulă, că e atmosferă bună şi că se află într-un anturaj de încredere. „Păi – zice fata –, nu-i aşa, e nebunie acolo, iar apoi, pe cei din gaşcă părinții îi ştiu bine de la bloc, sunt nişte lepre". Atunci, i-am zis că, se pare, că vrea un lucru rău, iar atitudinea părinților este justificată întru totul. Părinții sunt datori să insufle copiilor obiceiuri bune şi să-i ferească de anturaje dubioase.

Cum să-ți faci din părinți nişte prieteni? Câştigându-le încrederea! Arătându-le că eşti matur şi responsabil... Treaba aceasta cere timp şi efort. Pentru asta e nevoie de fapte, de dovezi.

Odată câştigată, încrederea trebuie şi menținută. Un părinte care, aflându-se în diverse situații, a înțeles că poate avea încredere în fiul său adolescent, nu va avea suspiciuni în ceea ce priveşte anturajul sau locurile pe care acesta le frecventează.

Numai că, de cele mai multe ori, adolescentul înclinat spre libertinaj nu ştie ce metodă să mai folosească, ce minciunică să mai invoce ca să-şi *fenteze* părinții. Nevinovatele minciuni descoperite mai târziu sporesc neîncrederea părinților în copiii lor.

Adolescenții se ruşinează să spună adevărul despre ei înşişi. Îşi deschid greu sufletul în fața părinților, nu neapărat din cauza eventualelor pedepse, ci de ruşine. Cel puțin la începutul anilor de liceu, tinerilor le e teribil de ruşine numai gândindu-se că părinții ar putea afla că fumează, că şi-au cumpărat vreo revistă deocheată sau că se unduiesc prin disco-

teci ca dansatoarele din cluburile de strip-tease. Nu cred că adolescenții de azi, pentru a fi feriți de rele, trebuie încuiați în casă. Cred că unii din părinți ar trebui să dea dovadă de mult tact şi de o mai mare flexibilitate. Obediența nu aduce respect şi nici o mai bună comunicare.

Tânărul ar trebui să fie sincer cu sine şi să plece de la premiza că părinții îi vor binele. Conflictul, în multe cazuri, se limitează la un singur aspect, acela ce ține de alegerile tinerilor. Adevăratul conflict este între tinerii care vor să o ia *pe arătură* şi părinții care vor să le arate calea dreaptă. Sunt convins că, dacă adolescenții ar dovedi că merg pe drumul bun, părinții nu s-ar mai osteni să-i controleze într-atât, n-ar mai fi nici suspiciuni şi, până la urmă, acest conflict între generații s-ar reduce semnificativ.

Câştigând încrederea părinților lor, adolescenții ar putea să iasă din casă mai des în locurile publice cu prietenii. Din păcate nu sunt multe locuri tinereşti de bun gust. Asta este într-adevăr o problemă pe care oamenii bisericii ar trebui să aibă în vedere. Ce alternativă putem oferi tinerilor? Ce activități educative, sănătoase avem a le oferi? Tinerii noştri creştini au nevoie de cluburi, de cenacluri, poate chiar de cafenele ortodoxe de tipul „Monk's Rock" (v. *Tinerii vremurilor de pe urmă – ultima şi adevărata răzvrătire*, Ed. Sophia, p. 214), dar acesta e un alt subiect ce ar trebui tratat pe larg, cu o altă ocazie.

Conflictul între generații este o realitate. Cred însă că, dacă părinții şi tinerii, fii şi fiice, s-ar strădui deopotrivă să-l caute pe Dumnezeu, şi unii şi alții ar reuşi în linii mari să aibă aceeaşi viziune asupra vieții. Dacă părinții şi copiii s-ar apropia de Sfântul Potir când preotul cheamă la Liturghie „cu credință şi cu dragoste să vă apropiați", ei ar fi una în Hristos, fii şi mădulare vii ale trupului lui Hristos, care este Biserica. Acolo unde şi părinții şi copiii lor merg la biserică nu auzi replici de genul: „Mamă, eşti depăşită", „Tată, eşti încuiat la minte", şi nici „Unde ai fost până acum?" şi aşa mai departe...

Mă tem că în ceea ce priveşte vremurile acestea postmoderne, în care amoralitatea este singura morală cunoscută, rezolvarea, în linii mari, a acestor chestiuni va veni atunci când nu ne vom mai raporta la timp, la vremuri, la mode şi tendințe, ci când ne vom raporta la Hristos, cel care este ieri şi azi şi în veci acelaşi (cf. Evrei 13,8).

Tinere frate, aminteşte-ți de porunca a V-a a Decalogului! Dacă nu ai Scriptura la-ndemână, o poți găsi pe Internet sau pe CD-ul multimedia „Biblia", editat de Patriarhia Română. Da, Biserica *aia învechită* a găsit de cuviință să aducă Cuvântul cel veşnic mai aproape de tine!

Foto: Bogdan Onofrei

Alcoolismul, o boală ce devastează România (II)

Am început, într-un număr trecut, o discuție despre dezastrele pe care alcoolul le produce la nivelul individului şi al societății. Din păcate, această boală se dezvoltă treptat, astfel încât, de multe ori consumatorul de alcool îşi dă seama că a devenit dependent abia când este prea târziu. O mare parte din vină o poartă autoritățile statului, care nu fac nimic pentru a opri acest flagel. Mult prea încet, societatea civilă şi Biserica au început să reacționeze, în încercarea de a suplini, prin inițiative proprii, ceea ce ar trebui să fie un efort de proporții al statului român.

Mihail Albișteanu

Alcoolismul este o boală cu evoluție progresivă. British Medical Association (BMA) a dat publicității o listă cu 19 trepte de evoluție a acestei boli:

1. Consumul ocazional.
2. Începerea consumului constant.
3. Consumul pe furiş.
4. Apariția sentimentului de culpabilitate.
5. Incapacitatea de a aprofunda o problemă.
6. Sancționarea pentru conducere auto sub influența alcoolului.
7. Pierderea autocontrolului.
8. Comportament megaloman.
9. Neîmplinirea promisiunilor şi hotărârilor.
10. Evitarea familiei şi prietenilor.
11. Necazuri la serviciu.
12. Resentimente nejustificate.
13. Alterarea gândirii.
14. Deteriorarea morală.
15. Indiferență pentru hrană.
16. Incapacitatea de a întreprinde o acțiune.
17. Resturi de veleități intelectuale.
18. Recunoaşterea înfrângerii totale.
19. Nevoia continuă şi obsesia de a bea.

BMA a creat un test cu scopul prevenirii alcoolismului, numit CAGE (Cuşca):

1. Ai simțit vreodată nevoia de a termina cu consumul de băuturi?

2. Ai fost vreodată enervat de remarcile soției, prietenilor sau familiei, care îți spun că este cazul să termini cu consumul de alcool?

3. Ai încercat vreodată un sentiment de vinovăție pentru că eşti consumator de băuturi alcoolice?

4. Ai consumat vreodată băuturi alcoolice dimineața, imediat după trezire?

Potrivit BMA, cei care răspund afirmativ la măcar două întrebări sunt alcoolici şi trebuie să solicite imediat ajutor medical.

Stadii și forme de manifestare

În *beția obişnuită*, primul stadiu este cel euforic (alcoolemie de 0,3-0,5 grame la mie). În acest stadiu se manifestă scăderea discernământului critic.

În stadiul ebrios (alcoolemie de 1,5-2,5 g la mie), consumatorul pierde capacitatea de a gândi şi a vorbi coerent, manifestă tendințe megalomanice, devine somnolent. Discernământul este tot mai precar şi au loc confuzii, care îl predispun pe băutor la accidente.

Stadiul paralitic (alcoolemie 2,5-4 g la mie) se caracterizează prin scăderea reflexelor condiționate, limbaj neinteligibil, perturbarea coordonării motorii. Persoana cade într-un somn adânc care durează câteva ore.

Stadiul comatos (alcoolemie de 3,5-5 g la mie) se caracterizează prin abolirea reflexelor spinale, pupile mărite şi imobile, scăderea tensiunii arteriale, puls neregulat, respirație rară şi zgomotoasă; scade temperatura corpului, iar extremitățile şi mucoasele capătă culoare vineție.

La o alcoolemie de 5 g la mie, intervine de obicei decesul, prin oprirea respirației.

Beția alcoolică supraacută apare în cazul persoanelor care consumă mari cantități de alcool în timp scurt, sau în cazul persoanelor sensibile şi neobişnuite să bea (de exemplu copiii). Se intră rapid în comă, iar colapsul circulator care intervine provoacă decesul.

Alcoolismul cronic apare prin consumul în timp îndelungat. Determină dependență şi provoacă tulburări neuropsihice; alcoolicul este iritabil şi predispus la violență.

Efectele alcoolului asupra organismului

Aproximativ 90% din cantitatea de alcool din organism este transformată în bioxid de carbon şi apă, formă sub care este eliminat. Doar o mică parte se elimină direct, prin plămâni, rinichi, transpiraţie. Ficatul metabolizează alcoolul, rezultând acetaldehida, produs toxic. Consumul de alcool are consecinţe grave asupra fizicului, dar şi asupra psihicului; duce la creşterea lipidelor în sânge şi la scăderea glicemiei, ceea ce are drept consecinţe transpiraţii abundente, tahicardie sau pierderea cunoştinţei. Ficatul este deseori afectat – „ficat gras“, „hepatita alcoolică“, „ciroza alcoolică“. Alcoolul etilic determină tulburări metabolice şi de nutriţie; astfel, scade apetitul pentru mâncare, ceea ce provoacă malnutriţia. Organismul are o rezistenţă scăzută la infecţii, au loc tulburări endocrine (funcţia de reproducere, la bărbaţi, este afectată). Femeile care beau în timpul sarcinii nasc copii cu malformaţii fizice, subponderali, deseori cu deficienţe mentale. Alcoolul poate provoca tulburări neurologice şi neuropsihice: demenţă, crize epileptiforme, halucinaţii, depresii, tulburări de personalitate. Au de suferit, de asemenea, sistemul cardiovascular şi percepţia senzorială.

Licăriri de speranţă

În 1956, Organizaţia Mondială a Sănătăţii a anunţat că „alcoolismul este o boală tratabilă, dar nevindecabilă“, asemănătoare cu diabetul sau bolile cardiovasculare. Astăzi există însă programe terapeutice, bazate pe metode ştiinţifice, prin care alcoolismul poate fi tratat. În condiţiile în care alcoolismul afectează un număr din ce în ce mai mare de români, instalându-se şi la tot mai mulţi tineri sub 20 de ani, au apărut şi primele reacţii, timide, ale societăţii, dar care, dacă ar fi sprijinite de autorităţi, ar putea, măcar în ceasul al 12-lea, să salveze multe vieţi. În Iaşi, pe lângă Asociaţia „Crucea Albastră“, funcţionează un grup de într-ajutorare al foştilor băutori, de tip „Alcoolicii Anonimi“, care are rezultate remarcabile. În cadrul său s-au salvat persoane grav bolnave, de cele mai diferite profesiuni şi condiţii sociale. S-au legat prietenii durabile şi s-a produs miracolul recuperării unor oameni consideraţi pierduţi pentru societate; s-au reunit familii destrămate, s-au reluat activităţi profesionale, precum şi studii universitare sau doctorale întrerupte. Foşti alcoolici duc acum o viaţă normală.

Asociaţia „Crucea Albastră“ îşi desfăşoară activitatea din 1993, sub conducerea dr. Octavian Driga, pe bază de voluntariat. Asociaţia organizează şi cursuri de perfecţionare pentru profesorii diriginţi, având ca temă alcoolismul şi cursuri de practică universitară pentru studenţii de profil de la Universitatea „Al.I. Cuza“ din Iaşi. Dr. Driga predă la aceeaşi universitate cursuri de asistenţă socială a persoanelor dependente de drog şi de alcool. (Informaţii se pot obţine la Asociaţia „Crucea Albastră“, CP 75, Iaşi.)

Tot în Iaşi, la Spitalul Universitar de Psihiatrie „Socola“, în spaţiul sacru al bisericii de acolo, Fundaţia „Solidaritate şi Speranţă“ a demarat la 16 iunie 2004 un proiect care urmăreşte consilierea şi tratarea dependenţilor şi co-dependenţilor de alcool şi droguri, mulţi dintre ei internaţi la secţia de dezalcoolizare a unităţii spitaliceşti. Proiectul se bazează, de asemenea, pe voluntariat şi are binecuvântarea Î.P.S. Daniel, fiind legat de Centrul Ortodox de Reabilitare a Alcoolicilor. Activitatea este fundamentată pe modelul Minnesota, cunoscut şi ca „metoda celor 12 paşi“ (despre care am vorbit în numărul trecut) şi foloseşte pentru alcoolism conceptul de boală bio-psiho-socio-spirituală, ceea ce presupune o abordare multidisciplinară a acesteia. Astfel, rugăciunile şi slujba (cum ar fi Rugăciunea de sănătate şi „Acatistul Potirul Nesecat“, izbăvitor de beţie) se împletesc cu discuţiile libere şi mărturisirile sincere – după modelul şedinţelor de tip „Alcoolici Anonimi“, dar şi cu prezentarea teoretică, inclusiv prin pliante, broşuri, cărţi. Informarea pacienţilor despre faptul că alcoolismul este o boală tratabilă, precum şi terapia de grup, ca singură posibilitate de menţinere a abstinenţei, au început (alături de tratamentul convenţional, „de uscare“, cu medicamente specifice şi cură represivă) să dea rezultate. Se are în vedere, pentru viitor, ca alcoolicii să fie încurajaţi să se întâlnească singuri la şedinţele de grup, chiar şi după externare. Urmează identificarea persoanelor bolnave de alcoolism şi crearea unor grupuri de suport în localităţile de proveniență, cu ajutorul şi sub coordonarea preotului, în fiecare parohie. Aceasta, pentru că, aşa cum spuneau Sfinţii Părinţi, „omul, de păcătuit, păcătuieşte singur, dar de îndreptat, se îndreaptă numai în comuniune“.

Din păcate, nu doar băutorul suferă; alcoolismul înseamnă familii destrămate, un dezastru pentru copii, mai ales dacă beau ambii părinţi (de obicei tatăl bea, iar mama este cea care ţine familia). Violenţele cauzate de consumul de alcool fac ravagii în România, mai ales în mediul rural, ceea ce face necesară consilierea şi pentru membrii familiilor de alcoolici. Însă, la noi, nimeni nu se ocupă de asta. De aceea, într-un număr viitor vom arăta efectele alcoolului asupra copiilor şi partenerului de viaţă al alcoolicului.

Criza Tanacu și ierarhia responsabilităților[1]

Radu Preda[2]

Tanacu: un Maglavit răsturnat unde, în loc de „Cel bătrân", s-a arătat „cel rău". Din numele unui sat, Tanacu a devenit numele unei crize. Zarva mediatică, imaginile preotului încătușat, escortat împreună cu patru călugărițe de către trupele speciale, graba ierarhiei bisericeşti de a se delimita de cei cinci, vocile sonore ale unor ONG-uri oripilate de „căderea în Evul Mediu", satisfacția greu de ascuns a cercurilor antieclesiale, momentul politic cât se poate de propice pentru a demonstra că Justiția română nu are nici mamă, nici tată și cu atât mai puțin un Dumnezeu – toate acestea au făcut din cazul Tanacu mai mult decât un episod dramatic printre altele. Altfel spus, dincolo de presiunea mediatică, cazul Tanacu trebuie văzut drept ceea ce este: una dintre cele mai serioase crize de la căderea comunismului şi până acum. Pentru spațiul public şi pentru Biserica majoritară deopotrivă.

La fiare!

Pentru spațiul public, intervenția mascaților la Tanacu a avut menirea de a liniști conştiințele celor care, doar cu câteva zile înainte, asistau neputincioşi, aproape fără să protesteze, cum acelaşi stat de drept făcuse posibilă eliberarea unui Miron Cozma. La exact un deceniu şi jumătate de la tentativa, în egală măsură eşuată, de exorcizare politică, de alungare a demonului roşu al comunismului. Şi tot la doar câteva zile distanță de marşul public al minorităților sexuale pe străzile Bucureştiului, o manifestare posibilă la intervenția aceleiaşi Justiții. În acest context public, cele petrecute la Tanacu au căpătat o valoare simbolică independentă de caracterul penal, reprobabil, al faptelor. Numai victoria asupra Argentinei, în Campionatul Mondial din 1994, a mai provocat un val de unanimitate atât de mare. Cei care, puțini la număr, au încercat să nuanțeze lucrurile, să clarifice aspectele, au fost catalogați drept complici sau posedați la rândul lor de misticism. În logica arhaică a „țapului ispăşitor", toate insuccesele, frustrările, nemulțumirile, speranțele neîmplinite şi promisiunile neonorate din ultimii 15 ani s-au canalizat spontan spre opinia unanimă şi vehementă ca cei vinovați de moartea sorei Irina să fie pedepsiți exemplar. Problema identificării ierarhiei responsabilităților a devenit secundară. Faptul că suntem aici confruntați cu un caz complex – teologic, medical şi juridic –, că nu pot fi precizate cu exactitate vinovățiile individuale sub presiunea mass-media, că ingredientele cauzei fac parte din mai multe zone de competență, toate acestea au fost eludate în mod conştient. Dacă mai adăugăm manipularea fără scrupule a dimensiunii emoționale *pro* şi *contra*, aşa cum s-a întâmplat de pildă într-un reportaj recent de pe TVR 1, atunci avem cu adevărat întreg tabloul unei execuții publice cu caracter răscumpărător. Odată spus pe nume vinovatului, acesta trebuia să plătească totul şi pentru toți. Fără rest. În Roma antică am fi asistat la o moarte prin sfâşiere, în Colosseum. Leii ar fi avut o cină pe cinste, iar cetățenii ar fi plecat acasă cu convingerea că dreptatea merită orice preț. Inclusiv acela ca, în numele ei, să fie dați la fiare cei mai puțin vinovați.

Reacția politică a ierarhiei bisericești

În ceea ce priveşte autoritățile Bisericii majoritare, examenul Tanacu a fost trecut de o manieră jalnică. Ierarhia locală nu a făcut uz pozitiv de autonomia ei, garantată constituțional, față de autoritățile statului. Adică nu a inițiat o anchetă proprie, alta de-

[1] Revista „Renaşterea" nr. 7-8/2005

[2] Autorul este lector la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității „Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca. Participă la proiecte de cercetare teologică în Franța, Austria, Germania, Grecia şi Italia. Preocupat de mijlocirea teologiei patristice în peisajul societății actuale, este promotorul teologiei sociale şi a deschiderii Bisericii către dialogul cu lumea. Sugestivă este în acest sens publicarea volumului *Biserica în stat. O invitație la dezbatere*, Editura Scripta, Bucureşti, 1999. Este membru în staff-ul Forumului European al Facultăților de Teologie Ortodoxă din UE (Bruxelles).

cât cea anunțată de pe o zi pe alta. Aceasta ar fi putut deveni o importantă piesă la dosar atâta vreme cât cercetarea penală nu poate intra în detaliile duhovnicești-teologice ale cazului. S-a creat senzația jenantă că ierarhia canonică se spală pe mâini, în grabă, și că lasă pe cei implicați pe mâna exclusivă a organelor judiciare. Direct, fără echivoc, înainte chiar ca Parchetul să dispună reținerea, autoritățile bisericești confirmau prin deciziile administrative luate toate acuzațiile. Prezumția de nevinovăție nu a fost respectată la Tanacu înainte de toate de cei care ar fi trebuit să o invoce. Așa se explică de ce nu a protestat nimeni din partea Bisericii la schimbarea încadrării penale de la privare de libertate urmată de moartea victimei la omor deosebit de grav. Or, așa cum știe orice jurist, inclusiv unul din structurile administrației bisericești, chestiunea intenției (*latura subiectivă*) este decisivă la o astfel de încadrare. Cu alte cuvinte, forul eclesial tutelar a confirmat, fără voie, nu numai că a avut loc un omor, dar și că acesta a fost dorit, intenționat!

În plus, declarațiile auto-justificative ale Episcopiei locului, potrivit cărora mânăstirea era necanonică și preotul hirotonit fără să se fie ținut cont de toate condițiile necesare, se întorc împotriva autorilor. Cum poate fi un așezământ monahal declarat necanonic de vreme ce în biserica acestuia slujește un preot canonic, cu știrea autorităților canonice, înzestrat cu Sfântul Antimis semnat, așa cum se știe, de episcopul locului? Chiar și în ipoteza că mânăstirea de la Tanacu nu are încă, dintr-un motiv sau altul, aprobarea Sfântului Sinod, procedură care poate dura, nu se poate vorbi despre necanonicitate. Apoi, faptul că preotul respectiv a fost hirotonit fără respectarea condițiilor preliminare, nu este oare o dovadă palpabilă a iresponsabilității celor care gestionează succesiunea apostolică? Caterisirea aceluiași preot este la rândul ei problematică. În loc să apeleze la măsura minimă dintre cele maxime, oprirea de la cele Sfinte, adică la procedura de suspendare pe durata anchetei, autoritatea eclesială locală a optat pentru pedeapsa maximă. Nu avem un dosar de Consistoriu și nici proba că au fost respectate toate procedurile prevăzute de Statutul BOR. O caterisire fără respectarea etapelor și a procedurilor, fără posibilitatea de apărare a acuzatului și fără recurs, adică în mod vădit grăbită, chiar și justificată de enormitatea fapelor celui în cauză, nu este menită să demonstreze că spațiul ecclesial este unul al dreptății. Abuzul de putere administrativă nu poate fi un răspuns convingător la abuzul de competență harismatică.

Practic, reacția ierarhiei locului a fost una politică, adică grijulie la imaginea proprie, nici măcar a Bisericii sau a Eparhiei. Dacă ar fi gândit însă politic până la capăt, ierarhii implicați ar fi trebuit să vadă cum a acționat PSD-ul în cazul lui Omar Hayssam. Abia după mai bine de o lună de la arestarea acestuia, acuzat nici mai mult nici mai puțin de terorism, comisia internă a partidului său a dat publicității concluziile la care a ajuns după o anchetă proprie. Nu comentăm nici calitatea acesteia și nici a concluziilor la care a ajuns. Evident, nu putem fi de acord cu strategiile de acoperire a unora de către alții. Sugestivă este aici maniera de abordare, modul în care se declanșează solidaritatea grupului în jurul unui mem-

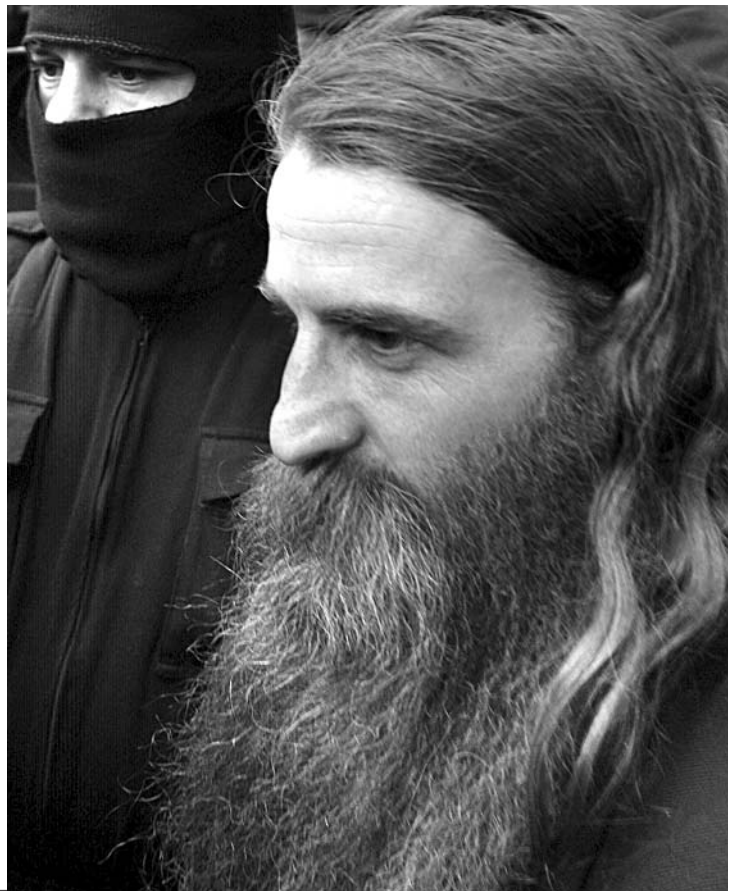

bru pus sub semnul întrebării de către Justiție. Este o solidaritate funcțională până la verdictul final şi care, în funcție de credibilitatea acestuia, se poate transforma în oprobiu. Aşadar, ceea ce deranjează din punct de vedere eclesiologic este faptul că, la Tanacu, comunitatea de credință nu s-a manifestat şi în dimensiunea ei solidară. Aceasta a fost lăsată pe seama unor fani deplasați în reacții, care pun astfel şi mai mult sub semnul întrebării integritatea morală a preotului lor.

În fine, am reținut şi faptul că, pentru a se delimita şi mai mult, autoritățile bisericeşti locale au declarat că erau de mai multă vreme în dezacord cu practicile de la mânăstirea în cauză. De unde o întrebare pe cât de simplă pe atât de gravă: de ce nu s-a intervenit preventiv? Autoritatea nu se reduce la sancționarea unei abateri, ci presupune înainte de toate, mai ales în spațiul eclesial al dialogului dintre părinte şi ucenic, povățuirea, cu înțelegere şi fermitate în egală măsură, pe calea cea bună. O ştiu şi medicii: prevenția este preferabilă terapiei. Or, cazuri ca cel de la Tanacu, minus partea penală, se pot întâlni şi în alte părți.

Orice criză este și o șansă

Meritul unei crize, independent de voința actorilor ei, este de a deveni pe termen mediu şi lung, dar numai asumată în consecință, o şansă. Criza Tanacu nu face excepție. Dimpotrivă. Concluziile şi consecințele ce se trag din ea sunt cu atât mai importante şi mai evidente cu cât este mai dramatic cazul. Prima concluzie, ce ar trebui urmată de consecințe imediate, este legată de granița labilă dintre uz şi abuz în materie duhovnicească. Pericolul unei Ortodoxii şamanice fiind real, este surprinzător faptul că atitudinile ierarhilor şi teologilor noştri legate de acest subiect sunt puține la număr. Explicația este profundă. Tanacu este scadența pe care o plătim după un deceniu şi jumătate de entuziasm necritic în care s-au ridicat nenumărate mânăstiri şi schituri fără ca acestea să aibă tot atâția duhovnici care să îşi merite numele. Aceeaşi strategie a cantității o întâlnim şi în învățământul teologic universitar care, prin diplomele de licență, a creditat pe cei care astăzi sau mâine sunt sau vor fi caterisiți sau depuşi din treaptă pentru faptul de a nu fi învățat să acorde orto-*doxia* cu orto-*praxia*, teoria cu practica. A doua concluzie priveşte modul în care corpul eclesial, Biserica lui Hristos, înțelege să îşi gestioneze crizele şi să dialogheze cu o lume din ce în ce mai diversă, mai indiferentă dar şi din ce în ce mai nesigură, mai dornică de repere. Este motivul pentru care, după ce am investit în ziduri, a venit vremea să investim şi în acei oameni, clerici şi laici deopotrivă, care, prin slujirea şi viața lor, pot răspunde scandalului lumesc, perfid şi relativizant, prin scandalul Evangheliei, adică prin mesajul îndumnezeirii omului în ciuda decăderii la care acesta poate să ajungă. La Tanacu sau oriunde altundeva.

Foto: Bogdan Onofrei

Cazul Tanacu... dincolo de aparențe

Trăim vremuri în care lupii umblă în blană de oaie. Şi intră la miei neştiutori, nu la berbeci cu cerbicii întăriți şi gata de luptă. A venit vremea înarmării. Creştinul, mai mult ca oricând, trebuie să îşi cunoască Legea. Creştinismul, ca şi Iudaismul şi Islamul, este o religie a Cărții. În comunitățile de evrei, de pildă, nu există bărbați analfabeți, căci fiecare trebuie să ştie să citească din cărțile sfinte ale Iudaismului. La creştini, cunoaşterea credinței este la fel de necesară. Poate chiar mai necesară...

Mihai Câşlariu

Creştinii trebuie să cunoască toate subtilitățile Vechii si Noii Legi: profețiile vetero-testamentare îşi găsesc împlinirea în Noul Testament; Noul Testament înfloreşte din Vechiul Testament şi face mereu trimiteri la acesta. Din start, există de două ori mai multă „materie" de aprofundat la creştini, decât la evrei. Şi fiecare literă contează, dacă vrei să nu rătăceşti.

Noi, ortodocşii mai avem şi o bogată tradiție, care explică Scriptura, făcând îndeletnicirea citirii acesteia plăcută şi ziditoare. Mai avem şi un cult frumos, elaborat, bogat în simbolistică, fastuos. Ce mai ...Imersiunea în universul credinței ortodoxe e o adevărată desfătare. Oamenii inteligenți, cu pretenții culturale, găsesc o veşnică provocare în fiecare literă a Scripturii, în fiecare frază rituală a serviciului divin, în orice interpretare plină de profunzime a Sfinților Părinți. Oamenii mai puțin instruiți, cei pentru care cartea este mai grea, îşi pot regăsi alinarea între pereții fumurii ai Bisericii, doar privind la sfintele icoane şi inspirând aerul îmbălsămat de smirnă şi tămâie. Toți se liniştesc în Biserică, corabia mântuirii, şi reuşesc să facă față cu demnitate şi înțelepciune valurilor şi vârtejurilor vieții.

Credința în Divinitate este o dimensiune ontică fundamentală a omenirii. Ea îmbracă, la popoare, diferite forme. Aici, în spațiul nostru românesc, suntem programați genetic pentru creştinism – încă de pe vremea dacilor eram crezători în jertfă şi în nemurire – şi ne regăsim ființial în forma de cult ortodoxă a acestuia, ea corespunzând nevoii noastre de comuniune, dar şi de mister... Să renunți la trăirea creştinismului ortodox este aici, la noi, ca şi cum ți-ai refuza un aport de vitamine necesar supraviețuirii. Dacă nu ți-l asiguri, te gâtui...Te gâtui precum ziariştii şi reporterii care au relatat în perioada aceasta despre cazul Tanacu...

Ignoranță și manipulare

S-a scris si s-a vorbit iresponsabil despre evenimentul tragic da la mănăstirea Tanacu de către o „castă" decadentă a societății româneşti: cea a ziariştilor. Da, se poate face această afirmație, că această castă a ziariştilor este pe ansamblul ei periclitată, întrucât ziariştii valoroşi şi cu simț de răspundere sunt mult mai puțin numeroşi decât cei oportunişti, semidocți şi iresponsabili şi sunt oarecum marginalizați de către aceştia. Ziariştii sunt acum o „castă" (termen generos, căci o castă se întemeiază pe reguli şi tradiție, dar nu impropriu, dacă îl folosim ironic, din moment ce toți brânzoveneştii şi cațavencii presei se solidarizează una-două cu „colegii lor" ziarişti aflați la ananghie, care fie sunt agresați de oamenii de pe stradă exasperați de impertinența lor, fie cad prizonieri peste mări şi țări, în condiții circumspecte, ieşind fulminant şi nemeritat dintr-un mult mai legitim anonimat) care nu are cum să reprezinte comunitatea, întrucât nu îmbrățişează aceleaşi valori cu aceasta. Şi există un sistem de valori al neamului românesc, degeaba încearcă acum unii „formatori de opinie" se ne ia de la zero, să ne învețe *step by step* democrația, să ne facă să renunțăm la unele aşa-zise prejudecăți ale noastre, să imităm mai mult Vestul decadent şi să abandonăm preceptele sănătoase

autohtone. Oameni creditați în mod curios și nejustificat cu o credibilitate ce li se măsoară în numărul de prezențe la *talk-show-uri* pătrund în mințile celor neinstruiți și le creează false opinii. Ei se transformă, cu sau fără știință, în niște lupi în piele de oaie. Pentru a-i identifica pe cei care, sub acoperirea unor idealuri generoase, vor să-i facă rău, românul trebuie să fie instruit. În primul rând, el trebuie să își cunoască religia și cultul, care sunt, cum am arătat, ale Cărții și ale practicii. Acest lucru se realizează simplu: citind și mergând la Biserică. Informația este la o lungime de mână depărtare. Nu e dificil să găsim un exemplar din Biblie, Psaltire, Viețile Sfinților sau din scrierile Sfinților Părinți și să ne punem pe citit. Apoi, fiecare avem o parohie de care depindem. Să mergem, dar, cu încredere, la Biserica din satul sau cartierul nostru, să ascultăm Sfintele Slujbe și cuvintele de învățătură ale preotului și nu în mult timp ne vom da seama că toate cele lumești sunt deșertăciuni. Ne vom da seama ce chimval răsunător sunt vorbele pompoase ale ziariștilor și analiștilor de tot felul. Dacă vom ajunge să ne cunoaștem credința, atunci îi vom demasca ușor pe lupi.

„Sînt ortodox, da' nici chiar așa!"

În cazul de la mănăstirea Tanacu, mass-media a oferit un exemplu grăitor pentru superficialitatea cu care unii români, neinstruiți în cele spirituale, au ajuns să privească propria credință. Și aceasta, datorită atât „lupilor" din presă, cât și – vai! – ignoranței proprii, greu de justificat. Un post de televiziune a surprins scena în care un localnic din Vaslui, tipul de țăran de oraș, neinstruit și probabil iubitor de băuturică și de alte plăceri rurale menite să-l țină dârz, „cu picioarele pe pământ" – în fond, un *redneck* lipsit de frământări existențiale –, a strigat cu indignare și reproș către tabăra celor care îi susțineau pe măicuțele și pe preotul aflați în situația dificilă pe care o știm cu toții: „Ce tot îi apărați pe criminalii ăștia, bă? Nu vi-i rușine?". Ceilalți, din jurul părintelui, i-au zis să stea în banca lui, că nu este în temă nici cu situația de fapt și nici cu aspectele de credință. La care *redneck*-ul a exclamat, cu aer revoluționar: „Sunt și eu ortodox, mă, dar nici chiar asa!" Hai să reproducem în alte cuvinte ce înseamnă această declarație tragicomică: „sunt și eu ortodox, dar nici chiar așa!". Deși poate stârni râsul la prima vedere – e imposibil să existe grade de ortodoxie, grade ale dreptei învățături – o asemenea afirmație făcută de un mădular al Bisericii, fie el și neimplicat activ în viața Ei, este destul de gravă. Subtilizată la maximum, furibunda declarație ar suna cam așa: știu și eu care este Adevărul, dar îl vreau pe jumătate, nu îmi folosește tot! Sau: vreau și eu să fiu de partea Adevărului, dar nu până la capăt. Altfel: am în față cel mai mare și mai dorit bun de pe fața pământului, dar nu sunt sigur că aș vrea să mă înfrupt din el. Sau – mai realist: știu că pot accede la Adevăr, mi-e la îndemână, însă mi-e lene să o fac! Aceste interpretări ale unei afirmații stupide, dar semnificative – vorba ceea: gura prostului, adevăr grăiește – descriu, din păcate, halul în care trebuie aduși toți românii, sub justificarea că ei trebuie să fie receptivi la progrese. Bineînțeles, cazul de mai sus este unul de ignoranță crasă, fără alte subtilități voite. Însă el se identifică și cu produsul finit urmărit de cei care intoxică opinia publică românească: omul călduț, ignorant cu bună știință, căci așa este modern și cuminte, tolerant din aceleași motive, privind cu indulgență propriile căderi și rătăcirile altora, socotindu-se pe sine incapabil pentru virtute, care trebuie redusă doar la dimensiunea ei teoretică. Românii trebuie învățați să creadă în Dumnezeu doar pe jumătate. Să se sfiiască să-și apere tradițiile și valorile, să se rușineze de așa-zisa încărcătură medievală și retrogradă a Bisericii lor, să fie maleabili, să creeze cu bună știință o fisură în fortăreața credinței lor.

Să ne apărăm credința!

Adevărul este un concept filosofic ce a declanșat multe dezbateri de-a lungul istoriei; nimeni nu a ajuns să dețină, în mod obiectiv, adevărul. Concluzie generală corectă, de altfel. Pentru că numai Dumnezeu deține Adevărul. Mai mult, El este însuși Adevărul. Ca și Dumnezeu, cu care se confundă, Adevărul este caracterizat de unicitate si simplicitate. Dacă zici că o parte a Lui e altfel decât restul, că e neconformă cu restul și trebuie eliminată (e adevărată, dar nici chiar așa!), e ca și cum L-ai nega în întregime. Sărmanul rătăcit din popor, care a zis că e ortodox, dar nici chiar așa, asta a făcut: a negat Adevărul și implicit L-a negat pe Dumnezeu. Și câți dintre noi nu facem la fel! Și aceasta, din neștiință și din necredință. Neștiința și necredința noastră sunt terenul de joacă al vrăjmașului. Poate că vrăjmașul a avut mai mult spor cu ziariștii care au atacat ritualurile Bisericii decât cu nefericita măicuță posedată. De ce? Pentru că ar trebui să se știe, să se creadă și să se afirme, fără frică și răspicat, într-o țară creștină, precum România, că Hristos este Ade-

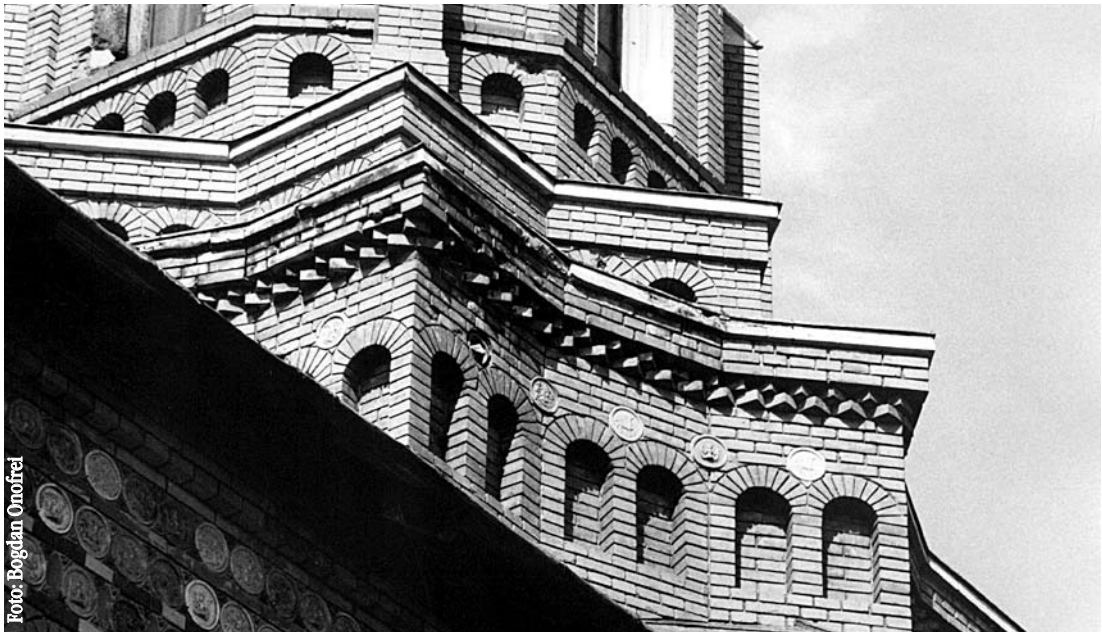
Foto: Bogdan Onofrei

vărul, iar diavolul este tatăl minciunii. Atâta vreme cât Hristos este Însuşi Adevărul Absolut, întrupat, şi nu o sumă de adevăruri relative, la fel şi Biserica Sa, cu toate preceptele şi ritualurile sale, este una, adevărată, întreagă, palpabilă şi de „garanție divină". Dacă nu se ştiu, nu se cred şi nu se afirmă acestea, se calcă în picioare Însăşi Persoana Hristică, Cea Care a fost şi a propovăduit în lume, dar şi Biserica Sa, care astăzi există şi propovăduieşte, fiind trupul lui Hristos, rămas cu noi „până la sfârşitul veacurilor". Şi, dacă se întâmplă astfel, diavolul câştigă. Să nu-l lăsăm, totuşi, să-şi facă de cap într-o țară creştină şi să topim prin focul argumentelor uneltele lui. Să punem mâna pe carte şi să ne apărăm credința! Să nu fim precum Pilat din Pont, care, în pretoriu, având mintea întunecată şi inima învârtoşată, întreba retoric: „ce este Adevărul?", deşi se afla față în față cu Însuşi Adevărul întrupat.

Vulturul și cocoșul

Sfântul Siluan Athonitul are o alegorie frumoasă: vulturul, coborât în țarcul cocoşului, încearcă să îi povestească acestuia ce lucruri şi ce locuri minunate vede el de la înălțimile văzduhului. Cocoşul este surd la povestea vulturului şi nu îi poate împărtăşi entuziasmul. Cocoşul nu îl crede pe vultur că poate exista pe lume altceva mai mare şi mai frumos decât țarcul său, că există munți şi văi, țări şi oraşe, lacuri şi păduri. Vulturul şi cocoşul pur şi simplu nu se pot înțelege, având îndeletniciri, aspirații, plăceri diferite. Evident, cele ale vulturului sunt superioare. Însă cocoşul crede că nu e nimic mai minunat decât să stea cu găinile sale şi să cânte toată ziua, cu picioarele în găinaț. El nu înțelege şi nu crede ce-i relatează vulturul, pentru că niciodată n-a încercat un zbor ca cel al vulturului. Cocoşul are aripi, dar nu şi le foloseşte decât la împopoțonat. Nu sare țarcul, căci nu vrea sa piardă compania găinilor si îi e frică de stăpân. Cocoşul, pasăre ignorantă...

Astfel de cocoşi s-au dovedit confrații noştri cei impetuoşi care au sărit la harță, cu ciocul, la părintele Daniel. El fiind asemenea vulturului din alegoria Sf. Siluan, nu poate fi înțeles de oamenii cu mintea de cocoş. Dumnezeu-Tatăl, prin Hristos, ne-a dat puterea să ieşim din țarcul ignoranței noastre, să devenim din păsări neputincioase, prăduite de satana, vulturi care se lupta cu vrăjmaşul. Dar nu ne vom transforma în vulturi decât dacă vom depune efort pentru a sări țarcul existenței noastre precare, lumeşti. Apoi, fericita şi suprafirească metamorfoză a fulgilor îndoielii în penele credinței şi ascensiunea spre Cer se va face numai dacă ne vom hrăni cu hrană tare, cu carne, adică cu tot ceea ce înseamnă Cuvântul lui Dumnezeu, şi nu cu firimituri amestecate în gunoi şi găinaț, adică cu bârfe şi senzațional ieftin.

Sigur, nu poți să ceri de la cocoşi vederea acută a vulturului. Dar poți să le ceri măcar respectul cuvenit vulturului. Nu poți să ceri de la ziarişti, mahalagii şi falşi formatori de opinie, să aibă vederea duhovnicească a părintelui Daniel. Dar poți să le ceri să aibă respect față de un om ca acesta, care ştie şi poate ceea ce ei nu ştiu şi nu pot.

Cazul Tanacul, o prevenire și o denunțare

Nimic din ceea ce se petrece în lumea aceasta nu este întâmplător. Întâmplarea, pentru noi, se cheamă Providență divină*, iar aşa-zisul destin se cheamă Dumnezeu.* Vouă însă toți perii capului vă sunt numărați (Mt. 10 : 30). *Să căutăm, de fiecare dată, în spatele lucrurilor lumii, rațiunile divine ale întâmplărilor.*

Pr. Gheorghe Calciu

Din când în când îmi reîmprospătez lectura autorilor români. Văzând cazul Tanacu în presă şi pe internet, văzând sfânta mânie a presei ignorante în orice problemă teologică şi lipsa de curaj a unor ierarhi sau a purtătorilor lor de cuvânt, precum şi imixtiunea „intelectualilor" şi a oamenilor politici, ştiutorii a toate şi judecători fără pată, mi-am adus aminte de o fabulă a lui Grigore Alexandrescu, „Ursul şi Vulpea". Cele două animale vorbesc despre nedrepțile împăratului Tigru, ursul, cu înțelepciunea lui „dulce", era nemulțumit că Tigrul întâi judecă animalele şi apoi le sugrumă. Când el (ursul) va fi instalat la putere va stârpi abuzul şi tâlhăria (nu vă aminteşte fraza aceasta de discursurile politice privind abuzul şi tâlhăria în gura urşilor moderni). Şi cum vei face? întreabă vulpea. Ursul răspunde: *Noi o să-i sugrumăm şi-apoi îi judecăm.* Este exact ce s-a întâmplat cu părintele Daniel şi cu măicuțele. Presa şi-a pus cenuşă în cap, şi-a sfâşiat hainele cu demnitatea unui sinedrist vexat şi a început să strige în cel mai legalist limbaj juridic: *Criminalul cu barbă roşie, ucigaşul din Tanacu, moarte! Răstigniți-l pe el şi pe întunecatele „ev-mediste" călugărițe.* Un şef de partid care ține să-şi afirme dragostea lui nemărginită față de „Biserica Mamă", este revoltat că părintele Daniel şi-a schimbat jambierele de fotbalist pentru bocancii călugăreşti, ca şi cum orice fotbalist este un „tâlhar nepocăit" care nu are nici o cale spre biserică. Pot să afirm cu certitudine că există cale de pocăință şi pentru fotbalişti, ca şi pentru şefii de partide politice care-i incriminează inconştient pe aceştia.

O declarație pripită

Purtătorul de cuvânt al Patriarhiei, care nu era vizată direct, pentru început, de cele întâmplate la Tanacu, mânăstirea nefiind sub jurisdicția Patriarhiei, care ar fi putut sta liniştit şi fără mustrări de conştiință pe scaunul de purtător de cuvânt, a ieşit imediat la iveală cu un verdict drastic de condamnare, fără să ştie ce spune şi de ce spune. Mai tânărul ierarh al locului a extins condamnarea la „afurisanie" pentru călugăr şi călugărițe şi la risipirea mânăstirii blestemate, ca în veci să nu se mai rezidească. Foarte frumos prilej de distrugere a unei mânăstiri cu un pretext nevalabil nici canonic, nici juridic, dar prin care ierarhul a dus cu un pas mai departe dorința anticreştinilor presei şi Justiției. Asta îmi aminteşte de strălucita intervenție directă a preşedintelui Băsescu pentru a bara opoziția primarului Bucureştiului față de defilarea homosexualilor care se lega de funcția prezidențială ca nuca de perete: *Dacă interzicem defilarea înseamnă că ne întoarcem cu 20 de ani înapoi.* Domnule Preşedinte, cu câți ani ne întoarcem înapoi prin toate aceste încălcări ale procedurii juridice?

În Statele Unite, când un criminal este dovedit şi arestat, nici ziarele, nici indivizii nu strigă „criminal cu barbă roşie, fotbalist care a schimbat jambierele pe bocanci", nu inventează ceea ce s-a spus despre părintele Daniel că nu e preoțit, că mânăstirea nu a fost sfințită sau, cum spune un autor, „mare teolog şi de foarte mare audiență", la microfoanele mass-media că există o schismă în Moldova la unii călugări care țin în secret de Rusia. Este o elucubrație mai mare decât însuşi marele teolog care asmute nişte câini imaginari, crescuți în ograda ereticilor, împotriva unui om deja foarte hăituit. Fiecare articler, fiecare politician, fiecare ierarh sau purtător de cuvânt care a aruncat piatra împotriva unui om care nu poate fi acuzat de crimă şi cu atât mai puțin de intenție criminală, va primi pe fruntea lui piatra pedepsei lui Dumnezeu care le va spune: *Duce-ți-vă de la Mine, blestemaților, că am fost în închisoare şi nu ați venit să*

Mă vedeți. Iată piatra pe care ați aruncat-o în Mine se întoarce pe fruntea voastră. (Crede cineva că Iisus vorbea numai de deținuții politici? Nu, El vorbea de păcătoşi, de infractori şi tâlhari care au dreptul şi ei la cuvântul lui Dumnezeu. Cu atât mai mult nişte călugări). Câtă vreme justiția nu şi-a spus oficial părerea prin sentință, prezumția de nevinovăție primează. Şi chiar după ce justiția, aservită puterii întunericului şi nu lui Dumnezeu, va da o sentință de condamnare, aşa cum au conceput-o procurorii înainte de a fi cercetat faptele şi intențiile acuzaților, inocența părintelui va sta în fața Bisericii adevărate şi a credincioşilor ei, neclintită.

Asemănările dintre două procese

Există unele asemănări şi unele deosebiri între procesul măicuțelor (şi al preacuviosului părinte Daniel) şi procesul meu din 1979. Atunci, ca şi acum, Securitatea (azi poliția) a strigat, cu „avânt" proletar atunci, masonizant şi ecumenist acum, că eu (atunci) şi părintele Daniel cu măicuțele acum eram/sunt un criminal(i). El aparținând întunecatului ev-mediu, eu aparținând neo-fascismului. El a îndobitocit patru măicuțe îndepărtându-le de desfrâul lumii de astăzi şi aducându-le la Dumnezeu, eu îndobitocind o întreagă generație de teologi care, slavă Domnului, sunt printre cei mai buni preoți în prezent. Sper că nici unul dintre ei nu a pierit, în afară de fiii pierzării. Securitatea m-a acuzat de legături cu o putere străină căreia, chipurile, îi furnizam importante informații (evident, era o putere occidentală), nu s-a menționat în actul de acuzare, nici puterea, nici măcar vreo informație. Vestitul teolog de largă audiență (înrobit marei erezii a ecumenismului) – nu-l cunosc, nu ştiu ce vârstă are – cu acelaşi aer sinuos, afirmă şi el, în alt sens, o putere străină (evident, din Răsărit) de la care primea influențe părintele Daniel. Spre deosebire de securişti, domnul teolog aduce şi dovezi: pentru că părintele Daniel a tunat şi a fulgerat împotriva ecumenismului şi a IPS Daniel (ca ecumenist). De unde o fi luat teologul nostru aceste strălucite argumente securiste? Îmi închipui că este tânăr, că n-a putut face şcoli speciale ca aceea de la Băneasa sau alte locuri. Atunci de unde? Că de la Dumnezeu, în orice caz nu le-a luat.

Există şi unele deosebiri: Patriarhia nu a avut curajul să mă caterisească nici înainte de judecată, nici în timpul detenției, ci numai după eliberare. S-au găsit unii frați care au primit să fie în Consistoriu, să-mi facă un rechizitoriu mai şchiop şi mai handicapat chiar decât al Securității, pe baza căruia am fost caterisit. După ieşirea din închisoare, am cerut audiența la un episcop. M-au primit doi, ca şi cum unul singur s-ar fi temut de mine. Pledoaria mea în fața lor a fost să fiu reintegrat în postul meu de profesor la Seminarul Teologic din Bucureşti şi să nu fiu caterisit (începuseră deja zvonurile privind caterisirea) pentru că aceste acte oficiale de persecuție religioasă față de mine vor fi în favoare regimului comunist, care va consemna că ierarhii, recte, Biserica, m-au dat afară. Că justiția comunistă ar fi urmat calea indicată de Biserică, aşa cum a fost cu arestarea, fiind alungat din biserică şi seminar înainte de orice decizia a guvernului comunist şi istoria scrisă de comunişti va spune acest adevăr şi va fi crezută. Astăzi, justiția aservită demonismului occidental, va spune, la fel cu cea comunistă, că au urmat linia clerului.

Justiția de astăzi, după cum ştim, foarte coruptă, va proceda la fel. Înainte de orice, presa a condamnat foarte grav ceea ce s-a întâmplat la Tanacu, a de-

Foto: Bogdan Onofrei

cis că nişte măicuţe, care-şi petrec viaţa în rugăciune şi post, împreună cu duhovnicul lor sunt nişte criminali odioşi, unii reprezentanţi ai Bisericii, ierarhi sau simpli funcţionari cu idei automate, au crescut la infinit acuzaţiile şi astfel problema a fost soluţionată, aceşti vorbitori agreind orice sentinţă a justiţiei. Reprezentanţii Bisericii nu au făcut decât să aprindă fitilul butoiului cu exploziv pe care cei ce au vorbit în numele Bisericii au aşezat-o.

Este încă viu în memoria noastră scandalul pedofilic al preoţilor din Biserica Romano-Catolică. Sunt convins că au fost cazuri adevărate, dar sunt tot atât de convins că persoane cu probleme psihice au inventat (involuntar poate, sub influenţa presei americane) cazuri personale imaginare despre unii preoţi şi ierarhi. Presa masonică, protestantă şi evreiască a jubilat împotriva preoţiei catolice, au susţinut cu sârg toate acuzţiile, chiar şi pe cele mai absurde, dar nici un preot nu a fost judecat de justiţie, înainte de a fi fost judecat de tribunalele bisericeşti. Nici unul nu a fost abandonat de ierarhul său decât atunci când s-a dovedit în tribunalul ecleziastic vinovăţia lui. Şi atunci Biserica i-a predat în mâna justiţiei, afirmându-şi regretul pentru greşeala preotului şi pentru durerea de a fi nevoită să-l trimită în faţa judecătorului civil. De ce autoritatea de stat americană respectă demnitatea Bisericii, iar cea românească încalcă o instituţie sacră, ca şi cum ar fi o bandă de infractori fără drepturi?

Orice acuzat are nevoie de a fi iubit şi apărat de Biserică, chiar dacă nu este creştin, sau chiar dacă este vinovat. Există avocatul Bisericii (angelicus) şi al diavolului. Reprezentanţii Bisericii care au vorbit, s-au înscris „cu elan şi fără reticenţă", pe lista diabolică, îngroşând până la iad grupa acuzatorilor, pentru ca nu cumva vreun înger să aibă curajul de a veni în apărarea lor. Şi au venit totuşi câţiva – avocaţii apărării – cărora Dumnezeu le va da cuvânt puternic de stabilire a adevărului, cuvânt pe care vorbitorii în numele Bisericii l-au scuipat din gura lor şi şi-au asumat numai rolul diabolic, dar şi Dumnezeu îi va scuipa pe ei din gura Sa.

Închei cu un apel către toţi credincioşii, nu îndrăznesc să chem şi toţi preoţii, pentru că am văzut unele articole preoţeşti condamnând pe cei de la Tanacu fără drept de apel şi fără a mai fi nevoie de condamnarea justiţiei lumeşti, aşa că mă adresez tuturor credincioşilor nefiloxeraţi de cazuistica antiortodoxă, ca şi preoţilor care-şi înţeleg menirea de a se ruga pentru cei în suferinţă, să ne rugăm toţi ca justiţia să facă dreptate în sensul adevărului şi să-i elibereze pe cei închişi, iar dacă, totuşi, Dumnezeu le va cere un pahar de suferinţă şi amărăciune, să fie paharul lor spre izbăvirea tuturor celor care i-au acuzat şi spre înălţarea Bisericii Ortodoxe, chiar dacă unii ierarhi i-au apăsat fără dragoste şi-i mai apasă încă. Să fie suferinţa lor roditoare pentru spălarea greşelilor lor şi ale noastre. Cu iertare, fraţii mei.

Foto: Bogdan Onofrei

Nu vă fie frică!

De câtăva vreme citim, vedem şi auzim pe canalele mass-media relatări subiective, pătimaşe şi lipsite de o elementară documentare cu privire la diverse „cazuri" prin care se loveşte crunt în Biserica lui Hristos. Spunând Biserica lui Hristos mă refer desigur la singura Lui Biserică, Biserica Ortodoxă.

Pr. Prodromos

Amintesc aici doar câteva dintre aceste „cazuri", respectiv partea văzută a aisbergului mediatic meticulos dirijat întru dezbinarea şi distrugerea Bisericii: „Cazul de la Cernica" cu părintele ex-stareț Clement Popescu, „cazul de la Bârnova" cu părintele Calistrat, iar acum, mai recent, „cazul de la Tanacu" cu părintele Daniel şi cele patru măicuțe.

Nu mai vorbim de propaganda construită în jurul acelui aşa-zis „fost stareț adept al homosexualității" sau despre acel „călugar care a constatat existenta duhurilor necurate prin faptul că i s-a defectat laptop-ul". Şi nici de o altă serie de „cazuri spectaculoase" – în care purtatori de haine cernite au pretenția de a prezenta publicului larg „icoane care plâng fie cu sânge, fie cu lacrimi, fie cu amestec de lacrimi și sânge sau izvorâtoare de mir". Pe lângă care pot fi lesne identificați şi purtători de mitră şi engolpioane, adevărați lupi îmbrăcați în piei de oaie, care compromit metodic Biserica lui Hristos şi prin deciziile singulare (fără asistența Duhului Sfânt) pe care le iau. Toate acestea sunt făcăturile slujitorilor satanei care, după Cuvântul Evangheliei, se grăbesc a împlini Scripturile unde citim că: „Va veni vremea – zice Mântuitorul – când dintre voi se vor scula hristoşi mincinoşi, când vor zice iată hristos este acolo sau dincolo, când îngerul cel întunecat se va preface în înger de lumină făcând – prin slujitorii săi – semne şi minuni mari ca voi să vă mirați". Şi aici nu este vorba doar de sectari (catolici, protestanți, sau celelalte secte derivate din acestea)..., aceştia ştim sigur că nu fac parte din Biserică...

Dar toate acestea împlinindu-se, Mântuitorul ne învață: să nu-i urmăm, să nu-i credem, să cercetăm duhurile, că nu toate sunt de la Dumnezeu. Nu trebuie să ne lăsăm induşi în eroare de aceştia, ştiind că Evanghelia este una, venită de la singurul nostru Tată ceresc, prin Fiul Său cel Unul născut din Tatăl, din veci, şi făcută înțeleasă prin Duhul Sfânt, care de la Tatăl purcede, iar aceştia trei: Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt, una sunt ca Ființă – Dumnezeul cel Adevărat", iar temelia creştinătății este Cuvântul practic – Sfânta Tradiție şi Cuvântul scris – Sfânta Evanghelie. Aşadar, fraților, cercetând duhurile precum ne spune Scriptura, şi noi, mădulare nevrednice ale Bisericii lui Hristos din sudul țării, suntem alături, cu rugăciunea, de cei care suferă pentru dreptate şi adevăr, ştiind că doar această suferință este aducătoare de bucurie. Mântuitorul a avut grijă să ne prevină zicând: „nu te teme turmă mică...", „dacă pe Mine m-au prigonit şi pe voi vă vor prigoni..." şi veți suferi acestea pentru că credeți în Mine şi pentru că „voi nu sunteti din lume, precum nici Eu nu sunt din lume, ci Eu v-am ales pe voi din lume". Lumea însă nu poate înțelege asta. Tocmai de aceea, Mântuitorul în rugăciunea Sa se ruga, nu pentru lume ci, pentru acei pe care El i-a ales din lume pentru Împărăția cerurilor. Ştiind şi faptul că „Dumnezeu aşa de mult a iubit lumea încât l-a dat pe Unicul său Fiu să se jertfească pentru a-i mântui pe toți cei ce vor crede în jertfa Sa şi se vor boteza în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh" şi, avertizați fiind de unii părinți ai biserici că: „Veni-va vremea ca lumea să înnebunească şi, văzând pe cei sănătoşi că nu sunt nebuni ca ei, să spună despre cei sănătoşi că ei sunt nebuni pentru că nu accepta nebunia lor", nu trebuie să ne tulburăm văzând şi auzind aceste lucruri rele, dar nici să fim nepăsători, ci trebuie să ne pregătim mai mult ca oricând sufleteşte, mărturisind Adevărul Evangheliei „cu timp şi fără timp", şi ținând predaniile Sfinților Părinți nealterate; să ne întărim în Dumnezeu care ne-a chemat şi care ne-a pregătit locaş bun întru Împărăția Sa. Astăzi sunt prigoniți creştinii din Moldova, mâine poate cei din Ardeal sau Oltenia. Să nu ne fie frică! Dacă suntem cu adevărat creştini, trebuie să trecem cu răbdare şi bărbăție prin aceste încercări.

Este pe cât se poate de clar că timpurile de pe urmă sunt aproape. Cele prezise de Mântuitorul nostru Iisus Hristos se pot împlini oricând. Cert este că noi trebuie să dăm sânge dacă vrem să câştigăm Duhul Sfânt – adică mântuirea. Să căutăm, aşadar, a sta în Brațele Părinteşti cât este cu putință, căci, iată, "diavolul umblă răcnind ca un leu să vadă pe cine să înghită", iar slujitorii celui rău dovedesc că au înțeles că „vin timpurile când cel ce va ucide (pe creştini, bineînțeles) spun că aduc jertfă lui Dumnezeu", şi săvârşesc acestea cu convingerea că fac dreptate.

Să-L rugăm, deci, pe Bunul Dumnezeu să ne ajute a ne duce crucea până pe Golgota, iar acolo, pironiți fiind în văzul lumii, să putem spune aceleaşi cuvinte dumnezeieşti: „Părinte, iartă-le lor, că nu ştiu ce fac!" şi „în mâinile Tale încredințez duhul meu". Amin.

Totul despre românii din Timoc (III)

Viorel Dolha

La începutul sec. XVIII austriecii cuceresc Banatul, dar şi teritorii la sud de Dunăre (Semedria, Columbac şi Negotin). Aceste teritorii din sudul Dunării şi temporar Banatul, le vor pierde în confruntările cu Poarta, un rol mare avându-l răscoala românilor bănăţeni din anii 1736-1739. Abuzurile administraţiei habsburgice, colonizările masive cu străini, au determinat populaţia română să se alăture otomanilor a căror stăpânire o socoteau mult mai blândă. O importantă victorie a românilor răsculaţi asupra austriecilor a fost cea de la Vârşeţ din 14 feb. 1739. Represaliile imperialilor au fost groaznice[1]. De la 1690 în Timoc şi Banat veniseră primii sârbi din Kosovo (Svetislav Prvanovici vorbeşte de 28 de sate nou colonizate atunci în Timoc) şi bulgari din Teteven. D. Rizoff scrie, într-o lucrare publicată la Berlin în 1917, că „bazinul Timocului cedat de Turcia Serbiei în 1833 n-a intrat niciodată în hotarele istorice ori politice ori religioase ale Serbiei“ de până atunci.

Insurecţia sârbă[2] izbucnită în 1804 s-a bucurat şi de sprijin românesc. „Comitetul Serbiei“, condus de Karagheorghe, îl avea în componenţă şi pe voievodul românilor timoceni Mişu Karapancea de la Negotin. Pentru eliberarea Balcanilor de turci, Tudor Vladimirescu a luptat în fruntea a 7.000 de voluntari la sud de Dunăre, participând şi la importanta bătălie de la Cladova[3]. Prietenul sârbilor Gravier recunoaşte şi el că până şi sârbii din Belgrad sunt în imensa lor majoritate nou-veniţi din ţinuturile din sud-vest. Unii români se alătură mişcării de eliberare de sub turci dar se opun schimbării unui stăpân cu altul. Haiduc-Velku luptă împotriva turcilor cu preţul vieţii la Negotin şi Prahovo având oaste şi tunuri „Capu-oi da, Craina n-oi da“ şi îşi luă titlul de „Gospodar (Domn) de Ţârna Reka“. După pacea din 1812, rezistă în cetatea Negotin. Alţi haiduci ai vremii erau Stevan Mokrainaţ, Veliko Petrovici, Petar Dobrâniak, Stoian Abras din Bucopcea, Gicu Hraborg şi Milenko Stoikovici despre care românii spun că erau de ai lor.

În Timoc, sârbii îşi extind graniţa[4] abia la 10 iunie 1833. Miloş Obrenovici obţine de la turci în schimbul unei apreciabile sume alipirea Crainei la paşalâcul Belgradului. În urma acestui târg populaţia Tribaliei de est este obligată să plătească bir turcilor ca şi cea din Tribalia de Vest. Pe cei din Tribalia orientală, Soliman Magnificul, la timpul lui i-a scutit de bir şi a interzis turcilor să intre călare şi cu caii potcoviţi în satele din zonă. Noua înţelegere lăsa provincia sârbilor care nu mai respectă vechile privilegii românilor timoceni. Sârbii încep să se instaleze în zonă şi să înlocuiască preoţii români cu cei sârbi. Clerul român se va retrage dincolo de graniţă, în imperiul otoman, înfiinţând şi mănăstirile Dosul Mare, Coilova, Cosova, Deleina şi Zlocutea, precum şi bisericile de la Albotina, Tar-Petrova, Dobridol şi Ursoaia. Nu peste mult timp însă bulgarii şi macedonenii vor intra ei în acestea[5].

Un raport din 1849 spunea „pe lângă cele patru sate ce s-au revoltat lângă hotarele Serbiei s-au mai revoltat şi alte 13 între care şi rumâni, iar căpetenia acestei revolte este un ciorbagiu Ivan Başchinezul“[6]. Istoricul Djordjevici arată că „Bulgaria nordică era sub puternica influenţă a mişcării revoluţionare din Valahia din 1848“. În 1850 are loc o mare insurecţie la Vidin[7]. Românii de aici s-au adresat sârbilor ca să le sprijine revolta. Sârbii le pun condiţia ca zona de până la Iskar să se supună Belgradului. Scriitorul Ion di la Vidin scria în „New York Spectator“ că românii ar fi spus „mai bine morţi decât să schimbăm un că-

[1] XXX, *Istoria militară ...*, vol. III, pagina 465.
[2] XXX, *Poporul român şi...*, pagina 23.
[3] N. Ciachir, *România în sud-estul Europei*, Bucureşti 1968, pagina 10.
[4] P. Jancovici-Timocanul, *op. cit.*, pagina 10.
[5] Ion di la Vidin, *Românii din Tribalia*, în Naţiunea nr. 5/1990, pagina 7.
[6] XXX, *Poporul român şi...*, pagina 300.
[7] N. Ciachir, *op. cit.*, pagina 32.

lău cu altul". Ştefan Singeleanu a condus o altă răscoală la Berkovița şi Pirot stând în fruntea vlahilor de la Morava-Iagodina, Kupru, Alexina şi a fraților lor Torlaci şi Sopi. În strâmtoarea Cegar la nord de Niş răsculații sunt înfrânți de turci. Sârbii vor face din vlahul Singeleanu eroul lor național sub numele de Ştefan Singelici[8].O altă răscoală a fost la 1856 cu Puiu Stan de la Bregova.

Primele date statistice asupra românilor din Serbia sunt din 1846 când atingeau cifra de 97.215. Geograful francez G. Lejean documentându-se la fața locului scrie că pentru Serbia românii sunt „un mare dar" fiind „laborioşi, activi şi mai prolifici decât sârbii". Spunea că la 1857 erau 39.728 de români în cercul Pojarevaț, 35.671 în Craina, 20.597 în Cerna Rieca, 7.351 în Ciupria, 996 în Semedria sau Podunavlia, de toți 104.343. În Bulgaria aprecia numărul lor la 40.000[9].

La 1860 Brătianu era acuzat că jinduieşte să refacă vechiul imperiu româno-bulgar din 1186 dezmembrat de Murat I la 1389[10].

Istoricul german F. Kanitz scrie că românii timoceni ar fi avut între 1859-1868 şcoală în limba maternă. Prin 1860 de pildă la Bregova aproape de Vidin era şcoală românească[11].

În 1876 a avut loc o răscoală a vlahilor dintre Vidin şi Timoc împotriva turcilor. Învățătorul Ion Ciolac din Bregova este spânzurat în târgul Diiului (Vidinului) împreună cu alți români timoceni din Bor, Zlot etc.[12] Şi principele Milan e în mijlocul zonei de conflict armat cu lupte la Alexinați, Bielina, Zaicear, Niş. În acest război România a trimis o ambulanță (13 medici şi 3 farmacişti) la Cladova unde personalul român a îngrijit mii de răniți. În acelaşi an Kogălniceanu scria către agenții consulari europeni „sunt mai mult de 200.000 de români care locuiesc pe malul drept al Dunării" şi că „armata română freamătă doritoare să ia parte la lupte"[13]. În armata a treia a generalului Leşianin, la Zaiecear erau cei mai mulți români timoceni. Sunt acuzați că nu vor să lupte pentru gloria sârbească şi sunt executați mulți. Este decimat şi regimentul românesc de la Niş al lui Cernaieff, scrie Eminescu[14]. Turcii vor ucide 800 de persoane şi vor arde 4 sate româneşti din jurul Vidinului pentru că s-au răsculat (Bregova, Novesăl, Gâmzova, Balei).

În 1878 Vidinul era pe cale de a capitula în fața trupelor române, însă Rusia a încheiat armistițiul cu Imperiul Otoman fără consultarea României. Iorga spunea că „românii au încercat la 1877 să ia cetatea Vidinului nădăjduind să o păstreze la pace pentru că prin locul acela este plin de sate româneşti".[15]

În Vidin, românii sunt primiți cu flori şi la fel în Belogragic. Drapele româneşti au fost arborate pe ambele cetăți în februarie, însă în aprilie garnizoanele se retrag. Zona şi-o disputau Serbia şi Bulgaria. Serbia ajutată de Austria obține încă 11.000 km^2 (Niş, Pirot, Lescovaț). În 1881 Serbia renunță la Novi-Pazar la promisiunea Austriei că o va ajuta să primească teritorii în sud. În 1883 are loc o răscoală țărănească antiguvernamentală în regiunea Timocului fiindcă se intenționa a se interzice miliției țărăneşti să-şi păstreze armamentul acasă[16]. Principele Milan a semnat 90 condamnări la moarte şi a reluat pretențiile asupra Bulgariei.[17]

Conform raporturilor consulare austriece totalul românilor din Peninsula Balcanică însuma 3.134.450 de suflete răspândiți: 220.000 în Rumelia de Sus, 289.750 în Bosnia şi Herțegovina, 77.300 în Novi-Pazar, 420.000 în Bulagria, 1.450.000 în Rumelia de Jos, Macedonia şi Albania, 137.000 în teritoriul cedat Greciei prin tratatul de la Berlin, 140.000 în restul Greciei, 400.000 în Serbia[18].

Sârbul Ljubomir Iavanovici scrie la 1903 că cine ar trece prin zona Timocului „ar putea să creadă că aici trăieşte numai o populație românească"[19].

În vara lui 1909, G. Giuglea şi G. Vâlsan au efectuat împreună cu o grupă de elevi şi studenți o excursie de documentare studiind toponimia românilor din Craina Serbiei. Au fost incitați de studiul „Între românii noştri" al sârbului T. Georgevici apărut la Belgrad în 1906 ce avea ca subiect românii dintre valea Timocului şi valea Moravei. În 1900 apăruse la Leipzig lucrarea lui Weigand despre dialectele româneşti unde spunea că aromânii înaintează cu turmele până la Suha Planina aproape de Zaiciar. Giuglea scria că „neamul românesc e pomenit în mase în su-

[8] Ion di la Vidin, *op. cit.*

[9] N. Iorga, *Istoria românilor prin călători*, Bucureşti 1981, pagina 570.

[10] XXX, *Poporul român şi...*, pagina 439.

[11] H. Cândroveanu, *România şi românii din afară*, în Deşteptarea aromânilor, nr. 5/1997, pagina 1.

[12] C. H. Ilia, *Suspină români în valea Timocului*, în România liberă din 7 aug. 1991, pagina 5.

[13] XXX, *Poporul român şi...*, pagina 482.

[14] N. Iorga, *Istoria românilor pentru poporul românesc*, pagina 208.

[15] N. Ciachir, *op. cit.*, pagina 193.

Foto: Bogdan Onofrei

dul Dunării încă din vremea țărilor sârbeşti" şi e „un ținut de tranziție între românii din Carpați şi aromâni". El dă de nume româneşti de locuri: Glamia Povârscii, Văiuga, Sănuni (lespede pe care se pune sare la oi), Arțar, Periş, Geanova (de la geană de deal), Corbova, Tăchia, Mistrițoi (aceia care fac căsătorii mixte luând fete de peste Dunăre). Numirea de ungureni a unei părți din românii Crainei este datorată stăpânirii ungare în zona de la vest de Vidin din sec. al XIV-lea şi apoi după pacea de la Paszarovitz (1718-1739). Mai relatează Giuglea că ei se numesc sârbi (în sensul de cetățeni sârbi). Spun că de la „muica" rumâneşte au învățat, dar că ei sunt sârbi, iar limba românească e „proastă", nu e ca cea din Vlaşca (România). A constatat că românii din Serbia au asimilat o parte mare de slavi (sârbo-bulgari). Până la Tachia, Sâp, Reca, Vratna, Iabucovați, Miroci, Plamma se simte influența bănățenilor[20]. Din toponimia românească mai amintim în zonă Tâlva Roşie, Vlaşca, Izvorul Mare, Izvorul Mic, Valaconie.

Populație românească se găseşte în Bulgaria în grupuri compacte în întreaga zonă de pe malul drept al Dunării între oraşul Vidin şi râul Timoc (după primul război mondial erau circa 36 sate româneşti). Pe o fâşie de la malul Dunării dintre Rahova şi Şiştov şi pe o alta de la gurile Argeşului până în Dobrogea (cu oraşul Silistra recunoscut prin masivitatea populației româneşti), dar şi insular în Palanca, Plevna, Vrața locuiesc români. Acelaşi Weigand în lucrarea „Rumanien and Aroumunen în Bulgarien" din 1907 aprecia că 91 de comune aveau populație masivă românească, iar 45 numai românească fără a-i lua în considerare pe aromâni. Statisticile bulgăreşti dădeau la 1905, 90.000 români, cunoscuți sub numele de dunăreni cei de la Dunăre şi de pădureni cei de la frontiera cu Serbia. Vâlsan spunea că regiunea populată cu români în Serbia era limitrofă cu jud. Mehedinți şi Caraş-Severin pe valea Timocului şi până dincolo de valea Moravei, iar în sud până la muntele Rtanj într-un ținut ce cuprindea a şasea parte din Serbia. Înainte se întindeau şi dincolo de Morava. Între Niş şi Belgrad e stațiunea Vlaschi-Dol (Valea Românească). La izvoarele Timocului există numiri ca Vlascopolie, Vlascoselo, Petruşa, Vlahova, Tatmişița, Periş, Vlaşca. V. Cucu scrie că țiganii între Rtanj şi Pirot, în 10 sate nu vorbesc decât româneşte. În jurul Pirotului şi Nişului erau în trecut mulți români – o prelungire a populației româneşti din jurul Sofiei pomenită în hrisoavele vechilor țari sârbi. Învățatul sârb Cvyici aprecia că în ținut ar fi vorba de o veche populație românească deznaționalizată. În cuprinsul regatului sârbesc s-ar fi aflat 250 denumiri de sate alcătuite din cuvântul vlah exceptând alte denumiri de râuri munți şi ținuturi întregi (Starii Vlah). Statisticile din 1908-1912 arătau circa 260-300.000 de români[21].

[16] H. Cândroveanu, *Andrei Bagav*, în Deşteptarea, nr. 6/1994, pagina 1.

[17] G. Giuglea, *Fapte de limbă*, Bucureşti 1988, pagina 184.

[18] V.S. Cucu, *Considerațiuni geografice privind unitatea etnică a României*, în Terra nr. 1-2/1992, pagina 22.

[19] Cristea Sandu Timoc, *Vlahii sunt români*, editura astra Română, Timişoara, 1997, pag. 12.

[20] Jelavich Charles, *Formarea statelor naționale balcanice 1804-1920*, ed. Dacia, 1999, pag. 227.

[21] Eminescu Mihai, *Românii din afara granițelor țării*, ed. Saeculum, Bucureşti, 1998.

Harta gulagului comunist din România

Dacă un Muzeu al Holocaustului Comunist din România şi din teritoriile ocupate, încă îşi strigă dreptul la existenţă în Bucureşti şi în alte oraşe ale ţării, în Elveţia, „Uniunea Foştilor Deţinuţi Politici“ a făcut posibil, din 2004, un monument în aer liber pentru onorarea victimelor comuniste ale României.

Gabriel Gherasim

„UFDP“ este formată din supraviețuitorii genocidului comunist din țară care locuiesc în România şi în exil, şi care au scăpat, ca printr-o minune, de moartea cruntă. Regimul deliberat decimatoriu din puşcării, bazat pe metodele „ştiinţifice“ ale oprimatorilor comuniști, învățate de la Pavlov la Piteşti, a lăsat pe cei mai mulți dintre supraviețuitorii holocaustului comunist handicapați, bolnavi fizic, cu sechele fizice şi psihologice nevindecabile. Martori însă mesianici ai pericolului şi crimelor comuniste, aceşti dârji oameni au arătat că nimeni şi nimic nu i-a mai speriat în viață după aceea.

Copiii şi mulți nepoți ai acestor supraviețuitori de excepție poartă mai departe lupta anticomunistă, fie ideologic, fie cu arma în mână (ca în Decembrie 1989 şi în Transnistria – 1991), fie democratic şi educativ.

Monumentul în aer liber cu Harta Gulagului Comunist din România, ridicat în Elveția, s-a creat în principiu pentru „ceilalți“, occidentali cu pasiuni şi/sau simpatii (neo)comuniste, sau compatrioți din exil, care s-au menținut pe linia indiferenței, ori pe linia oportunismului comunist.

Potrivit sculptorilor Andreea Marinescu, Mihai Trif şi Leonid Trif din Craiova, care l-au făcut, acest monument „se vrea puternic inspirat de bogata simbolistică din operele lui Brâncuşi“. „Elementul de sprijin, aflat la baza monumentului, reprezintă stilizat un scaun al Mesei Tăcerii. Pe acesta se aşază un blat lung de lemn, care, perceput frontal, reprezintă o linie. Pe blat stă culcat un ou de lemn, un alt simbol brâncuşian. Harta Gulagului Comunist din România este înfiptă în acest ou. Mesajul transmis este acela al tăierii tăcerii, reprezentată de scaun, de către blatul de lemn. În consecință, dezvoltarea în viitor a României, reprezentată de ou, este permisă numai după ruperea tăcerii asupra crimelor comuniste cuprinse de hartă, având drept călăuză o istorie reală şi pilduitoare. Acest întreg ansamblu este contrabalansat tot printr-un sistem brâncuşian, «cocoşul», ca element vertical poziționat adiacent hărții, simbolizând desprinderea către zbor, tot către cer, a Libertății. Însă, pentru a aminti etern prigoana de 60 de ani a persecuției comuniste din Țară, pasărea are agățată de gâtul liber şi în zbor, mai multe lanțuri, dintre care numai unele au putut fi rupte“.

Harta Gulagului Comunist din România este harta României Mari, a perioadei interbelice şi a Daciei. Pe hartă sunt sculptate locurile de tortură prin care au trecut părinții şi bunicii noştri, din Sighet şi Suceava, până în Bărăgan, Jilava şi Canalul Dunăre – Marea Neagră. Sunt sculptate şi gropile comune de la Cazane la Botoşani, şi de la Odorheiu la Năvodari.

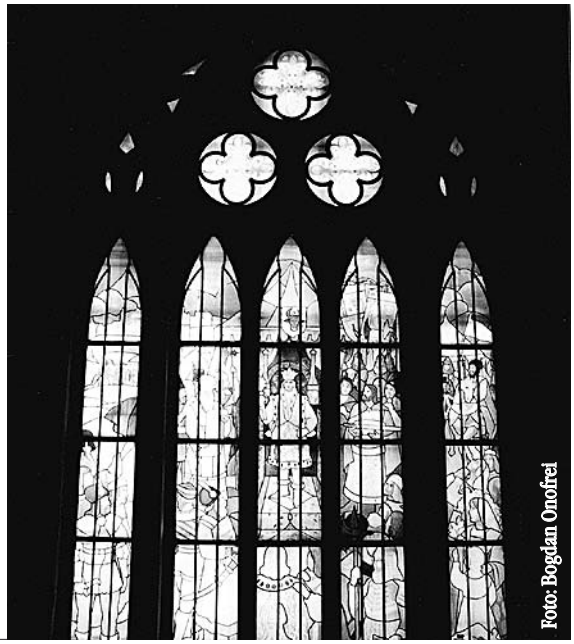

Foto: Bogdan Onofrei

Monumentul are şi câteva inscripţii în limbile română şi franceză, care, scurt şi înspăimântător, descriu telegrafic soarta poporului român sub comunişti. Iată două dintre ele:

„Ororile regimului comunist în România: 200.000 (două sute de mii) de români exterminaţi în timpul detenţiei; 2.000.000 (două milioane) de români încarceraţi!";

„«In Memoriam» luptei pentru dreptate şi independenţă a românilor anticomunişti, întăriţi de credinţa în Dumnezeu, model de fundament pentru generaţiile României renăscute!"

Monumentul este amplasat şi cu liber acces la adresa: Chemin du Bois-des-Arts, 43-45, 1226 Chene-Bourg, Geneva, Elveţia, lângă Biserica Maramureşană Thonex/Geneva. Încă de la sfinţirea şi deschiderea sa publicului larg, la 5 septembrie-2004, oraşul Geneva îl recomanda vizitatorilor, în broşurile sale, ca un monument de excepţie. „UFDP" încurajează tot mai mulţi tineri români (în special pe cei care n-au simţit persecuţiile comuniste), să se intereseze şi ei de trecutul recent al pătimitului popor român.

În condiţiile în care guvernele succedate în România păstrează tăcerea asupra ororilor săvîrşite de regimul comunist şi refuză un proces al comunismului. Iar în Rusia se păstrează steaua roşie la Kremlin, pe Lenin îmbălsămat ca pe un „sfînt" al comuniştilor, şi imnul Uniunii Sovietice ca imn al „Rusiei Democrate". În plus, Putin a anunţat recent că intenţionează să-i construiască un monument lui... Stalin, „eliberatorul" (?!) ţărilor subjugate de comunişti în 1945.

Pe de altă parte, în Comunitatea Europeană, atât partide deschis comuniste (vezi Partidul Comunist Italian), cât şi partide (neo)comuniste (vezi cazul formaţiunilor din Spania, Germania, ţările nordice ş.a.), continuă să aibă o influenţă majoră în politica întregului continent.

Iar în SUA, de la clubul „chic" new-yorkez numit... „KGB", la cazinoul din Las Vegas, „Red Square" (Piaţa Roşie), americanii glorifică sub formă de „divertisment", lozincile cu simbolism comunist, care, de fapt, preamăresc implicit cel mai sângeros sistem din istoria omenirii. Şi să nu uităm că sângerosul comunist sud-american Che Guevara (în traducere, „cel războinic"), este idolul multor studenţi universitari americani, iar foarte mulţi politicieni şi academicieni americani nu ezită să dea comunismul ca exemplu de sistem de stat „de dorit", pentru ţările din Lumea a III-a.

Foto: Bogdan Onofrei

Despre limitele și incertitudinile rațiunii umane

Este firesc să privim lucrurile şi tot ceea ce ne caracterizează pe noi ca oameni, în Dumnezeu şi prin El. Însă, dorul omului după libertate s-a manifestat într-un mod greşit prin dorința de a ieşi de sub ascultarea lui Dumnezeu.

Antonio Aroneasa

Pe scurt, omul şi-a dorit să devină autonom, ghidat de propria lui rațiune şi să caute adevărul în şi numai prin sine. Dorință luciferică, având în vedere că tocmai aceasta a stat la originea căderii îngerilor şi, prin urmare, la apariția diavolilor. „Eu sunt Calea, Adevărul şi Viața“ ne spune Hristos în modul cel mai simplu şi totodată cel mai adânc cu putință, iar pentru creştini adevărul nu poate fi căutat şi găsit în altă parte decât în El. Putem căuta adevărul în două „locuri“: în Dumnezeu sau în om. În cazul în care vom încerca să luăm omul în individualitatea sa ca etalon unic pentru adevăr, vom ajunge la absolutizarea a ceea ce este de fapt limitat. Când rațiunea umană se separă de Dumnezeu, atunci posibilitățile ca aceasta singură să gireze fapte grave sunt multiple.

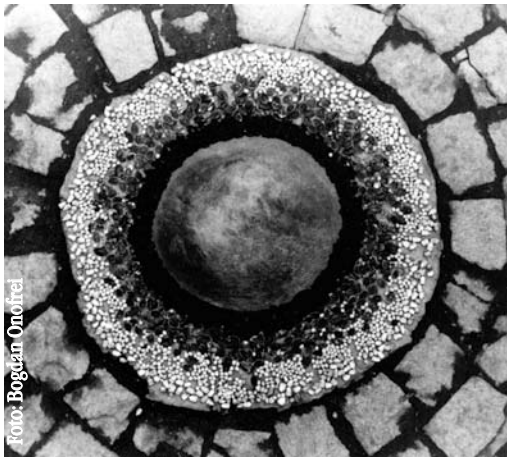
Foto: Bogdan Onofrei

De cele mai multe ori când se face o afirmație, se cer probe şi acestea nu pot fi de orice natură, ci ştiințifice. Chiar asupra existenței lui Dumnezeu s-au adus şi se aduc în continuare argumente ştiințifice, ceea ce nu este un rău, însă nu este potrivit să le admitem pe acestea ca fiind absolute. Ştiința este lucrarea rațiunii şi, din acest punct de vedere, creştinismul nu a fost niciodată împotriva ştiințelor decât atunci când cercetările oamenilor de ştiință riscau să devină sau au devenit periculoase pentru omenire. Însă, tocmai pentru că omul este supus limitărilor, afirmațiile, teoriile emise de oamenii de ştiință nu pot fi impuse nicidecum ca adevăruri general valabile, lipsite de greşeală.

Este știința infailibilă?

Ceea ce stă la baza concepției că ştiința, prin reprezentanții ei, nu poate greşi, este păcatul mândriei care „îl ajută“ pe om să se pună în postura unui „dumnezeu“ atotputernic.

S-a ajuns la această concluzie pornind de la ideea că ştiința, fiind exclusiv o lucrare a rațiunii, nu presupune nici o implicare afectivă şi de aceea oamenii de ştiință îşi dau toată silința să aducă la suprafață numai adevărul rațional şi obiectiv. Însă, mitul obiectivismului ştiințific începe să se ruineze, întrucât niciodată gândirea ştiințifică nu a fost lipsită de implicări subiective, iar „principiile gândirii obiective, certitudinile ştiințifice, se vădesc încetul cu încetul drept un fel de subiectivism mascat“[1]. Într-o lume în care totul pare a fi în derivă, iar adevărurile sunt prea multe, oamenii se întreabă unde este adevărul, iar Hristos le-a răspuns într-un mod clar că adevărul

[1] Marko Ivan Rupnik „De la experiență la înțelepciune“, Editura Galaxia Gutenberg, 2002, pg. 12.

este El. Este benefic să ştim că teoriile ştiinţifice sunt emise tot de oameni care se implică mai mult sau mai puţin afectiv în cercetările lor. Alexandru Mironescu recunoştea un mare adevăr atunci când scria în *Limitele cunoaşterii ştiinţifice* că „însăşi cercetarea ştiinţifică exactă conţine elemente subiective, care sunt cu neputinţă de înlăturat. Creaţia ştiinţifică este şi ea fructul unei personalităţi, iar personalitatea este departe de a fi o generalitate, o abstracţiune". În ce măsură putem socoti afirmaţiile ştiinţifice încărcate de subiectivism ca fiind absolute? Se poate vedea foarte clar starea în care a fost adusă lumea de o gândire care l-a eliminat din lume chiar pe Creatorul ei. Într-adevăr, omul a fost pus stăpân peste creaţie, însă el este cel care „administrează" într-un fel lucrurile, ceea ce îl face răspunzător de destinul lumii. O raţiune umană care nu comunică cu Dumnezeu devine treptat bolnavă, iar amprenta pe care o pune asupra întregii lumi nu va fi una pozitivă.

În contextul lumii actuale se vorbeşte mult despre ştiinţă şi credinţă, despre buna relaţie dintre ele, dar şi despre un raport conflictual. Nu trebuie depus un efort prea mare pentru a vedea rezultatele devastatoare la care a dus lipsa credinţei în Dumnezu şi „credinţa" că omul este suveran peste tot ceea ce există şi prin urmare poate hotărî şi în privinţa altor oameni. Crimele îngrozitoare înfăptuite în numele unei false ştiinţe şi a unui „umanism" lipsit de omenie, dovedesc îndeajuns greşeala înfăptuită de minţile bolnave ale celor nebuni care au zis „în inima lor: nu este Dumnezeu".

Omul cu mintea deschisă poate observa foarte uşor că Dumnezeu nu a lipsit din viaţa multor oameni de ştiinţă celebri. Majoritatea acestora au fost credincioşi practicanţi, care nu concepeau alungarea lui Dumnezeu de la originea lumii, din mersul ei, sau din viaţa omului. Nume de rezonanţă ca Isaac Newton, Copernic, Blaise Pascal, Max Planck, Albert Einstein, Victor Frankl, Carl Gustav Jung, David Bohm şi mulţi alţii, au rămas înscrise în istorie ca nume ale celor care au vorbit despre Dumnezeu ca despre o realitate indiscutabilă. A pune la modul general ştiinţa în dezacord total cu credinţa dovedeşte ignoranţă şi răutate. În mod normal ştiinţa ca lucrare exclusivă a raţiunii nu are voie să facă abstracţie de credinţă care, pe lângă voinţă şi afectivitate, presupune raţiunea implicând prin urmare omul în întregul său. „Eroarea modernă, după părerea mea – scrie Jean Guitton – constă în a crede că această «problemă a lui Dumnezeu» priveşte numai credinţa, sentimentul sau un pariu. În realitate este o problemă propusă raţiunii"[2]. De fapt, raţiunea în lucrarea ei a fost cea care a descoperit în oamenii de ştiinţă existenţa lui Dumnezeu prin contemplarea naturii create de către El Însuşi. Ştiinţa, adevărata ştiinţă se pune în slujba omului pentru a descoperi adevărul. Atunci când „ştiinţa" periclitează viaţa şi pune în pericol existenţa lumii, ea lucrează împotriva omului şi este prin urmare în dezacord cu credinţa. A spune: „eu cred în ştiinţă şi de aceea nu cred în Dumnezeu" este o mare greşeală, pentru că El este de fapt izvorul ştiinţei sănătoase. Şi mai este bine de ştiut că anumiţi oameni de ştiinţă nu reprezintă ştiinţa în ansamblul ei, iar credinţa nu exclude ştiinţa atâta timp cât aceasta se pune în slujba omenirii, spre binele ei. Credinţa este mai mult decât necesară ştiinţei, pentru a descoperi raţiunii care cercetează lumea adevărul de dincolo de lume.

Ştiinţa poate ajuta foarte mult la progresul omenirii, la îmbunătăţirea vieţii, ceea ce este bine şi demn de apreciat. Însă, când aceasta devine rampă de lansare a unor teorii şi practici care provoacă dezastre atât la nivel spiritual cât şi material atunci ceea ce este numit „ştiinţă" nu poate fi decât lucrarea unei minţi lipsite de Dumnezeu. În cele din urmă, omul poate să se supună ori lui Dumnezeu, ori influenţelor venite din partea celui rău. Rămâne la alegerea noastră cui ne supunem şi, nu în ultimul rând, unde căutăm adevărul, iar de această alegere va depinde fericirea noastră, aici şi în veşnicie, dar şi destinul acestei lumi.

[2] Giovanni Martientti „Ştiinţă şi credinţă în Dumnezeu", Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice Bucureşti, 1995, pg. 11.

Călugări şi demoni

Corina Bistriceanu

Cazul Tanacu a dezlănțuit înspumatele cascade ale indignării jurnalistice majoritare împotriva practicilor şi credințelor „medievale“ ale unor suspecți călugări. În general, într-o lume pozitivă, cum este cea pe care cu avânt şi responsabilitate civică o edificăm astăzi, orice afirmare răspicată a unei forme de credință trebuie privită cu circumspecție. (Model ne sunt recentele reglementări din state europene occidentale, unde „afişarea“ publică – mai ales în incinta instituțiilor de învățământ – a vreunui simbol religios, fie că este creştin, mozaic sau musulman este interzisă; scopul trebuie să fie, probabil, de a nu perturba deprinderea logicii monetariste ce domină orice formă a gândirii moderne.) Cu atât mai mult afirmarea unei credințe în formele întunecate ale maleficului trezeşte ironie, apoi indignare şi, în sfârşit, oroare. Părintele Daniel de la Tanacu este judecat de opinia publică, biciuită de condeiele țepoase ale gazetarilor, nu atât pentru respectarea sau nerespectarea canoanelor de exorcizare, cât pentru credința sa „oarbă“, retrogradă, primitivă, irațională în existența forțelor întunericului, pe care le-a provocat la o luptă nu nedreaptă, ci ireală. El este vinovat de a se fi drogat printr-o supradoză de fanatism – şi, prin această acuzație difuză, este adusă în boxa inculpaților întreaga Biserică, întregul cler care concede şi nu se dezice de credința în demoni şi în eficacitatea ritualurilor exorcizării. Scopul subtil al unei asemenea atitudini este, poate, înveninarea oamenilor cu teama de demoni. O contagiune nefastă, de nepermis într-o societate vaccinată împotriva oricărei forme de gândire magică sau superstițioasă, în care rațiunea are rolul unui antiseptic al imaginarului. Totul pentru substituirea fricii de demoni cu „respectul“ față de legea unamă, a suveranității divine cu autoritatea omenească.

Noul „om negru“: monahul

Spaima de demoni tinde astfel să fie înlocuită cu spaima de călugări, de biserică sau de religie. Vorbeam, cu altă ocazie, despre părinții îngrijorați în privința efectelor pe care poveştile cu demoni le au asupra psihicului fragil al copiilor lor. În opinia aceloraşi părinți, însă, monştrii dotați cu armamentul de ultimă oră al puşcaşilor marini americani sunt adevărate ajutoare care materializează, în abordarea autistă a jocului virtual, precocitatea manipulatorie a copiilor.

După întâmplarea nefericită de la Tanacu, ne aşteptăm ca, din spaima de a părea retrograzi şi habotnici a părinților, să rezulte noua ipostază a „omului negru“, reprezentarea centrală a spaimelor copilăriei: acesta va îmbrăca rasa călugărească şi, sub cuvânt că se luptă cu demonii, va amenința, răpi sau va devora victimele inocente. Un început este, în acest sens, cazul copilului dispărut în 2004 la Niculițel. Vlăduț Tudor, de 5 ani, a fost găsit mort în octombrie 2004, în pădurea tulceană. În urma anchetei, întâmplarea a fost clasificată ca „moarte accidentală“. Astăzi – tocmai acum?! – părinții cer redeschiderea anchetei şi includerea în cercul suspecților a unui călugăr de la Mănăstirea Cocoşu, din chilia căruia a dispărut, se pare, copilul. Nici nu încercăm să sugerăm vinovății sau disculpări; însă coincidența dintre redeschiderea acestui caz şi ecoul întâmplării de la Tanacu ne face să bănuim, dincolo de cauzalitatea imediată, de logica strictă a faptelor, o influență a percepției defăimătoare asupra cinului călugăresc. Călugării devin amenințări la adresa nebunilor şi copiilor, deci a nevinovaților; cei care amenință sau chiar atacă nevinovații sunt condamnați de opinia publică

Foto: Bogdan Onofrei

pentru infamie. Dirijarea abilă a percepției se poate finaliza prin acuzarea – cu titlu de „dezvăluire", înrudit semantic cu acela de „revelare" – şi demonizarea unei întregi clase morale şi chiar a instituțiilor religioase. Nu nevinovații care uită – omeneşte – preceptele morale trebuie îndreptați, ci chiar educatorii lor. În numele noului iluminism, nu ne vom mira să asistăm la vânătoarea şi exorcizarea publică a exorciştilor. De aici şi refuzul religiei, fenomen tot mai pregnant în ideologiile populist-pozitiviste ale civilizației occidentale. Părinții (prea) deschişi la minte, care nu îşi mai botează copiii, în aşteptarea „opțiunilor de credință" mature ale acestora (maturitatea este de natură electorală), cetățeni responsabili care cer scoaterea religiei din şcoli în numele combaterii pericolelor iraționalității – sunt cei înrolați în armata combatantă împotriva demonismului, a spaimelor iraționale, incontrolabile.

De la teama religioasă la frica istorică

Pusă mereu în legătură cu sentimentele religioase, frica este legată direct de reprezentările răului în cadrul comunităților. Deşi mult mai complexe, mai elaborate, mai diverse decât simbolistica binelui, reprezentările răului au apărut mai târziu în imaginarul colectiv. În sistemele mitice precreştine, răul era cealaltă față a binelui, era legitimat de necesitatea păstrării echilibrului cosmic, a legii supreme. Intervențiile sale în lume erau acceptate cu respectul şi adorația datorate judecății divine. Egiptenii, indienii, chinezii, grecii şi romanii venerau în aceeaşi măsură divinitățile blânde şi pe cele năpraznice. De multe ori, în cadrul culturilor folclorice, vom constata o moştenire a acestei atitudini de acceptare respectuoasă a divinităților pedepsitoare, ba chiar o anumită familiaritate cu ele, datorată prezenței lor nemijlocite în lumea subcelestă.

Răul, ca reprezentare demonică, a atins, însă, paroxismul în cadrul unor sisteme mitice bine articulate, instituționalizate, aşa cum a fost biserica creştină în Europa apuseană medievală. Asemenea instituții au urmărit prin elaborarea acestor sisteme de reprezentări şi o finalitate exterioară sentimentului religios pur. În relația cu religia şi biserica creştină, frica ia forma supunerii în fața puterii lui Dumnezeu, traductibilă, însă, istoric, de prea multe ori, prin politica principilor. De aici înainte, asistăm la accentuarea trăirilor de spaimă, la diversificarea lor, la apariția unei culturi a durerii şi a maleficului, la invazia păcatului. La Sf. Pavel, păcatul şi moartea au pătruns în lume la începutul istoriei; de atunci, suntem părtaşi la misterul răului, iar Satan s-a transformat în prințul acestui veac (*Romani*, 5, 12). Doctrina disprețului față de lume (*comtemptus mundi*), apărută în mediul monastic din Egipt şi Orient, opune categoriile istoriei (care începe să fie terenul predilect al culturilor occidentale) celor ale eternității: carnea devine opusul spiritului, pământul al cerului, la fel cum păcatul se opune virtuții sau deşertăciunea adevărului.

Disprețuirea lumii presupune disprețul de sine, căci omul este făcut şi pulbere şi noroi. Frica, însă, care ar trebui să se manifeste față de ispitele lumii şi cărnii, are, însă, ca izvor, pedeapsa divină pentru nimicnicia trupului. Mântuirea nu mai este una universală, ca în cele mai multe din religiile precreştine, în care oamenii, zeii, întregul univers erau supuşi aceleiaşi legi a ființei. Este una care priveşte numai umanitatea, păcătoasă din chiar momentul creației sale ca speță. Frica se particularizează, aşadar, la viața omului, care, de aici înainte, este exilat în lumea profană. Moartea devine o metodă de pedagogie morală şi socială, care va putea mobiliza energiile sociale în direcțiile stabilite de conducătorii de conştiințe. În fața acestei frici a rătăcirii într-o lume a decrepitudinii, refugiul este strâmt. Îl regăsim în credința în natura divină a sufletului, fărâma de sacru pe care Biserica o mai recunoaşte oamenilor. În paralel, teologia creştină îl introduce pe Satan în natura umană; orice om poate fi agentul lui, ceea ce dă naştere celei mai cumplite spaime a civilizațiilor occidentale, spaima de sine.

Interiorizarea fricii – secularizarea răului

Începând cu secolul al XX-lea, în țările creştine europene, credincioşii încep să pună la îndoială sau chiar să uite credința în infern, în suferința veşnică. Texte critice subliniază ca absurdă teologia care recomandă cultivarea reprezentărilor tradiționale creştine ale răului (infernul, satana). Frica religioasă devine caducă; oamenii nu mai văd rostul unei suferințe expiatoare, căci ei resping chiar ideea păcatului. Un citat dintr-o revistă destinată clericilor francezi la începutul secolului al XX-lea spune: „...Vremurile noastre dovedesc, mai mult decât alte epoci, o anumită incapacitate de a aprecia cum se cuvine înfricoşătoarele manifestări ale justiției divine. Noi, cei din secolele al XIX-lea şi al XX-lea avem obiceiul să cam dăm la spate această justiție. Avem o înclinație vădită

să ne înduioşăm de soarta celor mai mari tâlhari, să reducem, să atenuăm şi chiar să suprimăm pedepsele. Manifestăm față de suferință o frică de copil răsfățat. Iar diavolul ştie prea bine să profite de această dispoziție a noastră." Era dispoziția cultivată de iluminism şi umanism, curente care aşezau binele în natura, individual definită, a omului, iar răul în societatea fățarnică. Tâlharii, criminalii erau şi ei oameni; responsabilitatea crimelor comise revenea mediului social. Clericii se ridică ei înşişi împotriva fricii inspirate de reprezentările mitice: „Prin dogma infernului veşnic, teologia a comis o crimă de lezumanitate", spunea părintele Monsabré.

Era reacția unei societăți în care istoria aparținea numai omului. Religia scăpase din hățuri o umanitate ce îşi concepea propriul Dumnezeu, refuzând ajutorul teologic. La fel, începuse să îşi construiască şi propriul infern, localizat, de autorii secolului al XIX-lea, în lumea contemporană lor. Frica se localiza în istoria concretă, devenea fenomen social şi se insinua, dinspre lumea simbolurilor religioase, a reprezentărilor comune inspirate de relația cu divinul, în conştiința fiecăruia. Ea se interiorizează, se individualizează, pătrunde în intimitatea fiecăruia, aşa cum spunea Ortega y Gasset: ceea ce ne doare, ne este şi intim, căci „în durere, eu sunt cel care mă dor pe mine însumi". Superb orgoliu de extindere a eului dinspre efectul spaimei către cauza ei!

La nivelul societății civile, teoreticienii mai simt nostalgia întoarcerii spre sacru. Auguste Comte face, în *Le Catéchisme Positive*, pasul înapoi: de la civil la sacru, de la istoric spre veşnicie, o sociocrație al cărei germene este împrumutat de la teocrație stabileşte irevocabil soarta fiecăruia. Templul umanității este înconjurat de o pădure sfântă, ale cărei tenebre nu pot fi încă deplin desluşite. Reprezentarea societății se apropie, de altfel, la primii sociologi, de aceea a divinității (în mod desluşit la E. Durkheim, de pildă) sau a unui social supraindividual sanctificat; căci ea lucrează, de la sine, deci în afara controlului rațional al omului, în scopul mântuirii colective, şi nu individuale.

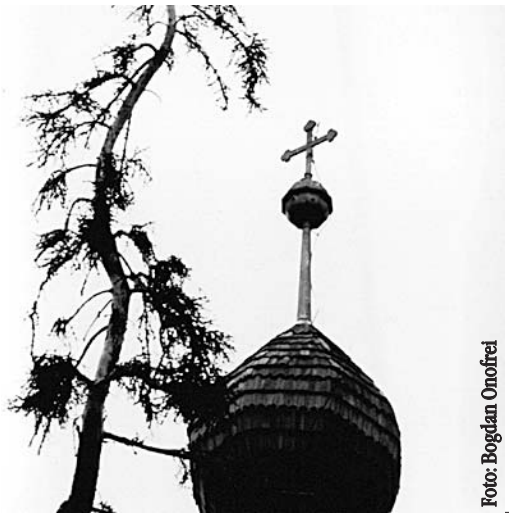
Foto: Bogdan Onofrei

În 1989, pe atunci cardinalul Ratzinger, în cadrul raportului intitulat „Dificultățile credinței în Europa de astăzi", deplângea reducerea discursului ecleziastic asupra eshatologiei. Relatând conținutul unor predici din postul Paştelui, el scrie: „În prima predică, preotul le explica oamenilor că infernul nu există; în cea de-a doua, era rândul purgatoriului să fie negat; în sfârşit, în cea de-a treia predică, preotul se angaja în greaua misiune de a demosntra că nici paradisul nu există, dar că ar trebui să-l căutăm chiar din viața pământească". Actualul papă deschisese încă de atunci tema generalizării neîncrederii în lumea de dincolo.

În literatura modernă a temei suferinței eshatologice, se spune că infernul trebuie uitat ca termen ce evocă excesele comise în numele lui; că pomenirea acestor suferințe trezeşte ruşinea asociată responsabilității unui trecut împovărător. Se condamnă, prin aceste poziții, o posibilă „agresiune psihică" asupra populațiilor medievale. Revolta modernă împotriva dogmei confundă, însă, responsabilitatea civică cu credința: dacă, pe lângă activiştii civici, clericii de astăzi se arată îngrijorați de efectele pe care spaima de infern le-a determinat – sau le mai poate provoca – în conştiința enoriaşilor, ei trec pe loc secund puterea credinței acestora, asimilată organic spiritului lor.

Durerea, suferința, moartea sunt categorii respinse de omul modern. Secularizarea societății a condus la dispariția spaimei de pedeapsa nemântuirii, ca în Evul Mediu creştin, sau de cea a destructurării totale a lumii, ca în religiile precreştine. Binele şi răul sunt pe pământ, chiar înlăuntrul nostru. Le denumim complexe, frustrări, pulsiuni, refulări, angoase, inconştient, le acceptăm ca probe ale „complexității" naturii umane – şi le exorcizăm prin defulări. De la culpabilizarea excesivă, am ajuns la respingerea toală a culpabilității, şi ca atare la refuzul oricărui tip de suferință. O întâmplare precum cea care a ridicat cruciada civică împotriva călugărilor de la Tanacu este în măsură să ne reamintească suferința eternă a celor damnați, pentru care nu există sedative şi nici vreo formă de compensație. Pentru reabilitarea condiției noastre de oameni „de lume", pentru respingerea definitivă a angoaselor eshatologice, astăzi suntem chemați să îi exorcizăm pe exorcişti.

Ortega y Gasset şi Albert Einstein sau

Despre modestie în lumea spiritului

Ortega şi Einstein au murit în acelaşi an, anume în 1955. În 1923 s-au întâlnit în Spania. Privind peisajul sobru al oraşului Toledo, Einstein i-a replicat lui Ortega, care îl purta cu discuția prin alte secole, că el nu are sensibilitate istorică, fiind interesat doar de ce este actual. La ce lucru actual se referea Einstein? La lumea din anii '20? La progresele ştiinței? La călătoriile sale prin lume după ce primise premiul Nobel? Dimpotrivă.

Dan Mazilu

Aş dori să se rețină că avem aici un exemplu, propriul exemplu, de cum poți rata înțelegerea unor cuvinte simple ale unui om precum Einstein atunci când presupui că mai toate vorbele lui trebuie raportate mereu la un metalimbaj, că trebuie să mai spună ele altceva decât tocmai au spus. Aşadar, următoarea înlănțuire de idei mi s-a înfățişat ca fiind extrem de suspectă când, citind din jurnalul lui Einstein, am constatat că, de fapt, atunci el a fost pur şi simplu uluit de peisajul toledan. „Actualul" la care se referea era trăirea sa şi din jurnal aflăm că acea zi a fost „cea mai frumoasă din viața lui". Cititorul grăbit poate abandona acum acest text, altfel va trebui să suporte consecințele. Ei bine, cititorule, iată-le! În opinia mea, Ortega şi Einstein reprezintă două modele de modestie. Voi încerca, aşadar, să explic cum este posibilă modestia la un filosof şi la un om de ştiință.

În limba română, expresia *modestie* are, clar, două semnificații: una *negativă – modestia ca deficiență*, ca lipsă a unor calități, precum în situația în care spunem că scriitorul X a avut o contribuție modestă la dezvoltarea literaturii, şi una *pozitivă – modestia ca virtute*, ca bună cunoaştere a limitelor personale, precum atunci când afirmăm că inventatorul X este conştient de limitele invențiilor sale. În cele ce urmează mă interesează doar modestia ca virtute. Am zis că ea constă în buna cunoaştere a limitelor personale. Dar cunoaşterea limitelor când apare?

Cred că apare atunci când ne plasăm în fața a ceva care ne dă un sentiment de dezorientare sau chiar o stare de perplexitate. Iar lucrul acesta, perplexitatea, spunea Ortega când vorbea despre cunoaştere, survine în momentul în care nu posedăm ființa unui lucru, adică schema lui intelectuală.

Mă întreb dacă, în mod fundamental, ceea ce îi poate stârni perplexitate unui filosof diferă de ceea ce provoacă aceeaşi stare într-un om de ştiință? Părerea mea este că nu. Şi filosoful şi omul de ştiință pot întâlni dificultăți particulare în raport cu anumite probleme filosofice ori ştiințifice, dar perplexitatea survine numai atunci când filosoful sau omul de ştiință intră în discordanță chiar cu fundamentele filosofiei ori ale ştiinței de până la el. Din câte ştiu, cu Ortega şi Einstein s-a întâmplat exact această situație. Dar oare de ce nu se întâmplă aceasta cu orice om care se plasează în fața filosofiei ori a ştiinței. Ce a existat în aceşti oameni şi i-a făcut să treacă în raport cu filosofia, respectiv cu ştiința, dincolo de situația de spectator neangajat?

În opinia mea, la cei doi putem sesiza un dezvoltat simț istoric. Dacă aşa stau lucrurile, să vedem exact ce anume înseamnă aceasta. Cu alte cuvinte, ce au făcut cei doi având un dezvoltat simț istoric?

În primul rând, ambii au avut dorința şi putința de a cuprinde şi înțelege filosofia, respectiv fizica, în întregul lor. Scanându-le fin, în opiniile lor, le-au găsit fundamentele insuficiente. Cunoaşteți, desigur, că Ortega, după spusele sale, a lupta toată viața lui împotriva idealismului şi a produselor sale. Einstein a dorit, de asemenea, să depăşească modul în care

Foto: Bogdan Onofrei

Newton a explicat universul. Avem deja până aici două dintre efectele manifestării simțului istoric:

1) *raportarea la întregul filosofiei, respectiv a ştiinței*

2) *identificarea unor soluții insuficiente în trecutul acestora.*

Al treilea efect constă în *propunerea unor soluții mai bune*. Soluția lui Ortega s-a numit *rațiovitalism*, mod de gândire în care propunea ca realitate radicală viața şi nu gândirea, precum idealiştii. Viața este fundalul în care se petrec toate întâmplările omeneşte posibile, iar rațiunea doar o funcție a vieții. Einstein a contribuit la teoria cuantelor şi a elaborat teoria relativității – în care cunoaşterea omului nu mai este relativă ca la Newton, care o plasa în fața timpului şi spațiului absolute, ci absolută, realitatea pe care o analizează cunoaşterea fiind acum relativă, adică legată indisolubil de observator. Dar oferind aceste soluții pentru care au depus eforturi considerabile, cei doi le-au găsit limitate şi nu au ezitat să afirme acest lucru. Ortega a făcut-o în *Originea şi epilogul filosofiei* (Origen y epílogo de la filosofía) iar Einstein în *Cum văd eu lumea* (Wie ich die Welt sehe). Dar oare nu este acesta al patrulea efect al prezenței simțului istoric, anume *constatarea propriilor limite*? Fără îndoială. Şi eu ce urmăream? Nu cumva să arăt cum este posibilă modestia la cei doi. Fără îndoială. Aş vrea să închid pornind de la o replică de-a lui Ortega. El spunea despre claritate că este politețea filosofului. Bun, dar politețea unui tânăr care doar a studiat filosofia, rămânându-i cu siguranță exterior, în ce ar consta? Cred că ar consta în a priva cititorul care s-a aventurat până aici de alte cuvinte atunci când nu mai este convins că le poate spune cu maximă claritate. În mod cert, mai pot pune doar această întrebare: Din ce motive simțul istoric a fost atât de dezvoltat în cei doi, iar în unii dintre noi este aproape inexistent?

Diplomația românească la începutul Războiului Rece (II)

Studiu de caz: Personalul Legației României la Washington

Paul Nistor

Insensibil la atenționările legației, care argumenta că salariile erau prea mici pentru diplomați şi aproape că nu permiteau supraviețuirea, Ministerul Afacerilor Străine decidea chiar reduceri cu aproape 1/3 începând cu octombrie 1947. Mai mult, consilierii de presă, plătiți de Ministerul Informațiilor şi ataşații comerciali, plătiți de Ministerul Economiei, nu au primit nimic timp de un an din partea ministerelor respective, obținând doar bani cu titlul de împrumut din fondurile speciale ale legației.[1] În urma acestor reduceri generale, salariile au scăzut după cum urmează: pentru Mihail Ralea – 3.035$ în octombrie 1947, 2.433$ în decembrie 1947 şi 2256$ în februarie 1948; pentru Mărdărescu – 1.271$ în octombrie 1947, 933$ în decembrie 1947 şi 797$ în februarie 1948 iar pentru omul de serviciu Dumitru Iliescu – 140$ în octombrie 1947, 103$ în decembrie 1947 şi 88$ în februarie 1948.[2] Această politică salarială a Bucureştiului va declanşa o nemulțumire în masă şi o „dezertare" generală de la posturi. Chiar şi membri PCR ori simpatizanții guvernului Groza alegînd, din acest motiv, fie să rămână în SUA fie să înainteze cereri de rechemare în țară.

Neajunsurile precumpăneau asupra succeselor

Problemele cu care s-a confruntat comunitatea noastră diplomatică au depăşit succesele, iar chestiunile financiare şi de organizare au impulsionat un dialog efervescent, aproape permanent, între un corp diplomatic, care soma rezolvarea neregulilor, şi un minister bucureştean, care se dovedea insensibil la propunerile venite de peste ocean. La doar câteva luni de la instalarea personalului legației, un raport semnala expres: „părți negative, lipsuri şi slăbiciuni". Pe poziția întâi era trecută „lipsa unei atmosfere de siguranță în legație" datorată legăturilor pe care diplomații cu opinii anticomuniste le aveau cu emigrația româmă şi cu serviciile secrete americane.[3] Apoi, urma o îngrijorare la adresa contactelor slabe cu țara. Această temere se reflecta în nesiguranța codului diplomatic folosit, lipsa ziarelor din România, lipsa fotografiilor şi a filmelor de propagandă.[4] Urma plângerea referitoare la salarii şi constatarea că Ralea nu reuşea să organizeze bine activitatea subalternilor. Astfel, „nu există un plan de muncă", „fiecare face aproape numai ce-l taie capul" şi „activitatea diferitelor sectoare... nu e coordonată."[5] Necruțător, raportul punea la baza majorității insucceselor favorurile şi nepotismele care existaseră la completarea schemei legației: „O bună parte dintre membri şi funcționari nu corespund postului şi au fost aleşi numai pe criteriul legăturilor personale cu vreun membru al comisiei de selecție."[6]

Într-un val de telegrame către Ministerul Afacerilor Străine, Mihail Ralea argumenta permanent misiunile dificile încredințate de guvernul Groza Legației de la Washington, volumul de muncă uriaş şi imposibilitatea de a administra trei imobile cu trei etaje, cu bani puțini şi numai cu doi servitori.[7] Cuvintele sale erau cu adevărat disperate: „mă găsesc într-o situațiune într-adevăr penibilă trebuind a protesta la fiecare două luni asupra suprimării de funcționari sau reducerii de salarii..."[8] Ralea constata că oamenii de serviciu umblau cu haine rupte, că diplo-

[1] *Ibidem*, martie-aprilie 1948, fila 86.
[2] *Ibidem*, octombrie-noiembrie-decembrie 1948, fila 134.
[3] ANIC, Arhiva CC al PCR, Secția Relații Externe, Dosar 10/1947, fila 25
[4] *Ibidem*, fila 25.
[5] *Ibidem*, fila 25.
[6] *Ibidem*, fila 26.
[7] Arhiva MAE, Fond Telegrame Washington, vol.9, octombrie 1947, fila 12.
[8] *Ibidem*, fila 61.

maţii cereau rechemarea în ţară, deoarece nu puteau trăi în America cu salariul respectiv şi că legaţia se găsea în situaţia înjositoare de a închide clădirea principală şi a o transforma în cantină şi dormitoare. De asemenea, nu se primiseră fonduri pentru misiuni speciale, în octombrie 1947, de 6 luni. Disperat, ministrul nostru cerea ca raportul său să ajungă până la Gheorghiu Dej şi Maurer, în speranţa că legaţia română va atinge o situaţie de normalitate comparabilă cu cea a altor legaţii europene.[9] Din nefericire, soluţia găsită de liderii comunişti din ţară – reducerea cu 1/3 a personalului – nu era de natură să îmbunătăţească eficienţa diplomaţiei noastre în America, în schimb se alinia la cerinţele marelui aliat din Est: diluarea la minimum a contactelor cu blocul capitalist, izolarea României faţă de un Occident considerat ameninţător.

Totuşi, cea mai mare problemă a Legaţiei României de la Washington nu a fost legată de partea financiară, ori de capacităţile profesionale ale personalului, ci avea în vedere lipsa încrederii politice la nivelul diplomaţilor noştri, reflectând cu acurateţe schimbarea tensionată de regim care avea loc în România anului 1947. Astfel, cei mai mulţi dintre membrii legaţiei erau suspectaţi că oferă informaţii opoziţiei ţărăniste, că întreţin legături cu serviciile secrete americane ori cu emigraţia română şi că se manifestă frecvent în calitate de veritabili duşmani ai Uniunii Sovietice. Această atmosferă de nesiguranţă şi suspiciune a minat, din interior, orice posibilă coeziune în numele eficienţei diplomatice. Era clar că, în vremurile dificile de atunci, reprezentanţilor oficiali ai României li se părea mai important viitorul lor şi al ţării, ca entitate politică, decât o muncă de rutină, adeseori percepută a fi în defavoarea adevăratelor interese naţionale.

Astfel, foarte puţini dintre membrii legaţiei erau plasaţi deasupra oricăror bănuieli: Ralea – deoarece se considera că doreşte un post mai important în ţară, Mărdărescu – al doilea consilier al legaţiei – deoarece nu era prea dotat intelectual, Lăzăreanu – posibil ofiţer al serviciilor speciale române, tovarăşul Sterică – fost şofer al Anei Panker şi tovarăşii Ion şi Elena Crivelescu de la consulatul din New York. În rest, toţi ceilalţi ori erau deja în relaţii ciudate cu americanii sau cu rezistenţa română din America ori în situaţia de a defecta la inamic în orice moment.

„Centrul intrigilor“ contra guvernului Groza

Prim consilierul Pamfil Ripoşanu, al doilea om al legaţiei, părea centrul intrigilor împotriva intereselor guvernului Groza, avînd idei reacţionare şi anti-sovietice şi păstrând legături ciudate cu Auschnit, Franasovici şi cu cercurile opoziţiei. Mai mult, în mod repetat, se vedea cu reprezentanţi ai Departamentului de Stat şi ai serviciilor secrete americane, purtând discuţii care nu se mai încadrau în atribuţiile sale de serviciu.[10] În plus, conform analizei lui Lăzăreanu, prim-consilierul de legaţie încerca să facă aliaţi şi prozeliţi în interiorul cercului diplomatic, de la consilierul de presă până la ataşatul comercial Lula. Alfons Vogel era şi el văzut ca un infidel al regimului, întreţinând legături cu cercurile carliste din America şi încercând să-şi găsească conexiuni pentru o eventuală stabilire peste ocean.[11] Consilierul financiar, Jacob Rosenthal, „a fost foarte activ în ceea ce priveşte intrigile“, cultivând relaţia cu Franasovici şi cu fostul diplomat Davilla care-i reprezenta în SUA pe Vişoianu şi Cretzianu. „Din sursă sigură... primeşte la el acasă agenţi ai serviciului secret american şi oameni din rezistenţă.“[12] Mircea Vasiliu, secretar clasa a III-a, care prin funcţia lui era obligat să facă zilnic vizite la Departamentul de Stat şi în diverse cercuri americane, întrunea toate motivele să devină şi el un suspect.[13] Aceeaşi bănuială, în cazul Violetei Zubcov, dactilografa care ar fi dorit să se mărite cu un american. Chiar şi în direcţia prim secretarului de legaţie, comunistul Mircea Meteş, exista o neîncredere principială: „n-ar fi exclus ca mai târziu să cadă sub influenţa vreunui spion...“[14] Această neîncredere generalizată a Bucureştiului în personalul legaţiei explică, măcar în parte, opţiunea pentru reducerea numărului de membri a reprezentanţei noastre americane. Cu cei mai mulţi dintre diplomaţi în poziţia de presupuşi infideli, guvernul Groza prefera diluarea semnificativă a contactelor cu oficialităţile Statelor Unite.

Deşi au existat numeroase propuneri de îmbunătăţire a situaţiei în interiorul legaţiei, propuneri ce

[9] *Ibidem*, fila 62.

[10] ANIC, Arhiva CC al PCR, Secţia Relaţii Externe, Dosar 10/1947, fila 27

[11] *Ibidem*, fila 29.

[12] *Ibidem*, fila 31.

[13] *Ibidem*, fila 32.

[14] *Ibidem*, fila 31.

Foto: Bogdan Onofrei

priveau modificări de personal, alocarea de noi fonduri ori un management mai eficient, trecerea lunilor nu a făcut altceva decât să conducă la dezintegrarea micii comunități diplomatice românești. La început, Ralea, Mărdărescu sau Lăzăreanu au căutat să indice ministerului de la București posibile soluții pentru îmbunătățirea situației: un cifru sigur pentru telegrame, o fluență a transportului ziarelor și a materialelor de propagandă din țară, angajarea de personal calificat în număr suficient, eliberarea din funcții a celor care nu prezentau siguranța politică, fonduri suplimentare pentru salarii, propagandă și misiuni speciale.[15] Se pare însă că Ralea nu primea nici măcar răspunsuri la aceste apeluri disperate și ajunsese, în octombrie 1947, să nu mai aibă nici bani pentru trimiterea în țară a celor care erau rechemați de la posturi.[16] Acest dezinteres al Ministerului Afacerilor Străine față de situația legației noastre a condus la demisii în masă.

Dezertări și concedieri

Începând din septembrie 1947, potrivit hotărârii Comisiei ministeriale de redresare economică și stabilizare monetară, Ministerul Afacerilor Străine trebuia să treacă la comprimări de personal și mari economii. Astfel, legația a fost anunțată că trebuie să renunțe la cinci dintre membrii săi și să reducă salariile cu 28% – 30%.[17] În noiembrie 1947, se revenea asupra rechemărilor în țară, dar erau făcute alte propuneri de micșorare a personalului. În martie 1948, legația pierduse deja 10 oameni, fără ca ei să fie înlocuiți cu alții. Astfel, demisionaseră și rămăseseră în America: primul consilier Pamfil Ripoșanu și consulul de la New York – Ion Stănescu, fuseseră chemați în țară: secretarul III – Radu Stoichiță, șoferul Constantin Negoiță și interpreta Cristina Ghețu. Oamenii de serviciu Maria Sterian, Constantin Ionescu și Earl Brown au fost concediați iar Violeta Zubcov – dactilo-

[15] *Ibidem*, filele 58-59.

[16] Arhiva MAE, Fond Telegrame Washington, oct. 1947, vol.9, fila 62.

[17] *Ibidem*, sept. 1947, vol.8, fila 13.

graf şi Gheorghe Luca – curier, deşi rechemați au preferat să rămână pe cont propriu, în Statele Unite.[18]

În vara lui 1947, legația primea în rândurile ei o persoană cu însărcinări speciale: domnul V.V. Pella, ministru plenipotențial clasa I. Acesta era însărcinat să „urmărească activitatea şi să țină contact cu serviciile ONU, precum şi cu toate instituțiile internaționale aflate în SUA“, care desfăşurau activități convergente cu aceea a Națiunilor Unite.[19] Către finalul lui august 1947, Ministrul Afacerilor Străine, Gheorghe Tătărescu, adresa o telegramă lui Pella în care ruga să se insiste în acțiunile diplomatice de la New York, Washington şi Paris, deoarece guvernul român persevera în ideea că admiterea României în ONU să se producă în acea sesiune şi nu mai târziu.[20] Pella a colaborat bine cu Ralea şi folosind relații personale a sensibilizat mulți diplomați occidentali pentru cauza României. Totuşi, după ce Pella a fost utilizat pentru prestigiul său simbolic internațional, începând cu 1948 el a devenit deranjant pentru autoritățile române şi în octombrie 1948 consilierul de presă Grigore Preoteasa întreba Bucureştiul dacă nu era mai nimerit ca Pella să fie „descărcat oficial de atribuțiuni“.[21]

Dintre demisionarii din Legația României de la Washington, Pamfil Ripoşanu şi Alfons Vogel au creat reale probleme colegilor rămaşi să apere interesele statului comunist. După ce fostul prim-consilier Ripoşanu a demisionat, cerând şi azil politic în SUA, informatorii legației îl dădeau drept „angajat direct al Serviciului de Poliție“ american, deoarece fusese surprins de mai multe ori ținând sub observație sediul legației, singur sau cu alți agenți.[22] În plus, prin interviuri date unor diverse reviste, Ripoşanu a indicat ziarele sau organizațiile românilor americani care erau sponsorizate în secret de guvernul Groza. Mai mult, declarase cât se poate de clar că „Legațiunea României este condusă de Legațiunea URSS“.[23]

În iulie 1948, un alt membru important al grupului diplomatic românesc, consilierul de presă Alfons Vogel, şi-a prezentat demisia. Deşi adunase importante servicii externe regimului comunist, reuşind să infiltreze informatori în diferite comunități emigrate în SUA, el a preferat să părăsească, în cele din urmă, legația. Principalele ziare americane au preluat pe prima pagină declarațiile lui Vogel care s-a autoconsiderat refugiat politic, criticând orientarea comunistă a noului stat român.[24] Pentru a contracara aceste ieşiri publice ale foştilor colegi, diplomații rămaşi fideli guvernului de la Bucureşti au făcut mari eforturi propagandistice rămase încă fără efect într-o Americă ce înțelegea din ce în ce mai clar schimbările reale din Europa de Est.

În fine, în septembrie 1948, chiar şi un comunist, Mircea Meteş, prim secretar de legație, şi-a înaintat demisia, preferând totuşi să se întoarcă în țară.[25] La fel va proceda în decembrie 1948 referentul Alexandru Stoianovici.[26] Se pare că cei care optau pentru revenirea în România aveau drept unică motivație a părăsirii Washington-ului doar nivelul prea scăzut al salarizării.

La finalul lui 1948, relațiile româno-americane intrau însă într-o nouă fază. După enormele presiuni făcute de comuniştii români asupra reprezentanților americani de la Bucureşti, o tensiune critică s-a instaurat şi în diplomație. Chiar de la sfârşitul lui 1948 începeau expulzările reciproce de diplomați, care vor continua câțiva ani buni, ca semn al declanşării Războiului Rece, în miniatură, pe direcția Bucureşti – Washington. La 13 decembrie 1948, Vlad Mărdărescu, devenit Însărcinat cu Afaceri ad interim, primea două note din partea Departamentului de Stat prin care se aducea la cunoştință că domnii Alexandru Lăzăreanu şi Grigore Preoteasa, oficial – consilieri de presă, dar foarte posibil agenți ai serviciilor secrete române, deveneau PERSONA NON GRATA şi erau rugați să părăsească teritoriul Statelor Unite.[27] Gestul americanilor era un răspuns la expulzarea de către România a ataşatului militar J. Lovell şi a consilierului de legație H. Leverich. Aşadar, aici se încheia perioada de minimă normalitate diplomatică dintre România şi SUA de după cel de-al doilea război mondial şi începeau relațiile subsumate principiilor oficiale ale Războiului Rece.

18 *Ibidem*, martie-aprilie 1948, fila 82.
19 *Ibidem*, vol.7, 1947, fila 112
20 *Ibidem*, fila 144.
21 *Ibidem*, oct.-nov.-dec. 1948, fila 65.
22 *Ibidem*, vol.10, nov.-dec. 1947, fila 41.
23 *Ibidem*, iul.-aug.-sept. 1948, fila 96.
24 *Ibidem*, fila 96.
25 *Ibidem*, fila 119.
26 *Ibidem*, oct.-nov.-dec. 1948, fila 179.
27 *Ibidem*, fila 142.

Vara lui 1940, sfîrșitul unui vis

„Viața popoarelor este o veşnică şi încordată luptă; o luptă pentru drepturi şi pentru dreptate, o luptă pentru afirmare şi înălțare", spunea Mareşalul Ion Antonescu. Istoria românilor este o ilustrare a acestor vorbe.

Silviu Aroneț

Vreme de sute de ani poporul român, aflat la intersecția marilor puteri, a fost în situația de a-şi apăra ființa națională, cu arma în mână şi credința în Dumnezeu în inimă. Veacul al XX-lea, însă, le-a hărăzit cele mai grele încercări. Primul Război Mondial a însemnat o trecere prin toate ipostazele: neutralitate, pericolul dispariției ca stat, pentru ca în final să aducă împlinirea visului de secole al românilor: unirea tuturor fraților în limitele aceleiaşi granițe, care vor constitui, pentru mai bine de două decenii, România Mare.

Vara lui 1940 a însemnat, din păcate, sfârşitul acelui vis. „România Mare, visul milenar al unui neam întreg, care a luptat şi s-a sacrificat pentru a o realiza, s-a prăbuşit în câteva săptămâni. Datorită pactului de brigandaj Hitler – Stalin, Basarabia şi Bucovina de Nord au fost pierdute la 26 iunie 1940, în urma ultimatumului dat de Uniunea Sovietică. Peste trei milioane de frați români din Basarabia străbună cad sub cnutul rusesc, 51.000 de kmp din pământul românesc ne sunt furați" (N. Baciu – *Agonia României*). Însă, umilința poporului român va fi deplină la 30 august 1940, când, în urma Dictatului de la Viena, este mutilată Transilvania şi peste două milioane de români intră sub jugul unguresc. Dacă la acest eveniment adăugăm şi pierderea Cadrilaterului, în favoarea Bulgariei, precum şi o Românie sfâşiată în interior de domnia tiranică şi coruptă a regelui Carol al II-lea, se vede imaginea întregii suferințe din vara lui 1940.

Memoria documentelor reține imaginea acelor zile fatidice: „Joi, 27 iunie 1940: Am ieşit din infernul zilei de azi moralmente zdrobit şi îmbătrânit cu 10 ani. Dar să recapitulez faptele. La 2 dimineața am fost deşteptat de un telefon al lui Urdăreanu, zicând că Davidescu, de la Moscova, a telefonat că Molotov i-a remis o notă ultimativă, după care toate legăturile telefonice i-au fost întrerupte. Ni se cere de către URSS să cedăm Basarabia şi Nordul Bucovinei şi să dăm răspunsul în 24 de ore. Această ştire m-a trăsnit ca o lovitură de măciucă şi m-a revoltat în cel mai înalt grad. Oricare ar fi riscurile, părerea mea este că trebuie să rezistăm la astfel de joncțiuni şi să ținem la ceea ce am spus atât de des, că, dacă vom fi atacați, ne vom apăra". (Gh. Buzatu – *România cu şi fără Antonescu* – „Jurnalul (1939-40) al regelui Carol al II lea").

Poziția României a fost discutată în Consiliul de Coroană, ținut în după-amiaza zilei de 27 iunie 1940. „Consiliul are loc şi am ieşit din el amărât şi dezgustat; toți cei care făceau pe eroii la prânz s-au dezumflat. Numai 6 voturi, din cei 26 prezenți, au fost pentru rezistență. Numele lor merită să fie înscrise cu litere de aur în cartea demnității româneşti: Nicolae Iorga, Victor Iamandi, Silviu Dragomir, Traian Pop, Ştefan Ciobanu, Ernest Urdăreanu. Toți ceilalți, cu oarecare nuanță, au fost pentru acceptarea ultimatumului. (Gh. Buzatu – *România cu şi fără Antonescu* – „Jurnalul (1939-40) al regelui Carol al II lea").

Sub presiunea evenimentelor, a partidelor politice, a armatei şi a Mişcării Legionare, regele Carol abdică la 6 septembrie acelaşi an. Generalului Ion Antonescu, devenit prim-ministru, îi revine misiunea de a-i reda României umilite demnitatea şi armatei rolul de apărătoare a gliei străbune. Toate partidele politice au condamnat raptul teritorial, mai puțin partidul comunist din România, care aproape două decenii a militat pentru „rezolvarea problemei muncitorilor şi țăranilor din Basarabia". În accepțiunea Paritdului Comunist, muncitorii şi țăranii „au trăit prima perioadă a revoluției ruse, iar acum gem

sub călcâiul dictaturii militare române“ . (V. Frunză – *Istoria stalinismului în România*). Respectiva grupare politică, în fapt cap fără trup, primeşte din partea Cominternului, a cărui slugă prea plecată era, „Directiva pentru partidul comunist din România, din 8 mai 1940“. Aceasta se constituia într-un regulament de conduită a partidului pentru sprijinirea acțiunilor sovietice, care aveau ca scop reanexarea Basarabiei, Bucovinei şi a Ținutului Herța. Acceptat, ultimatumul sovietic este pus în practică. Modul cum s-au comportat militarii armatei roşii, provocările şi umilințele la care au fost supuşi ofițerii şi soldații români, care executau ordinul de retragere au prefigurat încercările la care vor fi supuşi românii din teritoriile ocupate.

Calvarul României nu se va încheia, însă, nici după cel de-al doilea Război Mondial. Vânzarea țării de către marile puteri vestice la Conferința de la Yalta va fi primul pas al Golgotei poporului român, din cei 50 de ani de comunism, impus de tancurile sovietice. În interviul realizat de Traian Filip, în 1984, cu scriitorul Nicolae Baciu, acesta caracterizează astfel cealaltă crucificare a României, cea din 1945: „Procesul de la Nürnberg a condamnat doar pe învinşi, procesul învingătorilor a rămas pe seama istoriei, iar istoria a devenit instrument politic. Făuritorii lumii contemporane sunt nişte *bolnavi*, ei dictează şi astăzi, chiar dacă au murit. Judecățile lor au fost incomplete, egoiste, comode, nefericite. Popoarele care au scăpat arma din mână au fost nu numai decimate, ci şi condamnate. Ele nu au fost învinse doar în război, ele sunt învinse şi în timp de pace, silite să privească în pământ şi să răspundă de faptele înaintaşilor. ...Procesul de la Yalta; inculpații: Stalin, Hitler, Churchill, Roosvelt; avocatul este în acelaşi timp judecător şi procuror; nu apără decât o singură cauză – a umanității“ ... (Traian Filip – *Corăbii dincolo de orizont*).

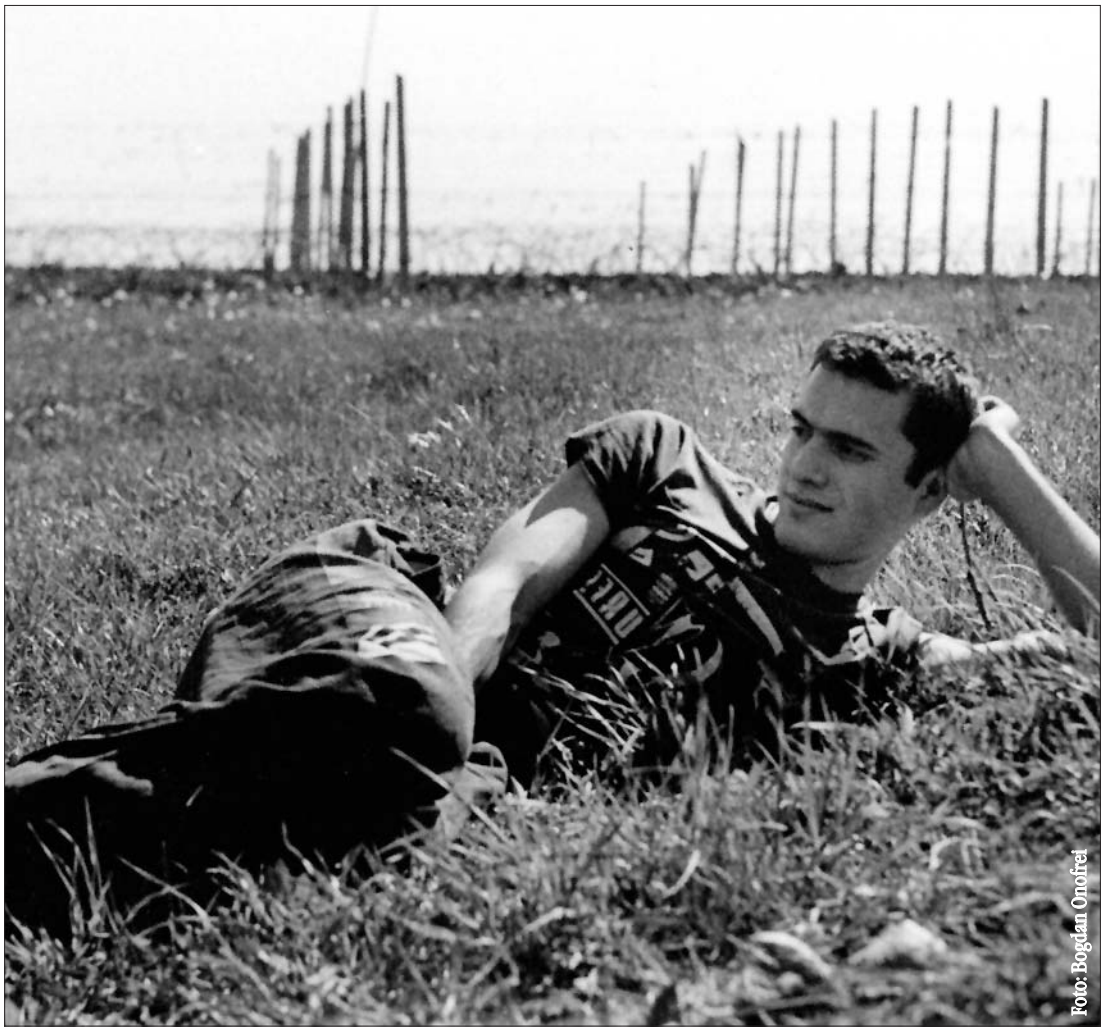
Foto: Bogdan Onofrei

Emil Cioran sau drama de a rămâne român

Anul acesta s-a împlinit un deceniu de la trecerea în veşnicie a lui Emil Cioran (20 iunie 1995, Paris), unul dintre reprezentanții străluciți ai generației criterioniste, patronată în mare măsură de Nae Ionescu, generație care a punctat decisiv istoria intelectuală a României moderne, racordând-o la europenitate.

George Popescu Glogoveanu

O radiografie a vieții gândului şi inimii lui Emil Cioran, făcută în zilele noastre, îl situează pentru multele sale calități ca şi controverse într-o aură mitologică. Viața lui trebuie privită, însă, în contextul spiritual şi politic european în care a trăit; un timp în care au loc, pe lângă cele două războaie mondiale, mari prefaceri spirituale şi ideologice, mai ales răsturnări de valori. Dar ceea ce îl face interesant pe gânditorul nostru în peisajul spiritual românesc şi european este structura sa unică în felul ei, căci, vrând-nevrând, Cioran a devenit un om universal – un geniu, în opinia lui Țuțea.

Nu vreau să stărui numai asupra frământărilor, neliniştilor sufleteşti şi a supliciilor prin care a trecut în tinerețea sa filosoful – acestea țin şi de ceea ce am numi agonia participării –, dar îndeosebi trebuie să arăt că acest suflet s-a chinuit nopți de-a rândul, nedormind şi plimbându-se solitar pe străzile Sibiului, aceasta ținând mai mult de drama omului, cum, de altfel, recunoaşte şi el, a omului dostoievskian – al cărui suflet, a cărui viață pendulează între angelic şi luciferic.

Erau frământările lui Cioran determinate de ambițiile sale sau de condițiile exterioare, ale vremii în care a trăit? Nicidecum, căci el mărturisea într-o scrisoare originea acestor lupte interioare pe care le credea ca făcând parte din „alcătuirea organică, din structura lui specifică – ele fiind obiectivări fireşti la care nu poți renunța fără a nu renunța şi la tine".

Am descoperit în sufletul său două motive de nelinişte, de frământare: unul determinat de acea participare sub formă de agonie, agonia participării la drama pe care o trăieşte neamul său şi chiar veacul în care îşi desfăşoară activitatea pe care ar dori să o vadă sub alte auspicii, precum şi extazul sau, cu alte cuvinte, idealul înăbuşit de vitregiile istoriei, care, se pare, că, de multe ori, îl sugrumă şi un al doilea motiv determinat de structura sa aparte, înclinată nu spre stabilitate, uniformitate, nominalitate şi linişte pe care, de altfel, le repudia, ci plină de fremătare, de zvârcolire, de zbucium sufletesc. Amândouă aceste fațete ale caracterului său erau condensate în ființa acestui om care a creat o operă monumentală, un fel de Dostoievski românesc care, nu prin romane psihologice, ci prin incitante mărturisiri sub formă de aforisme a dat în vileag toată gama de frământări la care este supusă ființa omenească de la tragicul eveniment al „Căderii în Cosmos" şi până astăzi.

Obsedat de „sufletul rus"

Este ciudat faptul că Emil Cioran, un om aparținând unui spațiu cu configurație *deal-vale* – „un spațiu mioritic" – are o structură asemănătoare cu a lui Dostoievski şi că are „obsesia sufletului rus" în care răbufneşte acel ecou al spațiului nesfârşit, al spațiului-stepă. În spirala istoriei, prin idei, cultură sau parțiale migrări structurale ale unor oameni sau ale unor popoare încep să semene şi, uneori, să se şi contopească, deşi plasma ce zace în inconştientul oamenilor ca şi al neamurilor rămâne inconfundabilă, iar cine vrea să cerceteze aceste diferențe trebuie să vizeze creațiile anonime ale națiunilor, respectiv etnografia – folclorul, muzica populară, dansul, poezia anonimă: baladele, doinele, portul şi arhitectura rurală.

Cioran recunoaşte că a avut şi momente de seninătate, de linişte, de bucurie şi care, pentru el, constituiau clipe de contemplație. În aceste momente, el avea impresia că a trecut dincolo de istorie şi de de-

venire. După el, istoria oferă omului numai stări de nelinişte, de frământare, de zvârcolire şi că puţinele clipe de linişte sunt clipele în care omul depăşeşte momentul, apropiindu-se de oceanul eternităţii – cu toate liniştile şi fericirile lui. Datorită acestor frământări, ca rezultat al lor, la 24 de ani, Cioran scrie incitanta carte *Schimbarea la faţă a României*. Pentru a observa cât de tranşant a fost Cioran cu ideile şi credinţele sale, voi cita o afirmaţie din tinereţea sa: „În momentul cînd aş fi convins că posibilităţile unei schimbări la faţă a României sunt o iluzie, din acel moment o problemă a României pentru mine n-ar mai exista".

Aşa a rămas toată viaţa. El nu jonglat cu ideile şi credinţele sale, ci s-a topit în focul lor cu certitudinea că ele reprezintă o icoană a adevărului. Cuvintele l-au lăsat rece, dar ideile i-au ars inima până la moarte. Pe acestea multe le-a mărturisit cu ajutorul cuvintelor pentru care avea reticenţe, dar foarte multe i-au rămas ca un secret al inimii şi al vieţii sale.

Dezamăgit de cultura română, dar nu de generaţia sa

Cioran se înscrie, după cum am spus mai sus şi după cum însuşi mărturiseşte, în galeria spiritelor aşa-zise dostoievskiene, căci viaţa lui dramatică a fost o permanentă zvârcolire, o permanentă încleştare între vâna lui ţărănească, inconştientul lui plămădit ardeleneşte şi straturile suprapuse prin ingerarea ideilor occidentale pesimiste, sceptice, schopenhaueriene. Mărturie stau explorările şi fugile permanente, timp de 10 ani, în sălbăticia şi singurătatea naturii în Ardealul său iubit, numit *paradis* şi anii, destul de mulţi, trăiţi în Occident, ducând o viaţă austeră – într-o mansardă, refuzând titlurile, onorurile şi mâncând la o cantină studenţească.

Într-o scrisoare către bunul său prieten, Bucur Ţincu, Cioran îi mărturiseşte că, fiind la Bucureşti, a cunoscut „toată elita filosofică a capitalei" şi a rămas total dezamăgit în ceea ce priveşte destinul culturii române, dar foarte încântat de gradul de înţelegere al prietenilor săi, al generaţiei sale, vina revenindu-i atmosferei care favoriza compromisul şi zădărnicea marile aspiraţii. Cioran acuza veacul în care trăia de superficialitate, de un soi de plictiseală de cultură, refuzarea valorilor, renunţarea la morală, precum şi de respingerea criteriilor, a disciplinelor normative, în genere – şi-l îngrijora faptul că remarca în filosofia germană prezenţa unei direcţii care pleca de la antinomia *spirit-suflet* în defavoarea primului termen şi conchidea că: „atunci când valorile unei culturi devin exterioare omului, se prevede moartea acelei culturi pentru posibilităţile omului".

Scepticismul şi pesimismul au caracterizat întreaga viaţă interioară a filosofului, lucru ciudat, căci, în problema ordinii morale în lume, el rămâne de o robusteţe evidentă, fapt ce i-a atras din partea oamenilor de cultură eticheta de mare moralist al veacului, oferindu-i un loc în Academia Franceză.

Pentru sinceritatea sa împinsă la paroxism a fost catalogat chiar cinic, lucru care nu-l deranja deloc, pentru că îl interesa înainte de toate sinceritatea şi adevărul pe care le mărturisea cu orice ocazie. În acest sens, el nota: „Scrisul avea o valoare numai dacă obiectiva o trăire, o experienţă sufletească personală, o dramă care constituie fondul vieţii". Iar viaţa pentru el nu era „nici joc, nici o legănare plăcută".

Ca filosof, Cioran a citit tot ceea ce trebuia cunoscut în materie de gândire omenească, dar n-a neglijat contactul şi studiul oamenilor, al celor vii, nu în sens biologic, ci în sens spiritual, oameni cât mai aproape de natural, oameni frământaţi de anumite probleme şi chiar oameni naivi care, după Tolstoi, se mântuiesc prin „naivitate ţărănească", căci un domeniu care îl preocupa în mod special şi care, în rândul disciplinelor filosofice se numeşte *Antropologie*, studiază tocmai problema omului, în general. În acest sens, caracterizându-i pe ardeleni, el deplânge faptul că aceştia şi-au pierdut modestia lor greoaie, o „notă definitorie" şi virtute, prin excelenţă, devenind nişte „flecari balcanici" şi, în acelaşi timp, „mai inteligenţi", lucru pe care-l deplânge, de asemenea, pentru că a fi inteligent înseamnă în România Mare a avea „tentaţia lucrurilor superficiale şi a nega substanţa".

Mesianismul ardelenesc

Ca orice ardelean adevărat, Cioran credea într-un mesianism al Ardealului. Din ce s-a născut credinţa? Din faptul că Ardealul a suferit o mie de ani nedreptăţile şi împilările popoarelor stăpânitoare: austriecii şi ungurii. Deci, suferinţa îndelungată şi intensă îţi provoacă sentimentul de a fi chemat să îndeplineşti o poruncă, un destin. Pe de o parte, iar pe de alta, asupritorii n-au fost nici francezi, nici englezi, ci germani – de la care ardelenii au învăţat măcar cum se organizează şi administrează un stat cu cinste, corectitudine şi dreptate. Dar ardelenii, după 1919, s-au lăsat copleşiţi şi influenţaţi de regăţeni, devenind flexibili şi orice speranţă de realizare a unor noi orizonturi a fost spulberată.

Iată ce credea Emil Cioran despre aceste două mentalități: în Vechiul Regat, cetățeanul se simte integrat în națiune şi nu în stat, precum ardeleanul. Nuanța aceasta diferențiază două concepții, dar nu două lumi. Regățenii sunt patrioți, ardelenii mai mult cetățeni. „Naționalismul lor este mai mult cetățenesc. În nici o provincie, democrația n-a fost mai pustiitoare ca în Ardeal“, conchide filosoful român.

Cioran trăia intens sentimentul dragostei de țară şi de limba maternă, exprimat de atâtea ori. Este edificator acest lucru, căci într-una dintre scrisorile către prietenul său Lucian Boz, autor al unei remarcabile lucrări despre Eminescu şi care trăia la Sidney, Cioran îşi arăta admirația față de patria sa şi de limba ei, când vine vorba de cuvântul „zglobiu“ pe care nu-l mai auzise de 50 de ani, şi care parcă-i descoperea o lume de care nu se poate despărți uşor.

Sau un alt amănunt. La un moment dat, Cioran spune: „iubesc istoria României cu o ură grea“. Este de observat că el explică sensul unor idei sau sentimente nu cu argumente, ci prin cuvinte contrarii, chiar antitetice. Ura grea trebuie tradusă ca un fel de gelozie, o iubire care merge până la ură şi chiar crimă, cu o mare pasiune, cu o iubire posesivă, şi dureroasă în acelaşi timp. Deci, folosirea antitezei este frecventă în scrisul său fără a fi sentimental sau ar fi vorba de nişte negații şi că el ar fi un fel de defetist.

Prin negații sau cuvinte contrarii, dacă vreți, el biciuia nişte rele, nişte neajunsuri, nişte insuficențe morale. Intenția era însă pozitivă. Dacă transpare cumva în opera lui Cioran ideea de negație a vieții, ea nu trebuie luată în sens *ad-litteram*, căci a fost un adept al vitalismului, dar nu al vitalismului biologic, de nuanță bergsoniană şi nici n-a fost un adept în sensul ahtierii după cât a mai rămas grabnică trecerea în fericirea nirvanică. Vitalismul său era o frământare cu rigorile istorice şi ale lutului acestei lumi acaparatoare în dauna fericirii paradisiace din care am căzut.

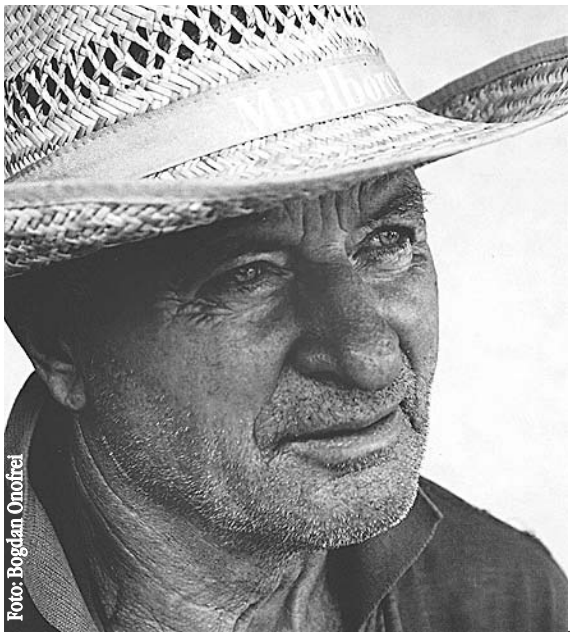
Foto: Bogdan Onofrei

Să fie oare această sfâşiere interioară şi această luptă cu viziunea ancorării într-un mesianism imperial, ca destin al neamului românesc, duse până la decepție, până la renunțare la viață? Văzînd că totul este ratat, că suntem un popor care ne frângem uşor coloana vertebrală şi ne lăsăm înşelați de himere, să fi renunțat Cioran la iubirea substanței care-i alcătuieşte ființa atât biologică, dar mai ales cea spirituală, la iubirea de neamul lui românesc?

Da şi nu. Pe deoparte, structura care nu tolerează şi sancționează, pe de altă parte realitatea imorală, deficitară a sfârşitului de mileniu în care trăim. Şi să nu uităm că Emil Cioran face parte din galeria marilor pesimişti şi sceptici: Schopenhauer, Nietzsche, deşi el se autocaracteriza a fi mai mult de nuanță dostoievskiană. Lui Cioran suferința îi dă o mare experiență de viață, dar îi dă mai ales un plus de conştiință a valorii sale şi o „excelență în Univers“, după cum se pronunță el apropiindu-se astfel de experiența lui Pascal şi de cea a lui Kierkegaard.

Astfel, el îşi găseşte sens vieții pe pământ. Într-un eseu numit „Revelațiile durerii“ arată textual că „destinul individual ca o realitate interioară, irațională şi imanentă nu se revelează decât în durere, că este singurul drum pozitiv de înțelegere lăuntrică a problemelor personale“. Cioran descoperă o funcție nouă a durerii. Dincolo de faptul că suferința are un „rol“ terapeutic, de ispăşire, de mântuire, filosoful îi atribuie şi funcția de revelație, de favorizare a unei cunoaşteri mai adânci a problemelor ce frământă viața noastră interioară. În acest sens sunt revelatoare experiențele lui Pascal, Kierkegaard, Dostoievski şi de ce nu ale medicului psihiatru şi filosofului Carl Gustav Jung.

Drama omului modern

Preocupat cu pasiune de ştiința antropologiei, în care studiul tipologiei este de prim rang, Cioran militează nu pentru o antropologie umanistă, în care omul este privit în mod abstract, rupt de realitățile sale sufleteşti şi care îl caracterizează eşalonat în decursul vieții sale istorice, ci pentru o antropologie

aşa-zisă tragică, în care sunt descrise toate stările lui cele mai dureroase, căci numai aşa putem înțelege esența şi destinul acestui om.

Cioran a făcut, de asemenea, o obsesie pentru „problematica omului rus". Într-adevăr un om pe al cărui suflet poți face foarte multe experiențe şi foarte multe observații din cauza acelei structuri ciudate care îl caracterizează şi care pendulează între ceva pozitiv şi ceva negativ, structură analizată foarte minuțios în momentele sale psihologice de către Dostoievski şi dezbătută filosofic de către Nicolai Berdiaev. Această tendință de pendulare de la o stare la alta, de natură ontologică, a fost denumită dedublare şi consecințele ei au fost dezastruoase, dramatice şi chiar apocaliptice.

Este vorba de experiența pe care a trăit-o sud-estul european aproape 50 de ani. În consecință, două lucruri trebuie să realizeze omul în decursul vieții sale: o conştiință istorică (Cioran spune că acest lucru l-a învățat de la Hegel) şi o conştiință de apartenență la transcendență, după spusele lui Iisus Christos, care a recomandat oamenilor: „Dați Cezarului ce este al Cezarului şi lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu".

Secretul vieții şi operei lui Emil Cioran stă în această uşurință cu care condensează toate gândurile şi trăirile în aforisme. El nu dezbate o problemă, pledând pentru ea cu argumentele necesare; el a frământat aceste lucruri în sufletul său, în mintea sa, în viața sa şi nouă ne redă aforistic numai rezultatul acestor dezbateri cu sine, concluziile la care a ajuns.

Aşadar, ca să-l înțelegem pe acest frământat – să-i înțelegem filosofia sa, trebuie neapărat să plecăm de la acel fapt de la care el a plecat: „Căderea în Cosmos", lucru care a marcat şi marchează destinul tragic al omului pe această planetă, căci el zice: „Fericirea noastră trebuie să înceapă de când ne-am convins de nonsensul acestei lumi". Prin urmare, regretul că am căzut din fericirea paradisiacă. Acest blam adus vieții de pe pământ îşi găseşte explicația tocmai în paradoxul căderii noastre în lume, în istorie, căci era bine în fericirea şi liniştea paradisiacă, iar în istorie e numai suferință şi durere.

Poate Cioran a sesizat şi el şi a trăit, ca şi Kierkegaard, drama omului modern, însingurat de el însuşi prin acelaşi exces de raționalism şi ştiințifism ce a dominat secolul al XIX-lea. Şi printr-o dureroasă experiență personală, va fi încercat să descopere în adâncurile ființei sale valori morale eterne de care are nevoie omul pentru ieşirea din prăpastia în care s-a prăbuşit viața sa.

Voința de putere, exprimată prin valori

Descoperirea lui Cioran este o problemă de gust, dar şi o problemă de înțelegere. Trebuie să ai în structura ta tendință, capacitatea de a înțelege oamenii setoşi de adevăr ca Dostoievski, Giovani Papini, Nietzsche, Pascal, Nae Ionescu, Kierkegaard, căci dacă nu ai ceva comun, structural cu ei, nu-i poți nici apropia, nici înțelege. Oamenii aceştia te incită, te farmecă, pentru că îți pun probleme, te fac să gândeşti şi îți cer atitudini, opinii, poziții, te fac să te războieşti cu tine, cu lumea şi cu neadevărul, cu superficialitatea şi cu ignoranța, pentru ca să te descoperi pe tine cel adevărat, lumea reală şi adevărată. De aceea, Cioran era citit în Occident de un public foarte larg – de toate culorile, de toate gradele, de pe toată gama de căutători şi indiferenți, de orientați şi debusolați, amăgiți şi dezamăgiți, încrezători şi sceptici. Şi aproape toți găseau soluții şi sugestii în opera lui, căci el se adresează sufletului omenesc, acelui suflet, mai ales, zbuciumat, care nu şi-a găsit încă liniştea şi certitudinea în această lume.

Mai este ceva. Cioran scria într-o limbă fermecătoare, folosind toate subtilitățile limbii române – pe care aproape nici o limbă nu le are –, o limbă capabilă să cuprindă cea mai variată gamă de sentimente omeneşti şi să exprime „dorul" după eternitate cu un farmec aproape de negăsit în altă limbă. Cioran a scris aproape toate cărțile sale, numeroase de altfel, în română şi cu greu a acceptat să-i fie traduse în franceză. Aceasta a făcut-o bunul său prieten Constantin Tocan, Cioran rămânând un mare scriitor român şi francez, deopotrivă.

Învolburat şi dionisiac, în stilul lui Nietzsche, Cioran nu vede o renaştere a culturii şi civilizației şi, mai ales, a valorii omului decât printr-o moarte, printr-o ardere a relelor acestei culturi şi civilizații, îndeosebi a racilelor morale care macină viața omului şi printr-o „schimbare la față" care să producă acel reviriment dorit, printr-un salt de la cultura minoră la cea majoră ca şi printr-un salt de la anistorie la istorie.

Deşi pledează pentru un destin imperial al omului, ca şi al neamului, Emil Cioran nu preconizează folosirea voinței de putere exprimată prin forță, ci prin valori morale – în care a crezut din tinerețe – şi mai ales printr-o desprindere de imponderabilele istoriei, ale momentului şi ale teluricului, pentru a restabili ordinea din care am căzut.

Pentru o istorie intelectuală a „Criterionului“

Valorizarea fenomenului criterionist constituie o necesitate de ordin cultural, în amplul proces de recuperare a unui segment important din cultura primei jumătăți a secolului XX, un fenomen de revigorare şi împrospătare a discursului intelectual şi a gândirii româneşti. După decembrie 1989, inițiativele bine articulate, demarate de seria nouă a „Jurnalului Literar“, în prelungirea preocupărilor mai vechi ale „Revistei de Istorie şi Teorie Literară“, în vederea constituirii unui proiect salutar şi necesar de readucere în prim plan a personalităților „generației 27“, merită a fi apreciate.

Constantin Mihai

Despre gruparea „Criterion“ există informații disparate în *Memoriile* lui Mircea Eliade, în *Jurnalul* lui Petru Comarnescu, în scrierile lui Mircea Vulcănescu, pentru a aminti doar câteva surse directe fundamentale, precum şi în încercările destul de firave, adesea inconsistente şi în marea lor majoritate ideologizate de abordare a acestui fenomen după 1989, lipsind sintezele unei asemenea istorii intelectuale *sui-generis*. Pe lângă sursele deja existente, dosarul unei viitoare istorii intelectuale a „Criterionului“ începe să capete amplitudine prin apariția lucrării *Mircea Vulcănescu – De la Nae Ionescu la Criterion* (Humanitas, 2003, 442 p.), ediție îngrijită de neobositul căutător de fervori intelectuale interbelice Marin Diaconu. Volumul de față – ne anunță îngrijitorul ediției – trebuie situat în continuarea celor trei tomuri apărute la Editura Eminescu, sub titlul general *Dimensiunea românească a existenței*, cu părțile: *Pentru o nouă spiritualitate filosofică* (1992, 1996); *Chipuri spirituale* (1995, 1996); *Către ființa spiritualității româneşti* (1996).

Gruparea „Criterion“, înființată în toamna anului 1932, cuprinde pe cei mai de seamă reprezentanți – elevi/discipoli – ai lui Nae Ionescu. Trebuie, de la bun început, făcută precizarea că nu toți criterioniştii sunt admiratori necondiționați ai lui Nae Ionescu – Eugen Ionescu, Petru Comarnescu, Ionel Jianu –, dar cu toții au ceva din personalitatea Magistrului. Deşi Nae Ionescu n-a scris cărțile pe care, prin dotarea sa cu totul excepțională, le-ar fi putut scrie, a dat viață acestei strălucite generații de intelectuali, criterioniştii „liberi pentru cultură“. Cu siguranță, roadele Şcolii sale, elevii şi discipolii săi – nu mai încape nici o minimă îndoială că Profesorul de logică şi metafizică de la Universitatea din Bucureşti a dat naştere unei Şcoli a gândirii şi a trăirii, replica românească a *Akademos*-ului platonician, în pofida opiniei celor care mai susțin şi astăzi, în detrimentul evidenței, că în interbelic nu a existat o Şcoală autentică de filosofie – reprezintă cărțile lui Nae Ionescu de logică, mistică şi metafizică, în forma lor pură şi vie.

„Criterionul“ constituia un cadru veritabil al dezbaterii intelectuale, academice – aceasta fiind intenția fondării sale –, oferind tuturor conferențiarilor de diverse orientări ideologico-culturale posibilitatea de a purta o reală discuție. Ceea ce lipsea mediului cultural românesc, dialogul sau modalitatea de a participa la symposium, era împlinit de gruparea „Criterion“. Modelul de polemică publică elegantă, erudită, bazată pe dimensiunea pregnantă a spiritului critic, a gândirii în continuuă combustie, a originalității, propus de criterioniști trebuie reintrodus în spațiul cultural românesc actual, dominat de amatorisme şi veleitarisme.

În cadrul conferințelor „Criterionului“ de la Fundația Universitară Carol I se abordau diverse probleme culturale şi ideologice, precum şi personalități compozite: Gide, Chaplin, Lenin, Freud, Mussolini, Gandhi, Maritain ş.a. La aceste simpozioane, participau conferențiari de toate nuanțele ideologice de la socialiştii Lucrețiu Pătrăşcanu şi Bellu Silber până la Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, George Racoveanu, Paul Sterian, Stelian Mateescu, Petre Țuțea, Nae Ionescu, Mihail Polihroniade ş.a. Din nefericire, gruparea „Criterion“ s-a destrămat în 1934 din cauza acutizării unor dispute ideologice între unii membri, a unor inadecvări care deveniseră pregnante. Un proiect cultural care a început minunat s-a sfârşit lamentabil, cazând în capcana ideologicului.

Cheia hermeneutică a acestui fenomen complex, de o profunzime şi de o emulație admirabile – unic în istoria intelectuală a României moderne – este Nae Io-

nescu, fără de care înțelegerea criterionismului devine practic imposibilă. El constituie piatra de hotar în comprehensiunea acestui fenomen, nodul gordian în jurul căruia gravitează toate sensurile generației 27. Cine nu îl înțelege pe Nae Ionescu nu va putea înțelege niciodată generația pe care cu succes a format-o. Prin urmare, de la Nae Ionescu trebuie plecat nu numai în înțelegerea „Criterionului", ci şi în valorificarea Şcolii sale. Nu întâmplător, Marin Diaconu a intitulat, într-un mod revelator, volumul *De la Nae Ionescu la Criterion*, sugerând explicit presupoziția fundamentală de la care trebuie să pornească exegeza criterionismului.

O manifestare a „generației 27"

O altă precizare importantă priveşte definirea „Criterionului" ca o manifestare specifică a ceea ce în mod convențional numim „generația 27" , în plan cultural, spiritual.

În volumul editat de Marin Diaconu sunt incluse câteva schițe interesante, scheme funcționale despre „Cursul de filosofie a religiei" (1925-1926), ținut de Nae Ionescu, precum şi note pentru un posibil comentariu asupra „Gândirii filosofice a domnului Nae Ionescu", realizate de Mircea Vulcănescu, ca răspuns la atacurile concertate, venite din partea cercului de pozitivişti şi raționalişti din jurul lui Constantin Rădulescu-Motru la adresa activității ştiințifice a lui Nae Ionescu. Un text captivant al lui Vulcănescu este „Nevoia de unitate a spiritului meu mi-a impus sinteza. Între Dimitrie Gusti şi Nae Ionescu", text care explică poziția filosofului şi sociologului, aflat sub înrâurirea directă a celor doi Profesori: Gusti apreciat pentru dimensiunea „tehnicistă", din perspectiva metodologiei specializării, în timp ce Nae Ionescu este apreciat pentru „pedeagogia negativă", pentru modul său de a stimula gândirea vie şi originală, de a-l pune pe fiecare într-o cercetare permanentă a gândului, de căutare a echilibrului interior.

În calitatea sa de lider al generației – împreună cu Petru Comarnescu fondează gruparea „Criterion" –, Mircea Vulcănescu dezbate o problemă de o actualitate stringentă în perioada interbelică, şi anume conceptul de generație. Într-un faimos articol „Generație" din 15 noiembrie-1 decembrie 1934 al revistei „Criterion", el ajunge la o conceptualizare a acestei noțiuni, oferind un tablou general al ideii de generație, cu accentul pe câteva trăsături distinctive ale fiecăreia dintre ele. Astfel, pentru generația 27, regăsim ca trăsături, în plan spiritual: „misticismul ortodox"; „umanismul neoclasic"; „agonia" şi „negativismul"; în plan politic: „naționalismul integral", „comunismul marxist", iar în planul relației dintre spiritual şi politic: „izolarea", „activismul prin disperare" şi „istorismul prin resemnare".

Conferința lui Mircea Vulcănescu despre „Idolul Lenin" punctează aspectele fundamentale ale teoriei leniniste, creionând profilul liderului bolşevic. După stabilirea unei subtile distincții la nivel conceptual între idol şi mit, Vulcănescu se concentrează asupra resorturilor intime ale figurii lui Lenin, verificând validitatea teoriei leninismului.

„Cercetarea în symposion a idolilor unei vremi e în acelaşi timp mijloc de coordonare a ideilor şi mijloc de cunoaştere de sine" (op. cit., p.274). Concluzia la care ajunge Vulcănescu se referă la faptul că, deşi teoria leninistă are defecte majore, metoda are calități prin „reuşita leninismului în atac şi în apărare". O critică a leninismului pe care doar un spirit pătrunzător de talia lui Mircea Vulcănescu o putea face demonstrează unitatea în diversitate a dezbateriilor organizate de „Criterion". La cel de-al IV-lea simpozion despre „Idoli" organizat de Asociația „Criterion", care a avut loc pe 3 noiembrie 1932, s-a pus în discuție Mussolini. Mihail Polihroniade, cel care a deschis simpozionul, s-a ocupat de realitatea politică a fascismului italian şi de personalitatea pe care acesta o întrupează. H.H. Stahl propune o perspectivă sociologică în abordarea fascismului care apare ca o „tentativă disperată a burgheziei de a face față disoluției statului burghez".

Conferințele „Criterionului" se remarcau atât prin varietatea subiectelor tratate, cât mai ales prin prezența unor personalități care ridicau nivelul intelectual al dezbaterilor. Petre Țuțea îşi aminteşte de o conferință de excepție de la Institutul Francez a lui Nae Ionescu despre Calvin, în ciclul închinat Renaşterii franceze, în care Vulcănescu a vorbit despre Rabelais. Țuțea spunea că Nae Ionescu era cel mai interesant dintre conferențiarii Criterionului, o inteligență ieşită din comun.

Volumul îngrijit de Marin Diaconu umple un gol din dosarul grupării „Criterion", contribuind la o mai bună circumscriere a fenomenului şi la o percepție mai justă. Publicistica vulcănesciană din acest volum poate fi plasată alături de „Itinerariu spiritual" al lui Eliade, dând seama de complexitatea profilului generației lor.

Petru Comarnescu nota în *Jurnalul* său din 1931-1937: „Povestea Criterionului este lungă şi nu pot însemna aici decât prea puțin. Multe le-am uitat, nenotând la timp, altele mă scârbesc să le consemn, altele cer o dezvoltare şi explicații pe care, de asemenea, nu am răgazul de a le trece aici. Dacă aş scrie o carte despre meritele generației mele, activitatea din toamna 1932 a Asociației de arte, litere şi filosofie Criterion ar merita multe capitole".

Pe urmele Zeului

Pe una din cele trei tăblițe de lut, descoperite în județul Alba, la Tărtăria, în 1961 (datând din 5500-5000 î.e.n.) apare incizat (sau excizat?) numele unui Zeu local, şane/şaue. Noi îl considerăm a fi o variantă a numelui Zeului geților-sciți (nord-dunăreni) Shaoreoro *(unul şi acelaşi cu* Apollo*), ale cărui urme le găsim în multe denumiri din diferite zone ale țării: Munții* Şureanu*, în toponime ca:* şauaeu*,* şăulia*,* şăuleşti*,* şieu/şaeu*,* şăuşa *etc. (din Ardeal).*

Prof. Tudora Patrichi

Shaoreoro a fost ignorat, ca „«piatra» din noroiul drumurilor", sau poate a rămas necunoscut. Îl putem reconstitui şi din denumirile *Rarău* (munte în Moldova), *Rariu-Păcurariu* (ciobănaşul dintr-o variantă a „Mioriței"); *Rareş* (ca nume de persoană), *Auraş-Păcuraş* (invocat în descântecul pentru scos apa din urechi); *Reloi, Zâurel de Zâuă* (= Ziu-Rel, din refrenele colindelor), rămas în interjecția „zău" sau în compusul „Zău-aşa". Un Zeu războinic, numit Ziu, l-am identificat în mitologia germană. Din formele *Aureru/Aurelu* a derivat adverbul „aorea". Îi intuim prezența Zeului în denumirea Munților *Caraiman*. Cuvântul cu etimologie necunoscută *haraiman* (regăsibil şi în *Caraorman*, din Dobrogea), având sensurile: „gălăgie", „tărăboi", „zarvă", evocă un Zeu al furtunii, al tunetului. Sub forma *Zebeleizis* sau, poate, *Zabeleiu*, ca Zeu al fulgerului, apare mai târziu. La traci, avea forma *Zbelsurdos*. În toponimul *Şarul Dornei* şi în hidronimul *Neagra Şarului*, cuvântul *şar* = „linie", „dungă", „firul apei", /"culoare", /„piatră-vânătă", „cretă roşie" etc. Este o altă realitate lingvistică, amintind de Zeul fulgerului. Cuvântul *sar* are sensul de *„apă"*. Între apă şi Focul Divin/Fulger există o relație mai greu de decriptat. Un alt *sar* se referă la un „vas de bucătărie". Şi denumirea *Ceahlăului* ascunde numele Zeului. Interjecția „ceală" = „la dreapta" e un rest dintr-o invocație sau indică principiul masculin, una din cele „trei inimi de zmeu" (cea „sângerată"), una din cele trei ipostaze ale „calului" („roşu de-nfocatu") – *curentul subtil* (în esoterism). Printr-o metateză şi prin adăugarea celor doi *M* (cu accepția „cel mare"/„marele"), din numele Zeului a derivat denumirea țării *Maramureşului*: (M)ara(M)ureşu < ŞU/ARA/URE – ŞUARAREU. „Maramureş" este cuvânt compus în limba română; secvențele acestuia constituie nume de ape: *Mara* şi *Mureş*.

Shaoreoro corespunde, ca atribute, cu galicul/celticul Teutates, cu germanicul *Lodhurr* / (*Theuthates*), cu *Airyaman*, înlocuit cu *Sraosha* de către *Zarathustra* (arhaic Zeu al furtunii la iranieni), cu grecul *Ares*, ipostază a lui *Zeus*, cu *Thot / Hermes*, la egipteni. La noi, *Sarmis / Armis-Ion* atestă o tradiție hermetică şi este conservat în denumirea *Sarmizegetusa*; cu forma *Shamash*, Zeu al fulgerului, apare la babilonieni. Interesant ca nume, Salvatorul Lumii, la sfârşitul veacurilor, va fi *Saoshyant*, încarnarea sau fiul lui Zarathustra (cum spune tradiția). Epitetul de *„Zeu al furtunii"* / al „războiului" ține de *capacitatea creatoare* a Entității Divine.

Shaoreoro are, de asemenea, atributele iranianului *Khshathria Vairya* = „puterea" şi este simbolul *„Împărăției Zeului"*, al *„ținutului celor drepți"*, reprezentând „o sublimare a forței războinice, dirijate înspre efortul şi victoria în lupta mistică". A fost conceput de Zarathustra. „Împărăția Zeului" sau *„Imperiul ideal"* avea denumirea, la iranieni, de *Shahrevar*, derivat din Khshathria Vairya. Shahrevar era unul din cei 7 Arhangheli şi reprezenta „maiestatea lui *Ahura Mazda*". *Aplu* avea ca număr magic pe 7, ca şi *Daina*. În religia creştină, *Arhanghelul Mihail* este *„fața"* lui *Hristos*. Preoților/regilor geto-daci li s-a dat „puterea supraomenească", AION-ul (stare de Suflet Universal, reflectată în Sufletul individual) pentru a îndeplini funcția regală. A devenit loc comun ideea că geții dețineau ştiința de a deveni nemuritori. Shaoreoro reprezenta acea putere şi maiestatea Zeului al cărui nume îl considerăm a fi cel al enigmaticului *LER-ÎMPĂRAT* din colinde şi din basme. S-a spus că secvența Ler (*REL / RER*) s-ar putea să fie un *mitologem*: „element mitologic prim, unitate indivizibilă

din structura unui mit". Într-un basm se vorbeşte despre *„Curțile lui Ler-Împărat"*, sintagmă care traduce, spunem noi, denumirea de *„Vechea țară a Zeilor"*, cu înțelesul de *„Energie Cosmică Universală şi creatoare"* sau *Daksha*. Există probabilitatea ca „Ler" să fi avut sensurile de „ținut", „loc", nu definind un spațiu, ci, mai curând, referindu-se la atemporalitatea primordială. Ler este numit şi *„DOMNUL DE ROUĂ"*, simbol al regenerării şi al salvării Sufletului. Este *Graiul Divin/Logosul,* forța divină a lumii. „Roua se naşte din acordul perfect, cântat pe cele 4 corzi ale lăutei" / lirei / harpei/ cobzei (cei 4 *centri subtili* din microcosmosul uman; pentru alte tradiții: 7/9 centri, sau 12 la nivel macrocosmic). „Roua" realizează „unirea dintre Cer şi Pământ", este *Apa-Mamă*, *Forța Vitală Cosmică*:

„Lerui Leo
La munți ninge, plouă
Lerui Leo,
La şes pică rouă.
Roua strânsu-mi-s-a,
Din ea faptu-mi-s-a
De-un lac iezărel."

Forma *şalerui* (păstrată şi în interjecția „şaoleu" („şaoleo"/ „aoleu"), de la care a derivat verbul „a aoli") seamănă foarte mult cu numele Zeului. Acesta conține sugestii onomatopeice; *Sha* indică apariția fulgerului, *revelație de natură vibratorie*, semn al prezenței Zeului, iar *oreoro* imită zgomotul tunetului, *revelație sonoră a Divinului*. „Sha" („şa" / „sa") poate sugera procesul de expirație – *Suflul Zeului* – urmat de *însuflețirea Lumii*, realitate cuprinsă în partea a doua a numelui: „oreoro" – energia eterică = *Sfântul Duh*? Egiptenii aveau un Zeu al atmosferei, *Shu* (înaintea acestuia fusese perechea *Heh – Neheh* = *„infinitul"*, *„eternitatea"* / *„oceanul primordial"*). La geții-sciți (nord-dunăreni) mai exista o divinitate războinică *Wayuka*, simbolizată prin *vânt*, care păzea trecerea între lumea celor vii şi lumea celor morți, ipostază feminină a Zeului, o Persefonă. În folclorul nostru, e menționat un demon al morții, numit *Vij*.

În refrenul *Lerului-Mărului*, elementul prim „Ler" apare ca un component al narațiunii mitologice despre Aplu = „cu mărul" – specificare pentru *„Arborele Lumii"*. În alt colind, descoperim secvența *Lerului-Leo*. „Leul", cuvânt cu etimologie necunoscută, este şi denumirea Constelației. Poate că în *Era Leului* s-au petrecut evenimente deosebite în ordine astral-divină şi, implicit, în plan uman, microcosmic, dacă au rămas ecouri evidente în colinde. Leul, ca simbol, reprezintă regalitatea. Shaoreoro, ca „față" a lui Ler, deținea „puterea divinizată", regalitatea magică, suveranitatea. La egipteni, *Re*, cu varianta *Ra*, era sigur un mitologem, corespondentul lui Ler, care a intrat apoi în componența numelor unor zei: Ammon-Re, Hnum-Re. *Marea Zeiță* – Mama tuturor zeilor – struneşte „Leul", ținându-l de coamă şi de coadă – alegorie (hermetică) prezentă în grupul statuar de mici dimensiuni, din aur, descoperit lângă Pietroasa şi descris de Nicolae Densuşianu. Obiectul era alcătuit din 4 personaje: Mama Zeilor, băiatul, fata şi Leul (=canalul subtil central – Suşumna?). În religia creştină, Marea Zeiță devine *Sfânta Marie Mare*.

În formula *Leroinda*, ultima parte are similitudini cu numele Zeului vedic *Indra*, „călăuza triburilor arice, care au invadat India", şi are înțelesurile: „putere", „virilitate", „înflăcăratul", „mâniosul". Era numit *Indha* = „cel care trezeşte", „cel care aprinde", sau Hari = „blondul" (Soarele = Haraiman/Caraiman, de la noi?). Solstițiul de vară (*Ianua Inferni*) se numea *Indradvaja* = „Ziua victoriei lui Indra". La noi e sărbătoarea de *Sânziene/Drăgaica* – apogeul luminii fizice, sau „Naşterea Sfântului Ioan Botezătorul", ca sărbătoare creştină, urmată de „Sfinții Apostoli Petru şi Pavel". Sfântul Petru este deținătorul „cheilor", ca şi *Ianus*. (= Apollo – Dianna = „Arborele Lumii"). În Iran, Indra apărea ca *Indar*, fiind considerat „cel mai războinic dintre zei". Lui Indra i se sacrificau cai. În ritualul consacrat Zeului şaue se pomeneşte de 10 cai. Pentru a ajunge să cucerească „Cerul" Zeului, un rege trebuia să efectueze 100 de ritualuri de „sacrificiu al calului" (al trupului?) pentru „a dărâma" tronul ceresc al lui Indra. În dicționarele noastre, există cuvântul *calendroi/calindroi*, cu rezonanță ciudată, cu etimologie necunoscută, însemnând: „poznaş", „ştrengar", „berbant", „vagabond", „om sărac" etc. În acest substantiv, se disting cuvintele *Cal* şi *Indroi*.

La realizarea „Marii Opere", în tradiția hermetică, se ajunge prin „uciderea" demonului / balaurului / zmeului, adică prin sacrificiul de sine. Shaoreoro/Aplu şi Indra erau *Zei – Arcaşi Supremi*: Logosul/Cuvântul Divin, care acționează asupra corpului şi a mentalului pentru a se atinge un ideal spiritual. Colindele vechi despre *Dulf* (Duf/Dof/Dorf = „delfin", atribut al lui Apollo, al Dianei şi al Demetrei), mâncător de mere (*negre*, *roşii*, *de aur*), au ca erou pe *Ion/Niță/Nicoară* (înlocuit de Nicolae, în calendarul creştin), erou care se luptă cu acest locuitor al „Mării", îl săgetează sau cade la învoială cu el, în schimbul realizării spirituale:

„Stăi, nu mă lovi,
Că ți-oi trebui.
În brațe te-oi lua,
şi te-oi ridica
Sus la Garalim,
şi ți-oi dărui
Cerul cu stelele;
şi te-oi coborî
Jos la Garalim
şi ți-oi dărui
Norodu cu Pământu..."

Personajul fabulos, la fel de enigmatic precum Ler, e văzut, uneori, ca un „balaur" în care eroul găseşte, după ce îl săgetează, „doi rărunchi de leu/trei inimi de zmeu". Cuvântul *„rărunchi"* (existent şi în expresia „a ofta *din toți rărunchii*" = „din adânc"), cu atributul „de leu", este semnul *TRADIȚIEI PRIMORDIALE*. Epoca Dulfului reprezintă Tradiția derivată, ulterioară celei dintâi. Despre inimi se spune: „Una-i a*sudată*; / alta-i a*spumată*, / trea-i *sângerată*", ca şi „calul" lui Sân Nicoară, în cele trei ipostaze, din alt colind: „*dalbu*-i de-asudatu, / *negru*-i de-nspumatu, / *roşu* de-nfocatu". Versurile de mai sus conțin indicații precise, tehnice, în „munca de Hercule" pentru trezirea „leului adormit".

Dulful are „o sor' mai mică". Ler-Împărat avea o fiică nemuritoare şi veşnic tânără, pe Inia Dinia, însoțită de *12 Zâne*, la fel de frumoase, simbolizând divinități cu domiciliul astral în cele 12 Constelații Circumpolare. („Tăind pe înecarea cirezilor agreste", din Cercul Zodiacal, „un joc secund mai pur", îl asimțim pe *DUMNEZEU TANGENT*). Inia Dinia (pietrificată în formele adverbiale *„dănăoară"*, *„deneoarile"*, *„adinioarea"*, *„dinioarea"*), este aceeaşi cu *Hora* = Cora / *Corinda*, *Haida* (identificabilă azi în interjecția „haida"/"haide", „ai" sau în compusul *haidade*. *De* se referea la calitatea de „Zeu", astăzi – interjecție, dar a rămas şi ca formă pronominală, cu etimologie necunoscută, cu sensul „care", în limba actuală. „Haida" poate fi o formă înrudită cu *Hebe*, ipostază a *Herei*. Posibile variante ar mai fi: *Hoisa* / *Hăisa*, simplu: *Iza* (nume de apă), rămase şi în interjecția „hăisa" = „la stânga" (echivalentul principiului feminin, curentului subtil / „zmeului" / „calului" alb). Secvențele *ha*, *hă*, *ho* / *hoi* pot fi interpretate şi ca formule imperative primordiale, a căror forță a declanşat *Creația*. Interjecțiile erau componente ale *LIMBII NATURALE*, numită şi *siriacă*, *adamică*, *primordială*, dată de Dumnezeu Omului Primordial (AION, fiul Corei). Nu întâmplător, avem oronimul *OMU* în Bucegi. Formele „Hoisa", „Hăisa", presupuse doar, au echivalente atestate ca *Ortoisa*, perechea lui *Ortoman*, *Artemisa* – *Daina* / *Diana*, similară *Korei* = „fiica" Demetrei, devenită *Sfânta Marie Mică* în creştinism. La geți, *cor* (*Corio?*) însemna *„inimă"* / „suflet"? Lucrurile se leagă: în practica Misterelor Eleusine, Kore era simbolul Sufletului căzut (coborât) în temnița lui Hades (iernii, întunericului). Pornind de la secvența *„Haida-Ler"* avem elementele unei mitologii astral-divine: vorbim de Axa Leu-Vărsător, de *Era Leului*. Dulful şi sora/mireasa țin de ritualul de salvare a sufletului individual. Iată un alt fragment de colind despre Dulf, intitulat de către culegător „Voinic ce prinde Dulful":

„Ostrovene, *merişi negre*,
Măr'lui *merişor de aur*,
Născutu şi mi-a crescut
Măr'lui merişor de aur
De-un *merişor roşior*,
Face mer'le
'n toate ver'le,
Dar le face,
Nu le coace,
Dar de ce nu mi le coace?
Din pricina unui Dulf."

Tradiția spune că de la Ler-Împărat au început colindele; în plan esoteric, a început practica ritualurilor soteriologice. Perioada evocată se poate să fi fost cuprinsă între 10800 şi 8600 î.e.n.

Crăciunul, sărbătoare a Crăcilor, presupunea, în principal, lovirea ritmică a celor colindați cu ramuri de măr înflorit pentru a îmbuna *Spiritele Strămoşilor*, ale *Albilor*, (*Dalbii Pribegi*), care veghează ca puterea Soarelui să nu scadă în preajma solstițiului de iarnă (*Ianua Coeli*), mai târziu, sărbătoarea Soarelui neînvins – Mithra. În multe refrene, apare formula „Colindăm, Doamne, colin(d)", în care am sesizat cuvântul cu etimologie necunoscută *colin* = „cracă... crescută direct din rădăcină" (rădăcina „Arborelui Lumii"?) şi atunci, *colindă* = *„colin dă"*?, iar colindăm = „colin dăm"?

Cealaltă denumire – *corinda* – ar fi putut proveni dintr-un *Cor Inda*/Hora Inda? *Hora* era şi zeiță a ritmului cosmic. Este aceeaşi Inia Dinia – aspectul „feminin" al Zeului – *Ileana Cosânzeana*, / *Floarea-Florilor*, despre care se spunea: „Din cosiță *ruja*-i cântă, / *Nouă-mpărății* ascultă". Prin anagramare, din cuvântul „Dinia" se obține *India*, *Inda*, pe care le putem pune în relație cu *Eden* sau cu persanul *Edin*

= „Paradis“. *„Mănăstirea Calu Gastru“* din *„Nedeea Cetate“* „într-un pai reazămă, / într-un păr spânzură“. Aici locuieşte Inia Dinia! La *Poarta /PUNTEA RAIULUI*, „cât firuţu părului“ stă Maica Domnului. Cor Inda“ să fi însemnat „Inima Diniei“ („a inimii/sufletului cetate“?) sau a fost un singur cuvânt cu sensurile: *însuflețire*, *înviere*, sinonime cu *Lerinda*? Le simțim ca pe niște derivate deverbale, mai ales când scandăm: „Corinda, corinda...“ (un alt refren de colind).

Sintagma *Hoi Leroi / Lerui Ler* poate fi rescrisă sub forma *Ho Ilero / Ileru Iler*, în care *iler* e sinonim cu „pojar“, *„coriu“* (boală a copilăriei, însoțită de înroşirea pielii şi de febră). Iler = Inda cel coriu (înflăcărat / roşu?). Formula făcea parte, probabil, dintr-un descântec pentru alungarea coriului, ilerului şi, de aici, să fi rămas expresia „i-a trecut (i)lerul“. (Unii cercetători traduc „ler“ prin timp).

Sara de Crăciun, aşa cum ne-o spun textele, e atunci când „vine Marea cât de mare“, când vine Lerul (la celți, *Ler* = „marea“). Marea „o adună-un bour sur“, adică Polul / Aplu, „cu cornile de taur“ (d-aur). Bourul a fost animal emblematic pentru protoistoria noastră. *Ursa Mare* era numită şi *Taur*, dar şi *Zodia Polului*, al cărei hieroglif era litera *G*, semn al mişcării, al devenirii, al renaşterii spirituale. Poporul *get* a trăit sub *Ursa* numită *Getică* (Plaustrum Geticum = Carul Getic).

Colindele vechi se mai numesc şi *hore*. Colindătorii horeau/coreau, lovind cu crengute de măr/ de mălin/ de colin/ de iederă /de alun/ (*corylus* / *corulus*). Hora, zeița arhaică a tinereții şi a ritmului cosmic, trebuia îmblânzită prin horire ca să-ți deschidă „Porțile“, să te înscrii în ritmurile Universului pentru a avea acces la atemporalitatea primordială: tehnică magică de Salvare a Esenței lui Dumnezeu din noi, „AION-ul care moare în fiecare an, înviind după solstițiu“, şi care era celebrat la 6 ianuarie. La 7 ianuarie, e sărbătoarea creştină „Soborul Sfântului Prooroc Ioan Botezătorul“...

Horitul menținea o cadență, dată de succesiunea coreilor/horeilor (troheilor), ritm care contribuia la dezrobirea Luminii din Întuneric. Grecii au împrumutat cunoştințele despre versificație (poezie) şi muzică de la strămoşii noştri pelasgo-geți.

În loc de concluzii, vom spune că ramurile/frunzele/florile dalbe, numite în refrene, nu erau alese la întâmplare. Țineau, probabil, de momente (etape/ trepte), evocate în ritual. Florile de măr apar cel mai des numite şi sunt simbolul realizării „Marii Opere“, triumful *Luminii Spirituale*. În versurile „Linu-i lin şi iară lin/ *Bate vântul câtilin* / Frunză verde de mălin“ şi în secvența „Viță verde iadăra“, mălinul şi iedera erau legate de simbolismul lumii subpământene, de Întuneric şi de moarte („Căderea“ Sufletului în „Tenebre“). Vântul care bate „câtilin“ e o specificare a *„Suflului Persefonei“* (Kore) din practica Marilor Misterii Eleusine.

„Creanga de Aur“ este similară colinului care deschidea „porți“. Colin dăm în cele 9 „flori“, până la cea din urmă – şi cea mai frumoasă – *Floarea Florilor*, Inia Dinia în Mănăstirea „Calu Gastru“ din „Nedeea-Cetate“. Mai sus, pe vârful unor munți, sacerdoți ai *„Misteriilor Polului“*, purtând „goga“ lui AION, invocau „puterea“ ZEULUI de pe vremea când „Nedeea“ era „la suprafața pământului“.

Foto: Bogdan Onofrei

Modelele seduc, modelele se duc...

De un timp parcă mi-e ruşine că sunt ieşean. Nu credeam că voi ajunge să afirm aşa ceva, dar un şir de evenimente m-a determinat să am aşa sentimente.

Richard Constantinescu

„Conferințele *Cuvântul*" organizate de către distinsul critic literar Mircea Martin poposeau în Iaşi. Afişe puține, realizate şi plasate tardiv în locuri nesemnificative din punct de vedere al vizionării lor de cât mai multă lume (în timp ce nonevenimentul este intens mediatizat), au făcut din ceea ce trebuia să fie un eveniment, atât prin cei care conferențiau – Octavian Paler şi Andrei Ionescu – cât şi prin tema propusă „Don Quijote şi donqujotismul", o întâlnire obişnuită, ca de cenaclu, la care abia dacă erau prezente douăzeci de persoane. După o călătorie de şase ore cu trenul şi mai ales după un recent traumatism care s-a soldat cu imobilizarea în gips a mâinii drepte, Octavian Paler a ajuns la Iaşi. Organizatorii nu i-au acordat o minimă atenție, lăsîndu-şi să-şi toarne singur apă în pahar cu mîna beteagă. În plus, a fost în numeroase rânduri întrerupt în timpul prelegerii sale către *grupul permanent vesel-obosit al pogorenilor purtători de talangă* (scriitori, dar mulți!) şi mai ales atunci când a dorit să răspundă unor întrebări adresate din public. Dacă totuşi Octavian Paler a reuşit să-şi ducă la final conferința printre comentariile *băştinaşilor*, în schimb, marele hispanist Andrei Ionescu nici două fraze n-a putut să rostească, deoarece *grupul* (conspirație a mediocrității) a acționat vehement *talanga Junimii* simțindu-se parcă umilit de superioritatea discursului acestuia. *Butoaiele goale sună cel mai tare...*

Purtătorii de talangă

Anul acesta, la „Zilele Bojdeucii" avea să fie invitată o personalitate de prim rang a spațiului cultural european, C.D. Zeletin, primul traducător în limba română al operei poetice complete a lui Michelangelo şi al „Florilor răului" (cea dintâi versiune românească integrală a unui singur traducător), prozator, eseist, istoric al medicinei, genealogist, epigramist, biofizician, profesor universitar, cercetător în domenii diverse ale medicinei (menționăm aici doar implicarea sa în proiectul „Apolo – 16" pentru care a fost premiat de către statul german). Un asemenea om merita măcar să fie aşteptat de cineva la gară, sau să fie condus de la hotel la Bojdeucă. În fine, să spunem că gazdele erau ocupate cu organizarea concursului de desene pe asfalt ale copiilor, dar chiar şi în biroul directorului complexului muzeal, profesorul Zeletin a fost tratat cu aceeaşi indiferență de până atunci. În timp ce profesorul vorbea de Petrarca, au sosit câțiva membrii ai *grupului purtător de talangă* (regizori ai provocării dezordinii), tot veseli, care de atâta cantitate de poezie cât înglobau nici nu au observat cine era la masa la care tocmai se aşezaseră – miopia de caracter a intelectualilor ieşeni! „Ich Kneipe diese Nacht! Scllte ich meinen weg nicht mehr finden so befestigen Sie mir gefl. Diesen Zettel im Knopfloch und SENDEN MICH HEIM Name... Wohung..." („Astă noapte fac chef! Dacă din întâmplare voi rătăci drumul, atârnați-mi acest carton la butonieră şi trimeteți-mă acasă. Numele.... Adresa..."). Aceste cuvinte erau scrise pe nişte cartoane pătrate ce se vindeau la prețul de 5 fenigi bucata la papetării studenților, de la sfârşitul sec. al XIX-lea din Iena – Germania, ce obişnuiau să chefuiască noaptea; aveau o gaură prin care se trecea un şiret cu care se puteau atârna de butonieră. Cam astfel de cartonaşe ar trebui să se găsească astăzi în papetăriile Iaşului pentru a fi achiziționate de către scriitorii locali. Nu de alta, dar poate din greşeală mai este dus câte unul spre dimineață nu la draga lui soție, ci la amantă şi-i deschide chiar soțul care nu va ține cont că-i *marele scriitor* şi-i va îndrepta cifoza (curbura bine formată şi întreținută, înainte de... şi post..., deoarece plecăciunea i-a prins bine mereu!).

„Boierul minții" față cu ne-simțitorii

Mai amintesc un episod la care am asistat, de data aceasta în campania electorală pentru alegerile lo-

cale de anul trecut. Academicianul Constantin Bălăceanu-Stolnici a fost invitat pentru a înmâna un premiu pentru poezie poetului Emil Brumaru. Cel care oferea premiul, un patron-candidat pentru Palatul Roznovanu (care până în acel moment nici nu auzise de poet), l-a folosit pe profesor doar pentru imagine, iar după ce a oferit premiul l-a abandonat pe prof. dr. Bălăceanu-Stolnici într-un colț de unde acesta privea stingher spre grupurile înbuibaților urbei, care nu se impun, vorba unui personaj interbelic, „decât prin pălăria cât roata şi lavaliera anahronică". Abandonat, dl Constantin Bălăceanu-Stolnici s-a strecurat uşor printre ei, neobservat, şi a părăsit impunătoarea clădire aleasă parcă intenționat de candidat pentru a-şi demonstra puterea (financiară) şi influența sa.

Calea către noi înşine

Am fost prezent lunile trecute în Iaşi la lansarea unei lucrării de tehnică operatorie oftalmologică, desfăşurată într-un loc ce se doreşte a fi reprezentativ pentru „capitala culturală a țării", *Anticariatul G.* Personal am fost surprins de această alegere, dat fiind faptul că era vorba de o carte nouă care ar fi meritat a fi prezentată într-o librărie, dacă nu undeva în apropierea Universității de Medicină. Aş putea fi acuzat de maliţiozitate pentru că un anticariat poate fi considerat un spațiu al culturii în general, potrivit pentru astfel de evenimente. Da, dar când se vorbeşte despre chirurgia ochiului, nu ştiu dacă s-ar preta ca la o manifestare de ținută să te trezeşti în brațe cu o pisică, sau ca de încălțările vorbitorilor să tragă cu ardoare ba un câine, ba altă pisică...

Ar trebui să fim mai selectivi şi să ne reîntoarcem la principiile axiologice care au existat odinioară în rândul profesiunii medicale; să nu aruncăm şi medicina în „pulberea măruntă a cotidianului".

Am asistat în cazul despre care vă povestesc la o subintelectualitate a discursului; recenzor în afara domeniului, abundență de mulțumiri şi de elogii la adresa gazdei, încât credeam că mă aflu la sărbătorirea acesteia; un editor care nu a făcut altceva decât de a se văieta de lipsa unui program nou de tehnoredactare, de cât de greu i-a fost să finalizeze cartea. Cartea ajunsese ceva secundar, figura centrală a întâlnirii devenise *marele maestru*; despre lucrare s-a amintit în două trei fraze, restul fiind ocupat de monologul acaparant al gazdei, saturat cu povestiri personale. Singura legătură cu domeniul căruia îi aparținea lucrarea, oftalmologia, a fost făcută de către amfitrion, prin excursul acestuia în viața sa ca pacient permanent a diverse servicii de oftalmologie din țară şi prezentarea „concepției" sale privind anumite metode terapeutice. În rest, povestea vieții, cu iubirile, prieteniile (printre care şi cea a lui Umberto Eco, „cu care ieşeam la un şpriț când venea în România"!), pasiunile şi regretele sale, printre aceste regrete înscriindu-se şi acela de a nu fi avut timp să lectureze cartea pentru a o prezenta, în calitatea sa de „oftalmolog", dobândită în ani şi ani de exercitare a profesiei de... pacient! O asistență fermecată de Maestrul anticar devenit *spiritus rector* al întâlnirii. Să mai spun de „privilegiul" pe care l-au avut autorii cărții de a continua şirul lansărilor de carte ştiințifică în cadrul *Anticariatului G.* inițiat de o carte precum cea despre „Tranşarea porcilor"?

„Faptul care trebuie însă, să ne dea de gândit mai mult, este că studenții de astăzi şi chiar doctoranzii noştri, nu posedă cărți. Chiar medicii în marea majoritate a cazurilor, au biblioteca lor redusă, la mai mult de strictul minimum...", scria în „România medicală" (15 mai 1937) profesorul Socrate Lalu, cred prea critic pentru o vreme când medicul era totuşi şi om de cultură, lucru cam rar astăzi când întâlnim la mulți medici o cultură a... „termopanelor"! În locul bibliotecilor odinioară prezente în casele universitarilor, a discuțiilor despre pictură sau literatură, când mediul emana spirit şi semnificație, astăzi se preferă abordarea unor *teme fundamentale* precum... tâmplăria asortată cu liniile pardoselii, interioarele cu uşile din geam sablat din semicristal, totul în cadrul „filosofiei" feng-shui! *Suntem condamnați a fi făpturi recente. Ne quid nimis.*

Tendința de a explica superiorul prin inferior, ispita inventării modelelor ce umbreşte pe cele reale, îndreptarea spre modele de succes zgomotos, de reuşită imediată face să nu mai existe acel *point de départ* necesar construirii unui fundament real. Nu vom reuşi să găsim calea spre modele atâta timp cât nu vom găsi calea către noi înşine şi ar trebui să învățăm că *prima cauză a suferinței este ignoranța.* Să încercăm să ne „complicăm biografia"! Să părăsim discursurile apologetice şi convenționalizarea comentariilor şi să dobândim „timiditatea omului foarte cult, a omului care-şi dă seama, care ştie perfect, că înaintea lui au fost şi alții [...] şi că nu trebuie deci să credem, că ştiința datează de la noi" (Socrate Lalu, „Revista Ştiințelor Medicale", nr. 7, iul.,1934).

„Trecutul Iaşului este pentru ieşeni numai o poveste de spus la gura sobei sau la întruniri politice, dar pentru care nimeni nu sacrifică momentele lui de excitație bleagă." (Grigore T. Popa, Conferință ținută în 29 noiembrie 1931 în Aula Universității din Iaşi.)

Doctorul de desfrânare: Cristian Andrei

Cu concursul doctorului Cristian Andrei, fiecare seară la Radio 21 se transformă într-un festin al permisivității. Pierderea nordului etic nu-l îngrijorează nicidecum pe eruditul psiholog cu reale calități de prestidigitator, căruia „lecțiile particulare" i-au adus o notorietate confortabilă. Gurul spovedaniilor picante este prea plimbat – prin turneele naționale de „educație" sexuală – ca să pozeze în ceea ce este, adică un real idol al tinerimii române.

Octavian Vasile Dărmănescu

Cu o logoree distinsă şi o „mobilitate de fermoar", doctorul atacă familia, fie îndrumând pe soț să apeleze la „minciuna cea bună" când şi-a înşelat soția, fie sfătuind femeile să avorteze în primele luni pentru a nu se descoperi unui risc prea mare. Oferta emisiunii are tot tacâmul, pauzele publicitare fiind asediate de chemările la avort ale clinicii „Marries Stop" din Bucureşti, unde elevele şi studentele – atenție! – beneficiază de reduceri – mai precis, strângi câteva alocații şi lepezi un prunc incomod, tarif preferențial pentru crimă!

Având o predilecție clară pentru dărâmarea tabuurilor, „neconstructive" şi „îngrăditoare", doctorul deviaționist de la morală învață că amorul oral sau anal constituie un exotism al senzațiilor tari, aflat la îndemâna oricui, căci, se ştie, sexul este jucăria săracului. Mai mult, auditoriului i se descoperă că sexul în grup este o piedică în calea plictiselii unui act sexual normal. Însă „normal" este un cuvânt care îşi pierde din start orice fond, în cadrul „lecțiilor particulare" babilonia fiind singura ierarhie. Aici bisexualitatea nu mai e boală, ci o disponibilitate de invidiat...

O analiză în retortă a discursurilor noului diriguitor de moravuri ne arată un aspect capital: pericolul anihilării conştiinței păcatului, omul fără for interior fiind gata oricând să facă răul. Oare acest neguțător de moravuri uşoare cu vad în creştere nu cunoaşte că actele umane externe sunt oglinda vieții intime? Amendăm ca nerealistă părerea că malahia ar regla inactivitatea sexuală, de exemplu, sau că nepotrivirea sexuală a partenerilor este un motiv de „ieşire din indiviziune" a cuplului.

Surd la criticile asociațiilor creştine şi ale unor preoți, doctorul Cristian Andrei ne acuză, însă, de prejudecăți religioase, bătându-ne pe umăr părinteşte când decretează că în pat nu există legi şi că plăcerea este singurul etalon. Focalizarea libidoului asupra plăcerii cu orice preț este prioritatea şi nu o permanentă psihopedagogie a înfrânării, care înnobilează umanul. Mai nou, doctorul încearcă să-şi sorteze publicul, întrebându-i pe partenerii de dialog dacă sunt credincioşi sau dacă merg la biserică, pentru a şti de pe ce poziții să şarjeze. Nu contestăm dăruirea cu care se apleacă asupra cazurilor şi nici valoarea cunoaşterii tacticilor psihologice predate de maestru fără parcimonie, ci incriminăm lipsa unei „minima moralia" din conduita sexuală pe care o sugestionează pe calea undelor. O deontologie nescrisă cere medicului să nu-şi „strice" pacienții, ori, prin tot ceea ce spune, doctorul Cristian Andrei amână până la anulare definirea kilometrului zero al topografiei morale, proces complex care se derulează mai ales în adolescență.

Timpul trece, emisiunea e pe terminate. Cu temele pe jumătate încheiate, copiii adorm fericiți, căci doctorul le-a urat „Noapte bună şi vise erotice!"... Cu siguranță, de acum, noaptea nu mai e un sfetnic bun...

Romfest XXI
organizația românilor de pretutindeni

PREŞEDINTE DE ONOARE
Pr. Gheorghe Calciu-Dumitreasa

PREŞEDINTELE SENATULUI
Marcel Petrişor

PREŞEDINTE
Claudiu Târziu

VICEPREŞEDINŢI
Mihail Albişteanu
Răzvan Codrescu

SECRETAR GENERAL
Nicu Butnaru
e-mail: romfest@romfest.org
tel.: 0723.504.807

Filiale

BACĂU
Mihai Moisă
e-mail: bacau@romfest.org
tel.: 0234. 511.609

BRAŞOV
Antonio Aroneasa
e-mail: brasov@romfest.org
tel: 0726.329.098

BUCUREŞTI
George Strungă
e-mail: bucuresti@romfest.org
tel: 0722.293.221

CONSTANŢA
Marcel Bouroş
e-mail: constanta@romfest.org
tel.: 0744.664.431

GALAŢI
Cătălin Maghiar
e-mail: galati@romfest.org
tel.: 0721.412.360

IAŞI
Mihail Albişteanu
e-mail: iasi@romfest.org
tel.: 0740 132 215

TIMIŞ
Alin Mihăiuţi
e-mail: timis@romfest.org
tel.: 0722.690.067

Reprezentanţi teritoriali

BIHOR
Virgil Colţoiu
e-mail: bihor@romfest.org
tel.: 0744.839.024 / 0726.339.049

CLUJ
Cristian Berce
e-mail: cluj@romfest.org
tel.: 0744.399.582

COVASNA
Dan Tănasă
e-mail: covasna@romfest.org
tel.: 0744.822.581

HARGHITA
Ştefan Jitaru
e-mail: harghita@romfest.org
tel.: 0742.065.332

SATU MARE
Marius Baloş
e-mail: satumare@romfest.org
tel.: 0742.279.277

ROST: cuvînt, raţiune, sens, ordine

În latină, *rostrum* însemna „deschizătură“, „cioc“, „plisc“, „bot“. Mai tîrziu, în latina populară, a început să însemne şi „gură“ în general. În româna veche, sub forma rost, a fost moştenit cu acest din urmă înţeles, păstrat astăzi doar în cîteva expresii de largă răspîndire (a învăţa pe de rost, a lua la rost) şi stînd la baza verbului a rosti. Rost a evoluat spre înţelesul „raţiune“, „sens“, „tîlc“, „noimă“, „scop“, cu care se foloseşte astăzi în mod curent. Aşa a apărut verbul a rostui („a da sens“, „a pune ordine“), cu derivatele rostuire, rostuitor etc.

Creat prin Rostirea (Cuvântul) divină, omul este el însuşi făptură rostitoare, dar şi rostuitoare. Omul are un rost dat de Dumnezeu, dar uneori caută să-şi facă singur alt rost, după mintea lui. În orice caz, starea cea mai rea a omului este aceea de a fi fără rost pe lume. Iar cel mai mare serviciu care poate fi făcut omului este de a-l ajuta să-şi (re)găsească rostul.

Revista ROST îşi propune tocmai acest obiectiv la nivelul lumii româneşti, care în comunism şi-a pierdut rostul şi care trebuie să se redescopere pe sine, în primul rînd prin recursul la tradiţie.

Gruparea revistei „ROST“

Mihail ALBIŞTEANU – profesor, doctorand în istorie ● Silviu ALUPEI – jurnalist ● Demostene ANDRONESCU – istoric, poet, publicist, fost deţinut politic ● Antonio ARONEASA – teolog, profesor ● Alexandru BOER – politolog, publicist ● Pr. Gabriel BOTEZAN ● Corina BISTRICEANU – lector universitar, doctorand în sociologie, publicist ● Ieromonah Amfilohie BRÂNZĂ ● Pr. Gheorghe CALCIU – publicist, fost deţinut politic ● Răzvan CODRESCU – publicist, poet, traducător ● Richard CONSTANTINESCU – medic, asistent universitar, publicist ● Viorel DOLHA – profesor, publicist ● Laurenţiu DUMITRU – teolog, publicist ● George ENACHE – lector universitar, doctorand în istorie ● Cristian IVĂNUŢĂ – profesor, doctorand în istorie ● Dan LUCINESCU – scriitor, fost deţinut politic ● Cătălin MAGHIAR – profesor, doctorand în istorie ● Dumitru MANOLACHE – jurnalist ● Constantin MIHAI – filolog, cercetător independent ● Constantin MIU – profesor universitar doctor ● Silviu B. MOLDOVAN – istoric ● Paul NISTOR – istoric, publicist, doctorand ● Cristi PANTELIMON – lector universitar, doctorand în sociologie, publicist ● Viorel PATRICHI – jurnalist ● Adrian Nicolae PETCU – istoric, publicist ● Marcel PETRIŞOR – profesor, scriitor, fost deţinut politic ● Mircea PLATON – asistent universitar, doctorand în istorie ● Nicolae STROESCU-STÂNIŞOARĂ – doctor în filosofie, scriitor ● Claudiu TÂRZIU – jurnalist ● Florea TIBERIAN – profesor, publicist ● Varujan VOSGANIAN – doctor în economie, scriitor, senator ●

Lămuriri

Revista ROST şi Asociaţia Romfest XXI – editorul publicaţiei – sînt două entităţi distincte, cu vieţi proprii, chiar dacă există o legătură puternică între ele, asemenea aceleia dintre un părinte şi copilul său.

Nu toţi cei care alcătuiesc gruparea revistei ROST sînt şi membri ai asociaţiei. Şi nici membrii organizaţiei nu fac parte cu toţii din gruparea publicaţiei. De asemenea, nu toate punctele de vedere exprimate în revistă sînt şi ale organizaţiei. Poziţiile oficiale ale Asociaţiei Romfest XXI sînt întotdeauna semnalate ca atare şi poartă semnăturile liderilor organizaţiei cu precizarea funcţiilor deţinute.

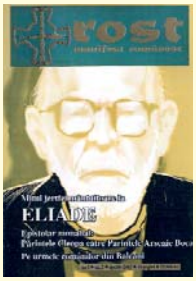

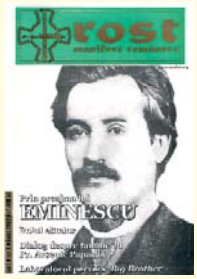

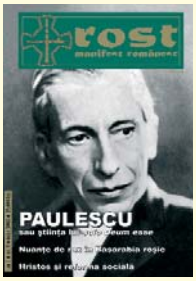

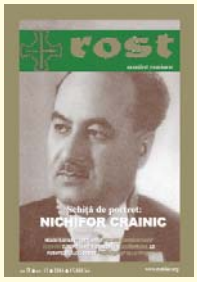

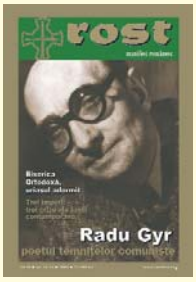

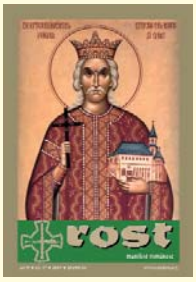

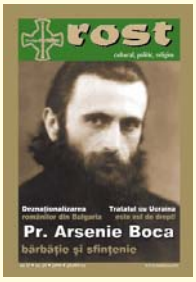

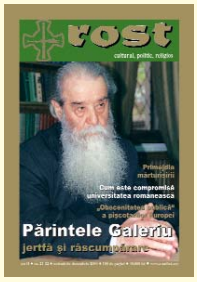

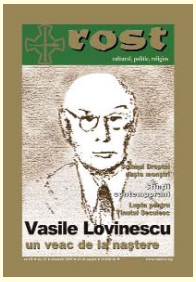

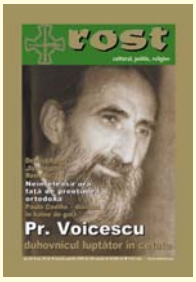

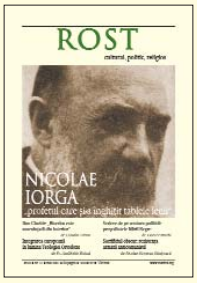

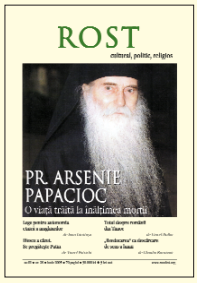

Cei care doresc să-şi completeze colecţia publicaţiei ROST pot trimite contravaloarea revistei (15.000 lei/ex. – numerele 1-9, şi 12, 22.500 lei/ex. – numerele duble 10-11 şi 14-15, 20.000 lei/ex. – numerele 16, 17, 18, 19, 20, 23 şi 24, 40.000 lei/ex. – numerele duble 21-22, 25-26, 30.000 lei-ex. – numerele 27, 28 şi 29), prin mandat poştal, pe numele: Târziu Claudiu Richard, CP 62, OP 66, Bucureşti. Precizaţi pe mandatul poştal ce număr al revistei doriţi, în câte exemplare şi adresa dvs. Pentru informaţii sunaţi la tel.: 0740.103.621